

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JULIE WEBER SØDRING

FØDT ROSENKILDE:

ERINDRINGER

JULIE WEBER SØDRING

FØDT ROSENKILDE:

ERINDRINGER

FRA MIN BARNDOM OG UNGDOM

VED

M. F. SØDRING

KJØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)

GRÆBES BOGTRYKKERI

1894

Et hjem er *der*, hvor deiligt rum for fem er,
skønt der blandt fiender tykkes trangt for to.
Et hjem er *der*, hvor alle dine tanker
kan lege frit, som børn på faders fang,
hvor ej din røst paa hjertedøren banker,
før svaret lyder i beslægtet sang.
Et hjem er *der*, hvor dine hår kan gråne,
og ingen mærker, at du ældes dog,
hvor kære minder dæmrer for at blåne,
som åsens rygning blåner bagom skog.

Henrik Ibsen

(KÆRLIGHEDENS KOMEDIE, tredje Akt).

I.

Fader fødtes den 8de Januar 1786 i Slagelse. Hans Daabsattest lyder saaledes:

«Slagelse St. Michels Kirkes Ministerialbog udviser, at Anno 1786 (Eet Tusende Syv Hundrede Fiiresindstyve Sex) den 8de Februar have Forældrene Bogbinder Lars Rosenkilde og Hustru Henriche Lund ladet en Søn fremstille til Daaben i fornævnte Kirke under Navnet «Christen Nyemann».

Min Farfader, Bogbinder Lars Rosenkilde, var en meget alvorlig, til sine Tider stræng Mand, som Sønnen, den lille Christen Nyemann, var bange for. Faders Moder, Henriche Lund, der tidligere havde været gift med Skomager Christen Nyemann, var stille og mild. Hende bevarede Fader stedse i kærligt Minde.

Fader har selv skrevet smukt og morsomt om sin Barndom i Slagelse. Det lille «autobiographiske Fragment» findes foran i hans «Efterladte Skrifter» udgivne af Prof. P. Hansen. Desværre har Fader, bortset fra dette Fragment, ikke efterladt sig Optegnelser om sit Liv. Dog ved jeg, at der har eksisteret saadanne.

Christian Winther har fortalt mig, at da han en Dag henimod Slutningen af Faders Levetid besøgte ham i Stormgade, fandt han den gamle liggende foran Kaminen beskæftiget med at brænde en Del Papirer. Winther udbrød da, greben af en Anelse:

«Men hvad er det, Du gør der, Rosenkilde?» — «Aa,» svarede Fader, «det er ikke andet end nogle Smaaerindringer, som jeg var begyndt at nedskrive, men som jeg ikke vil skal ligge efter mig.» Winther sagde mig, hvor ondt det havde gjort ham, at han var kommen for sent til at forhindre Tilintetgørelsen.

Det omtalte Fragment omhandler kun Faders tolv første Barndomsaar — Tiden fra 1786 til 1798. Om hans senere Skoletid ved man kun saare lidt. Faders Skolekammerat, Digteren Ingemanns Fortællinger fra deres Drengetid, i hans «Levnetsbog» er saavidt mig bekendt det eneste, der foreligger. Fader kunde dog ikke ret kende sig selv i det Billede, Ingemann har givet af ham. Den Dreng, Ingemann har tegnet, forekom Fader næsvis og usympathetisk. Fader mente, at han som Dreng havde været mere naiv end egentlig impertinent, et Indtryk, Fragmentet bestyrker. Han udtalte en Gang dette for Ingemann, som imidlertid slog det hen. At der var et straalende Lune i Fader ogsaa som Dreng, er en anden Sag, og at der i den gamle Latinskole i Slagelse blev spillet Lærerne, særlig Magister, Konrektor Gottschalck — «den gule Magister», som han paa Grund af sin Dragt kaldtes — adskillige Skælmstykker, er sikkert og vist. Vi Børn forsøgte ofte at trække Fader op til at fortælle om sine Skoledage, og undertiden havde vi Held med os.

Saa fortalte han os om sin tamme Ravn, som forbitrede Livet for Magisteren, der just ikke var nogen modig Natur. Naar Magister Gottschalck gik til og frá Skolen, pudsede Drengene Ravnen paa ham og nød saa med inderlig Fryd, hvorlunde Magisteren sprang fra den ene Side af Gaden til den anden over Rende-
stenen, fægtende med sin Stok i Luften, stadig forfulgt af Ravnen, der huggede ham i Benene og fløj op ad ham, medens han til Børnenes store Glæde brølede: «Tag mig det Kre'tur væk!» Paa den pudsigste Maade efterlignede Fader her den gule Magisters Stemme og Tonefald. — En anden af Faders Historier var følgende. Drengene havde fanget en Hane og sat den ind i Tromlen paa den store med Kong Davids Billede prydede Ovn i Klasseværelset. Kort efter bestiger Magister Gottschalck Kathedret. I det samme giver Hanen den første Lyd fra sig. Magisteren studser, og Drengene er ved at kvæles af Latter. Hr. Gottschalck fortsætter dog Eksaminationen, men pludselig høres en mægtig Galen. Magisteren farer ned, lukker Tromlen op, og ud basker Hanen lige i Ansigtet paa ham, saa han er ved at gaa bag over. Da han atter kommer til sig selv, er Klassen tom. Drengene ere løbne ud paa Kirkepladsen. Magister Gottschalck efter dem med sit Spanskrør, og nu begynder en kostelig Scene. Drengene løbe rundt om Kirken, efterfulgte af Magisteren. Naar denne saa er paa den anden Side af Kirken, storme Drengene ind i Klassen og nyde nu gennem Vinduet Skuet af Hr. Gottschalck, løbende rundt om Kirken, snart tilhøjre, snart tilvenstre, ganske uvidende om, at Drengene alt er paa Plads, og idelig

raabende: «Jeg skal nok faa fat i Jer, I Ravneunger!»
Vor kæreste Historie var dog følgende:

En Dag, da den gule Magister som sædvanlig havde placeret sig paa sin Trone, raaber en af Drengene: «Uh, Hr. Magister, sikken en væmmelig Edderkop, der sidder paa Deres venstre Ben!» Magisteren, der hadede alt Kryb, farer op, og i samme Nu skriger flere af Drengene: «Uha, der krøb den ned i Støvlen!» «Kom op, kom op I Skarns Dreng og hjælp mig med at faa Støvlen af!» raaber Hr. Gottschalck ude af sig selv. Øjeblikkelig er hele Klassen paa Benene. Nogle hale i Magisterens lange Støvle, andre tage ham fat under Armene og trække den modsatte Vej, alt medens han bander og skælder. Endelig faa Drengene Støvlen slidt af ham og rystet. «Se saa, Hr. Gottschalck,» sige de beroligende, «nu maa Dyret være væk.» Forinden man imidlertid atter hjælper Magisteren Støvlen paa, er der en af Drengene, som lumskelig kaster et stort Stikkelsbær ned i den. Da saa Hr. Gottschalck rejser sig for at stampe Foden ned og derved knuser Stikkelsbærret, tror han naturligvis, at det er Edderkoppen, og Fader gengav nu med uimodstaaelig Komik den gule Magisters Udtryk af Skræk og Modbydelighed.

Heller ikke om Faders første Studenteraar i København vides synderligt. Han var meget fattig og udelukkende henvist til at hjælpe sig selv. Jeg mindes dog at have hørt ham meddele, at han boede hos en Kammager Cathala. Her skete en Aften den Ulykke, at en Madam fra Huset faldt i den aabne Møgkule, som efter den Tids Skik fandtes midt i Gaarden. Alle Husets Beboere stimlede sammen, og man stak en saa-

kaldt «Ugle,» 3: en Svaber, ud til hende, idet der blev raabt: «Ta' ved Uglen, Madam!» Ved Hjælp af denne blev hun da i det yderste Øjeblik reddet. Det komiske i Tilraabet ligeoverfor Situationens Alvor har formodentlig gjort, at Fader huskede Begivenheden. Ligeledes erindrer jeg at have hørt ham omtale en Borgerfamilje, der undertiden inviterede ham med i Skoven. Madam-

C. N. Rosenkilde som ung.

men tog sig moderligt af den unge Student, og naar han vendte hjem fra Turen, havde han i Reglen et Kræmmerhus med forløren Skildpadde i Baglommen.

Om Faders Ungdomsliv i og ved Aarhus har jeg derimod ofte hørt ham fortælle. Desuden findes der i mit Væрге enkelte Breve og Dokumenter fra den Tid af Interesse. Som ganske ung Student tjente han sit

Brød som Huslærer paa en Herregaard* i Omegnen af Aarhus. Under et Besøg i denne By gør han Bekendtskab med min Moder, den nydelige lille Maren Christensen. Hun var Datter af den velstaaende Købmand og Skipper i Aarhus Jørgen Christensen og Hustru Maren Falck, der foruden hende havde to andre Børn, en Søn og en Datter. I den store Købmandsgaard førtes der et gæstfrit og selskabeligt Liv. Herregaardsfamiljerne fra Omegnen kom jævnlig i Besøg. Til Gengæld boede Købmandsgaardens Ungdom ofte længere Tid paa Herregaardene. Jeg ejer en Silhouet af min Moder fra den Tid eller maaske fra en Tid, der ligger kort før. Billedet viser en ung Pige i sin allerførste Vaar.**

De, der kendte hende som ung, har skildret hende for mig som sjælden sød og dertil meget humoristisk. Min Fader var den Gang 21 Aar gammel. Hvor stærkt et Indtryk den unge Pige havde gjort paa ham, ses maaske bedst af nedenstaaende Brev, der, som man vil bemærke, er skrevet paa et Tidspunkt, da deres Venskab allerede var blevet temmelig varmt. Brevet, der har følgende Udskrift:

«Velædle Jomfru Christensen paa Sødringholm
pr. Randers. Betalt.

lyder saaledes:

Schiering, 7. December 1807.

Veninde!

Jeg kan ikke længere nægte mig den Glæde at benytte mig af Deres venskabelige Tilladelse til at skrive

* Formentlig Skjerring-Munkgaard, hvis Ejer hed Schmidt.

** Se Side 7.

Dem til, men tænk derfor ikke, kiære Veninde, at dette er det første Brev, Jeg har begyndt paa, ney, det er allerede det 5te. Aarsagen til denne Mangfoldighed er den Umuelighed, det næsten er for mig at undertrykke Bevidnelsen af min Hengivenhed, mit Venskab for Dem og Forsikringen af min Længsel, min Smerte ved Deres Brev. Jeg veed nok, det er urigtigt at fortælle en ung Pige sligt men det koster mig desuagtet utrolig

Møie at lade min Forstand regiere mit Hjerter ved alt, hvad Jeg skal gjøre i Henseende til Dem. De seer, at Jeg allerede er gaet videre, end Jeg burde; tilgiv mig, gode M., og skriv min Ubesindighed paa mine Følelser Regning. Men hvad skal Jeg da skrive om? Beskrive Dem min Forfatning? Ney, det kan Jeg ikke — og det tør Jeg jo ikke. Thi da maatte Jeg nødvendig falde i den Tone, Jeg reent bør fjerne mig fra. Den

Mængde Suk og Beklagelser over Skiebnen, som skilte Dem saa langt fra mig, vilde da desuden gandske udfylde mit Brev. Og Jeg tror dog — næsten, at De selv kan tænke Dem alt — ligesaa godt, som Jeg — kan beskrive alt. Der gives Ønsker, Længsler etc., som kun forøges ved Gientagelser, og føler Jeg Smerte ved at mindes Dem og Længsel efter en gientaget Nydelse af Deres mig saa kiære Selskab — saa vil denne Længsel og Smerte — paa nye martre mig, naar Jeg meddeler min kiære Veninde Forsikkringen derom, den Jeg ogsaa troer at være overflødig.

Jeg har havt saa travlt med at skrive i disse Dage, at det er forskrækkeligt; tænk to lange Breve til Sieland, et andet til Aarhus, hvis Besvarelse Jeg siden skal give Dem Underretning om (thi gode Venner har man jo ingen Hemmelighed for). Jeg kommer nok til at reise til Sieland i Foraaret. Jeg skal vel da hilse Vennerne og Broder F. Hør det er sandt! See at bringe det paa Snak om vore Dreng — eller bed R. gjøre det. — Jeg saae gierne, at vi kom ud til Sødringholm i Juulen (bliver Ravn hos dem, den Fandens Fyr. Mon han virkelig mener det med Th. M. Det var skiendigt at bedrage denne efter min Mening meget brave Pige. Jeg var ikke i Stand til at narre en Pige, der engang havde gjort sig min Agtelse værdig. Han var nok engang vred paa Dem. Men seer De, det havde De fortient — Gud bevares — at overtale M. til at forlade R. —, thi det siger man, De har gjort — ja, ja; Jeg tror selv, at det ikke var saa urigtigt. Men det var meget naturligt, at R. blev

Dem ugunstig. Det skulde have været mig! Hu — Jeg havde revet Dem Øinene ud af Hovedet.)

Da Jeg kom hjem, troede man, at Jeg havde bleven til om Fredagen, da Vognen gik til Aarhus. Men vel var det, at Jeg iilte med at forlade Dem, ellers havde Jeg maattet gaae reent hierteløs hiem. Det Stykke, De tog med til Sødringholm, vil, det føler jeg med Vished, aldrig meere komme igien.

Men det er sandt! Lad mig ikke glemme noget. Siig mig endelig, hvad der gav Anledning til Samtalen om mig angaaende Hanne Schmidt og hendes Moders Vrede over, at Jeg ikke dandsede nok med hendes Datter. Og glem da heller ikke at sige mig alting, hvad man dømte herom, men *alting*, kiære M.! enten det saa er mig til Fordeel eller ei. Jeg gad nok vidst, hvor nøie man regner i denne Familie paa en saadan Bagatel.

Jomfr. Kaarsberg var jo i Aarhus. Det er en overgiven Pige, denne Johanne, men som Jeg troer ret god. Vi ere meget gode Venner, men vi kyskes dog kun, naar Jeg siger vel bekomme, farvel — og goddag. Man gjorde mig ellers i Begyndelsen bange for hende, thi man sagde, at hun var den Magnet, der drog begge Schmidts Informatorer til Præstegaarden. Men Jeg saae hende, og min Frygt forsvandt. Kaarsberg* er, troer Jeg, et godt Menneske. Den gamle Vogelius og Jeg ere saa gode Venner som røde Kiør. Det er rigtig en Lykke, at Jeg i denne Familie er saa velkommen, ellers kiedede Jeg mig mangan Gang ihiel.

* Formentlig Pastor Kaarsberg i Hjortshøj.

Til Aarhus kommer Jeg ikke i dette Aar. Den er mig nu saa tom. Jeg maa først søge at moderere min Længsel efter det, Jeg sidst forlod, førend den vil smage mig. Steenberg* gjør Jeg rigtignok Uret herved, men hvem kan gjøre derved.

Jeg skal efter Indbydelse komme til Sveistrups i Juulen, men Jeg veed nok, hvor Jeg hellere kom. Der bliver nu intet af, og Jeg maae finde mig i at undvære en Lykke, min Skiebne nægtede mig. Kommer Jeg til Sveistrups, saa skal Jeg vel hilse Pigerne?

Iblandt Nyheder her hører, at Jeg har faaet et Guldsignet — men kan ikke bruge det, før Jeg faar saa god en Veninde, at hun vil forskionne det. NB. *hvormed*, det kan De let begribe.

Katholm** Bryllupet skal Jeg, troer Jeg, bydes til. Men Jeg siger Tak! Imens man alt tumler sig i larmende Støi, vil Jeg blive hiemme og tænke — og glæde mig uendelig ved Tanken paa — —

Marcus kommer jo ikke did?

Her skal Vi i Forveien have Fremmede — dem fra Zeuthen og Bendstrup. Vore smaa Piger skal i Juulen til Zeuthen.

Men Jeg glemmer reent at benytte mig af min Frihed — Maren — husk *Du*. Jeg vil see, om De bruger det, og her skal det kun pryde.

Din troe Vens Navn.

Rosenkilde.

* Pastor Steenberg i Viby.

** Hovedgaarden Katholm i Randers Amt.

Behøver jeg at bede Dem skrive snart og langt? Skynd Dem endelig at sende mig dette Bevis paa Deres Venskab for mig. De gjør Dem kun et svagt Begreb om min Glæde ved at faae Brev fra Dem.

Dette er lidt Jadsk — naa, naa, det skal blive bedre.

Det maa være kort efter, at dette Brev er skrevet, at Ulykken brød ind over min Morfader. Hans Gaard brændte, og hans Skibe forliste. Han blev en ruineret Mand, og saa vidt jeg ved, tog han sin Død derover. Fra den gamle Købmandsgaard ejer jeg en interessant Erindring. Det er Bedstemoders Syskrin af Træ med indlagt Arbejde. Langs Kanten læses Bogstaverne S. I. D. A. D. samt Aarstallet 1733. I et Rum i dette Skrin har jeg fundet nogle Minder fra Bedstemoders lykkelige Tid og fra Moders Ungpigedage. Det er et Par af de i de Dage meget benyttede saakaldte Venskabsbreve — smaa Porteføljer af tyndt Pap prydede med Malerier i Vandfarve, forestillende Trær, Blomster og lignende. Paa det ældste af disse Breve dannes Laasen af et Pilekogger. Paa Bagsiden af Omslaget findes skrevet: «Til Madamme Christensen, den 1ste January Anno 1800.» Paa Forsiden af et andet er malet to Pilekoggere og en Bue, paa Bagsiden en Buket Roser. Inden i disse Breve ligger Vers fra Venner, skrevne i Datidens naive Maner. Jeg anfører nogle:

Som Vaaren smile blid og skjøn
Lyksalighed omkring Dit Hjerte,
Og sorgfri, glad og fri for Smerte
Nyd, bedste Pige, nyd den Løn,
Jeg ønsker Din Forstand, Dit Hjerte.

Du mig den ømme Maren var,
Hvis Værd jeg altid skal paaskjønne.
Gid al den Lykke, Skiebnen har,
Maa Dig for Dine Dyder lønne.
Og om end Døden kalder mig,
Da — glem ej den, som elskte Dig.

Til

Madamme Christensen.

Uafbrudt, o min Veninde,
Nyd De Livets sande Fryd;
Al den Hæld, som man kan finde,
Blive Løn for Deres Dyd,

fra Deres oprigtige Ven

Schädtler.

Den 1. Jan. 1805.

Trykt paa lyserødt Silke er følgende Vers:

Et Aar henrandt, et Aar fremskrider,
Saa vexle ny og gamle Tider;
Alt vexler, kun Dit Venskab ej.
Gid som Dit Venskab stadigt være
Dit Held, Dit Haab, Din Roes, Din Ære
Paa hele Livets Blomstervej!

Den, som de sidste tvende Vers er skrevne til — Moders Moder — var en sund, stærk, i det ydre høj og mager, meget bestemt Kvinde. Med stor Stræng-
hed havde hun ledet sine Børns Opdragelse. Moder har fortalt mig følgende Træk af hende, der viser hendes næsten til Haardhed grændsende Konsekvens. Der skulde være et stort Bal i Aarhus, og de unge

Piger i Købmandsgaarden var ogsaa inviterede. Moder havde glædet sig lang Tid til denne Fest, og der var blevet syet en ny Dragt til hende, som efter hendes Udsagn var noget af det nydeligste paa denne Jord, og som hun naturligvis var henrykt over. Det var en Dragt i Datidens Empirestil af Flor, overbroderet med Halvmaaner. Det korte Liv var stærkt nedringet. Moder havde lige endt sin Paaklædning og stod smilende foran sit Speil, ventende paa, at de skulde tage afsted. Da gaar Døren op, og Bedstemoder, der havde været bortreist et Par Dage, træder ind. Næppe har hun kastet et Blik paa Datteren, før hun kort siger: «Hvad er det for en Dragt, Du der har paa? Tag den øjeblikkelig afl!» Med blødende Hjerter maatte min Moder adlyde Ordren. Der var ikke Tale om, at Bedstemoder vilde gaa paa Akkord og lade sig nøje med Lempelser af Dragten. Den mishagede hende, og den skulde af med det samme. Følgen var, at Moder gik glip af Ballet.

Bedstemoder bar med sjælden Resignation Tabet af Formuen, og taalmodig fandt hun sig til Rette i de forandrede Forhold.

I Aarhus Domkirkes Ministerialprotokol — saa lyder en i mit Væрге værende Attest — findes antegnet, at Ungkarl og Chordegn samt Skolelærer ved Aarhus Fri-skole, Hr. Christen Niemand Rosenkilde, er den 7. Mai 1811 sammenviet i Huset med Jomfru Maren Christensen. — Bedstemoder tog da med sin ældste Datter i Huset hos det unge Par.

Skønt mine Forældres Formuesomstændigheder var yderst ringe, var deres Samliv dog i høj Grad

lykkeligt. I Byens musikalske Kredse var Fader med sin sjældne Tenorstemme og sit Violinspil en skattet Gæst, og man omgikkes mange elskværdige Familjer: Købmand Raa's, Dr. Weis', Pastor Steenberg's (i Viby), Elmquist's og flere andre, hvis Medlemmers fine Danelse og Hjertensgodhed jeg selv mange Aar efter skulde lære at kende. Herregaardsvennerne havde derimod forladt Moder, da hun mod deres Ønske giftede sig med en Mand, der efter deres Mening intet ejede.

Faders Stilling undergik en Forbedring, da han halvandet Aar efter sit Bryllup udnævntes til Cantor ved Domkirken og tillige beskikkedes som Overlærer ved Fattigskolerne. Dokumentet, hvori den sidstnævnte Værdighed meddeles ham, har jeg liggende for mig. Det lyder saaledes:

«Naar den hidtil værende Chorsdegn ved Frue Kirke og Lærer ved samme Sogns Frieskole, Hr. Christen Niemand Rosenkilde, maatte vorde ansat til Byens Cantor og Chorsdegn ved Domkirken her i Aarhus, saa beskikke vi Undertegnede Skole og Fattigvæsens Inspektører bemeldte Studiosus Hr. Christen Niemand Rosenkilde til herefter at være Overlærer ved begge denne Byes Frie eller Fattigskoler i Hospitalet i den afdøde Cantor Kabels Sted paa Vilkaar, at han drager saadan Omsorg for disse Skoler, at han for Undervisningen i samme kan være ansvarlig. Til den Ende skal han ey alleene have tilbørlig Opsigt med bemeldte Skolers Lærere og disses Fliid uden i nogen Maade at bære over med Forsømmelse, men og møde i det allermindste eengang hver Uge i hver Skole, eftersee Protocollerne, tegne deri sin Dom over Underviisningens

Fremgang, catechisere 1 a 2 Timer i hver Skole, agte nøje paa Sædelighed og Orden og med samvittighedsfuld Troeskab omhygelig vaage over alt, som kan bidrage til den fattige Ungdoms Oplysning, Sædelighed og Dannelse i det heele, samt tillige været forpligtet til at underkaste sig, hvad der til dette Maals Opnaaelse med videre herefter maatte forelægges ham som Regel eller Instrux at følge; hvorimod han nyder de samme Fordeele, som afdøde Cantor Kabell i Følge Stifts-Øvrighedens Skrivelse under 20de Septbr. 1806 haver nydt som Overlærer ved Frieskolerne, dog uden at forlange noget Gratiale af Fattig-Kassen, der ikke kan bære flere Byrder.

Aarhus, den 9de Novbr. 1812.

N. K. Beckmann,
Sognepr. til Domkirken.

N. Hviid.

Studsgaard,
Sognepræst
ved Frue Kirke.

Schumacher-Petersen.

Fader var nu naaet saa højt paa Ærens Stige, som han overhovedet naaede i Aarhus. I den Karakteristik af Fader, hvormed Prof. P. Hansen indleder den ovenfor omtalte Udgave af hans samlede Skrifter, anføres forskellige morsomme Træk fra hans Virksomhed som Cantor, ligesom der ogsaa der findes en detailleret Beretning om den store Forandring i mine Forældres Liv, der hidførtes ved Prins Christians Besøg 1814 i Aarhus. Fader deltog i de dramatiske Forestillinger, der til Ære for Prinsen bleve givne af Dillettanter, og Prinsen, der blev opmærksom paa hans Talent, opfordrede ham til at søge Engagement ved det kgl. Teater i København. Fader gav da efter for sine

længe nærrede kunstneriske Tilbøjeligheder, opgav sin Stilling i Aarhus og drog med Moder, der var i Omstændigheder, to ganske smaa Børn — Marie og Georg — Bedstemoder og Tante til København for der at begynde den Virksomhed, der i de første Aar skulde skaffe ham saa mange sorgfulde Timer og siden blive hans Livs store Indhold.

II.

Mine Forældre slog sig først ned paa Østergade, men flyttede kort efter til Lille Kongensgade. De Lejligheder, hvori de boede, var smaa og tarvelige — en enkelt af dem endog ganske forfalden og befængt med Utøj — og Overgangen fra det friske Aarhus til de smudsige københavnske Gader følte stærkt. Men ogsaa paa andre Punkter maatte man resignere. Havde de økonomiske Forhold været vanskelige i Aarhus, saa blev de det endnu mere i det dyrere København. Moder har fortalt mig, at hun for at hjælpe paa Faders ringe Gage lærte at sy Kasketter. Til den pekuniære Elenighed kom den kunstneriske. Det er bekendt, at Fader paa Grund af sin ualmindelig smukke Tenorstemme mod sin Vilje af Teatrets Direktion blev anvendt som lyrisk Sanger, og først flere Aar efter sin Debut kom paa sin rette Plads som Karakterskuespiller. Overskou fortæller i sin Teaterhistorie, at Teaterchefen, Kammerherre Holstein, der nærrede Uvilje mod Fader, ytrede til sin Meddirektør Olsen, da denne fremhævede Faders skønne Stemme: «Hos ham nytter den ikke. Husk De paa, hvad jeg siger: Ham bliver der aldrig noget af!»

Disse første Aar i København lagde Grunden til de meget smaa Forhold, hvorunder mine Forældres hele senere Liv blev ført. Det bidrog ikke til at formindske Vanskelighederne, at Familjen forøgedes stærkt. Adolph og Rose kom til Verden og sluttelig jeg selv, hvilken mærkelige Begivenhed gik for sig i Lille Kongensgade den 19de Juli 1823. Naar jeg kalder min Fødsel «en mærkelig Begivenhed», da er det nærmest af den Grund, at jeg kom noget ubuden. Fader havde saa bestemt tænkt sig: «Børn har jeg nu nok af» — men Storken var ikke af den Mening, den lille Pige arriverede, og min søde, kærlige Fader maa, da det kom til Stykket, alligevel have været glad, thi han gav mig i Daaben Navn efter sin kæreste Komponist Weber. Jeg kom til at hedde Julie Weber Rosenkilde. Musikeren Krøyer — en af Familjens bedste Venner, hvis Navn ofte vil forekomme i det følgende — har engang fortalt mig, at jeg havde ikke mindre end 12 Faddere, derimellem den gamle Syngemester Zinck.

Jeg var et halvt Aar gammel, da mine Forældre flyttede til Adelgade. Her skraas for Prinsensgade ligger den gamle Gaard, daværende Husnummer 272 (nu Nr. 77), hvor de første elleve Aar af mit Liv randt hen. Huset er graat og uanseligt. Forbygningen indeholder Stueetage, første og anden Sal, hvilken sidste ligger oppe i den brede Gavl, der vender ud mod Gaden. Udefra er der intetsomhelst mærkeligt at iagttage — det skulde da være Vinduerne, der sidde lige op ad hinanden; men kom saa indenfor; følg mig gennem den aabne Port med de to bitte-smaa Portkamre (vore Gæsteværelser) over, saa skal

jeg vise Eder Skuepladsen for min første Barndoms Glæder og Sorger — en hel Verden, saaledes staar det endnu for min Erindring, naar jeg mindes de Dage.

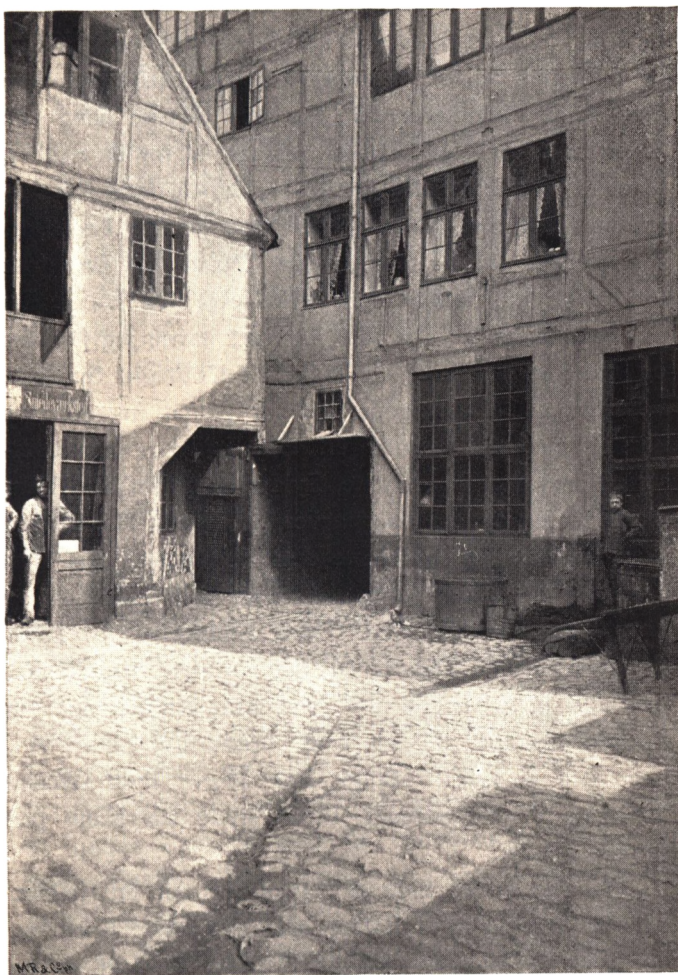
Straks naar vi komme indenfor Porten og staa i den forreste Gaard, bemærke vi til højre en Sten-trappe med et Jernrækværk, der fører op til Trapperne i Huset. Hvor mange Gange er jeg ikke sprun-gen op og ned ad denne Trappe paa min Fart mellem Stuen i Huset, hvor vort hyggelige Hjem var, og Gaar-dene, mine Tumblepladser, med deres mangfoldige Smut-huller. Til den firkantede Forgaard vendte vore Sove-værelser, vor lille Spisestue, Bedstemoders Værelse og Køkkenet ud. Til venstre i Forgaarden var der et stort Plankeværk, bag hvilket laa Naboejendommen, «den grønne Træsko» kaldet, med sine forfaldne Byg-ninger helt fyldte fra Tag til Kælder med Fattigdom. Herfra lød tidt i Nattens Stilhed Skrigen og Skælds-ord over til os, men ogsaa Scener derfra af mere op-livende Natur blev vi Vidne til. Jeg erindrer saaledes, at der en Nat blev stort Røre derovre. Det begyndte i Gaarden med en ivrig Ordstrid mellem to Madammer, der vendte hjem fra en Udflugt. Derpaa blev et Vin-due revet op, og en skarp Stemme spurgte: «Hva' æ der paa Fær'e?» Begge Madammer i Munden paa hin-anden: «Strunds Ollesten æ væltet.» — Strundse var en Guldsmed i Ejendommen. — Stemmen: «Hva'! æ Strunds Ollesten væltet? Hvem har gjort det?» Den ene Madam: «Det ha' væ't Tyve!» Den anden: «Nej, det ha' vaaren Katten!» Første Madam: «Hvo' ka' Katten vælte Strunds Ollesten?» Imidlertid var Vinduerne blevne aabnede hele Bygningen over, og fra

Fra Forgaarden i Ejendommen Adelgade Nr. 77.

alle Steder deltog man i Striden, om hvem der kunde antages at have væltet Strunds ses Ollesten, medens ny tilkommende ihærdigt forespurgte om, hvad der var «paa Fær'e»? Saa langt om længe stiltede Liden-skaberne, Vinduerne blev smækkede i et efter et, og man krøb atter til Køjs. Men længe efter blev der talt i Kvarteret om den mærkelige Begivenhed med Strunds ses Ollesten. — Foran Plankeværket ind til «den grønne Træsko» stod Vandposten, omkring hvilken jeg hele Sommeren igennem saae Ærter. Gennem Mellembygningen, der indeholdt lutter Værksteder, kom man gennem en bred Port ind i Baggaarden — mit Paradis paa Jorden. Men det er ogsaa utroligt, hvad denne Baggaard indeholdt af Herligheder. Til højre Moders Brændeskur og Dueslag, hvis Behoere var saa tamme, at de fløj om vore Hoveder og satte sig paa vore Hænder; under Mellembygningen Vadskekælderer, til venstre den blaa Kippe og Manglen, begge hørende til det i Ejendommen værende Kattunstrykkeri. Baggaarden adskiltes ved et højt Plankeværk fra Kronprinsessegades Kaserne, hvorfra Sergentenken Madam Linke smed Pærer ned til os. Bag Plankeværket stod et Lindetræ; gennem Sprækkerne kunde jeg se dets lyse Blade, og navnlig om Foraaret fristede de mig stærkt. Jeg krøb op med Fare for at komme hovedkulds ned paa den anden Side og vendte stolt tilbage til Moder med en lille Kvist i Haanden. Hvad her var for en Legeplads for Børn kan man uden stor Fantasi tænke sig.

Foruden os boede i Huset: paa første Sal vor brave Vært, islandsk Grosserer Magnus; paa anden Kattunstrykker Hansen, hvis Datter Sophie var Ven-

Fra Baggaarden i Ejendommen, Adelgade Nr. 77.

inde med mine Søstre! I Kælderen under Stentrappen ud mod Gaden var der Mælkehandel. Om Sommeren stod her opstillet Stabler af Tallerkener med opsat Mælk, og midt paa Gulvet var anbragt et Kar med noget, som blev kaldt Plummermælk. En stor Blikøse hang paa Siden af Karret, og Mælken solgtes ud for en Skilling Maalet. Jeg kom ofte derned og legede med Kælderfolkenes lille Søn Karl. Konen stod jævnlig i en Dør, som vendte ud til Forgaarden. Naar vor Leg trak for længe ud, raabte hun: «Ka—rel! Vil Du se Du ka' komme nør!» Saa lille jeg var, havde jeg Øre for og morede mig over den folkelige Udtale af Sproget. I Porten ud til Adelgade sad vor gamle Amagerkone Kirsten med sine Grøntsager. Hun forærede mig Blomster, Hanekam, Krusemynte, Gyldenlak og Balsam. Dem plantede jeg nede i Baggaarden og legede Have. Jeg skar Buketter af og bragte dem til Moder. Saa kom pludselig en Vogn, kørte hen over min Have — og knuste hele Herligheden. Men Gudskelov for Barndommen; næste Dag lavede jeg en ny. Et Øjeblik, der altid interesserede mig, var, naar Kirsten nød sin Formiddagskaffe af den store brune Lerskaal. Aa, hvor den smagte! Mange Aar senere kom Gedske Klokkers i «Barselstuen» til at nyde sin Kaffe paa samme Maade.

Paa den anden Side af Gaden var der en Kælder, udenfor hvilken stod Ballier med dampende Kartofler, og hvor der solgtes «Kartoffelkager»; de kostede en Skilling Stykket. Naar jeg havde faaet denne Sum samlet og ikke havde Tid til at gøre en Ekspedition til fjernere liggende men finere Kagebutikker, hen-

vendte jeg mig til Madammen i Kartoffelkælderen. Hun gav mig som oftest Skillingen tilbage, saa jeg fik Kagen gratis. Næste Gang blev Karl fra Mælkekælderen sendt ned med Skillingen. Han fik ogsaa en Kage og Skillingen tilbage. Først naar jeg anden Gang kom igen, mente den godmodige Madam, at nu kunde Forretningen ikke bære flere af den Slags Handler. — En Urtekræmmer i Nabolaget solgte mig Bolscher. Han gav mig to for en Skilling. Da jeg en Gang bemærkede, at det var noget lidt for saa betydeligt et Beløb, svarede han indigneret: «Hvert Bolsche ligger en halv Time i Munden!»

Kvarteret vi boede i var for øvrigt den Gang et af de værste i København. Endnu den Dag i Dag er vel Adelgade og Borgergade og deres nærmeste Omgivelser Oplagsstedet for Fattigdom og Elendighed, men Forholdene — i hvert Fald hvad det ydre angaar — er dog adskillig bedre nu end forhen. Dette skyldes vel for en Del den større Orden og Renlighed i Gaderne. Husene selv staa der væsentlig i samme Stand, som i min Barndom. Dette gælder navnlig om den Del af Adelgade, som ligger mellem Dronningens Tværgade og Nyboder, altsaa netop det Strøg, hvor vi boede. Her er der ikke foretaget mange Ombygninger. Det er endnu de gamle Façader med de tætsiddende Vinduer og spidse Gavle. Over Dørene ser man de samme Prydelser fra gammel Tid — et Sted en Svane, et andet Sted en Stork, og saa fremdeles —, som jeg gik og beundrede. Inde i Husene finder man endnu ejendommelige Trapper og Udbygninger, der giver det Hele Karakteren af noget krinkelkrogagtigt. Ogsaa

nu bør den, der vil studere københavnsk Folke- og Gadeliv, begive sig ud til disse Kvarterer, men den, der som jeg har boet der i gamle Dage, vil nu kunne spore ikke ringe Forandringer netop med Hensyn til Livet i Gaderne. Naar vi sad i Moders Dagligstue oppe paa Forhøjningen ved Vinduet, blev vi Vidne til Optrin, hvoraf mange ikke lade sig fortælle. Snavset og Stanken i Gaden var ulidelig. Rendestenene, dannede snart stillestaaende Sumpe, snart — naar Brændevinsmanden var paa Spil — rivende Strømme af varmt Vand, der indhyllede Gaden i Dampe, var Yndlingsopholdsstedet for samtlige Kvarterets Unger. Legen afbrødes kun, naar en fuld Mand eller — hvad ligesaa ofte kunde hænde — en fuld Kælling viste sig i Gaden. Saa blev der en Jubel, Piben og Sammenstimlen, indtil Vægteren kom, uden videre tog Delinkventen paa Stigen og slæbte af med ham eller hende, efterfulgt af de skrigende Børn. En anden festlig Begivenhed, der gav Signalet til alskens Løjer, var Hundetrækkerens Ankomst med sin Vogn. Det var et Spektakel uden Lige, naar Jagten begyndte paa en eller anden ulykkelig Mops. Ind gennem Gaarde og Tværgader styrtede den larmende Sværm, indtil man endelig langt om længe vendte tilbage til Vognen med Dyret i Triumf. Om Natten hørte blodige Slagsmaal og andre modbydelige Scener til Reglen. Saa skingrede Vægterpiberne gennem Gaden, ligesom naar der var Ildløs. Hele Kvarteret kom da i Oprør, ud af alle Vinduer ræktes Hoveder med eller uden Nathuer, og overalt spurgtes der: «Hvor er Ilden, Vægter?» Naar saa Spørgeren var en ung Pige, lød Svaret i Reglen:

«I mit Hjerte, lille Jomfru!» Men naar Vægterpiben hørtes, gemte jeg mig under Dynen. Nej, saa holdt jeg rigtignok mere af, naar jeg om Aftenen var kommen i Seng at ligge stille og lytte til Vægterens Sang. Vægteren i vor Gade var bekendt for sin smukke Stemme, og langt borte fra kunde jeg høre ham synge. Nærmere og nærmere kom han. Tilsidst lød det lige udenfor vort Hus:

Om I vil Tiden vide,
Husbonde, Pige, Dreng,
Da er det paa de Tide,
Man føjer sig til Seng.
Befaler Eder Herren fri!
Vær klog og snild,
Vogter Lys og Ild,
Vor Klokke er slagen Ti.

Ser jeg tilbage paa min Barndom, er det Minderne om mit Friluftsliv, der først og fremmest trænge sig frem. Jeg skulde færdes saa meget som mulig ude, fordi jeg efter at have gennemgaaet mange svære Børnesygdomme — Mæslinger, Skarlagensfeber og Kighoste — var bleven i høj Grad kirtelsvag. Jeg har Indtryk af, at Moder en Dag sad og græd ved min Seng; jeg havde været oppe lidt, men jeg tror, jeg besvimed; saadan noget var det da. — Gadens Børn var mine Legekammerater. Jeg var intim med Børnene fra «Pommerinken» og «Vragkælderen», to store Spækhøkerbutikker i Adelgade, hvor jeg var højt anskrevet. Spækhøker Jørgensens i «Pommerinken», en sjælden flink Familje, var mine gode Venner. De var velhavende Folk, holdt Køretøj, en

smuk Holstenskvogn med to tykke Heste for. Hver Onsdag og Søndag kørte de ud, og jeg var ofte buden med. Jeg sang af fuld Hals, omtrent fra vi kom ud af Porten. Naar vi saa var naaede til Skoven, holdt ved Skovløberhuset og pakkede ud: Lammesteg, Stikkelsbærgrød og andre gode Sager — Maskinen kom paa Bordet --- naa, hvor var jeg henrykt. Jeg har mange Gange tænkt paa de rare Mennesker, som holdt saa meget af mig og var saa gode imod mig.

Trods min Kærlighed til Leg og Tummel, havde jeg dog tidlig megen Sans for Hjemmets Hygge. Vort Hjem i Adelgade var overordentlig tarveligt, om end Boligen i sig selv var ret god. Fader og Moder havde begyndt deres Samliv med tomme Hænder; næsten alt Møblement og alt, hvad der i det Hele kræves til at udstyre et Hus med det nødvendigste, havde de maattet samle sig selv Stykke for Stykke. Det var sjældent, at deres tarvelige Bohave blev forøget, men anskaffede Fader noget nyt, var det en Fest for os alle, og Hjemmet blev efterhaanden et Udtryk for mine Forældres Individualitet.

Familjen bestod dengang af Fader, Moder, Bedstemoder, Tante, mine to Søstre, min Broder Adolph og jeg selv. Min ældste Broder var i Handelslære i Køge. Adolph, som i nogle Aar var Elev i Musik-konservatoriet under Siboni, kom senere i Huset hos Kantor Storm's i Vallø, hvor han forberedtes til Studentereksamen.

Faders ejendommelige Personlighed er vel kendt. Skønt han gennem Størsteparten af sit Liv havde med store Vanskeligheder at kæmpe, bevarede han dog

stedse sit lykkelige Sind uberørt. Gennem sine rige Stemninger, sin rene Tænkemaade og sin Originalitet spredte han Lys over sine Omgivelser og gav Hjemmet dets Særpræg. Ved hans Side stod min uforglemmelige Moder. Medens Fader gik op i sit Kunstnerliv med al dets Spænding og Bevægelse, virkede Moder i det stille som Hjemmets gode Aand og kæmpede udholdende mod det daglige Livs Trivialiteter. Hun lever i min Erindring som den første Kvinde, jeg har kendt. Mild og kærlig stræbte hun at løse sin vanskelige Opgave at skulle mætte de mange Munde, faa de knebne Husholdningspenge til at slaa til og sørge for, at alt vedrørende os Børn var i Orden. De pekuniære Vanskeligheder gjorde, at Fader undertiden maatte pantsætte Sølvtøjet. Jeg kan huske at have set Moder med sørgmodig Mine udlevere ham sine stakkels Sølvskeer. Aldrig kom der dog over hendes Mund et utaalmodigt Ord, aldrig en Klage. Og heller aldrig fik man ved at se hende eller at tale med hende Indtrykket af, at hun følte sig træt ved de store Fordringer, der stilledes til hende. Hun var i sit Væsen stille humoristisk. Fader, som hun altid saa op til med den største Beundring, kunde more sig kostelig over hendes naive Udtryksmaade, og han var ganske enig med en af sine Venner, der engang sagde til ham: «Hun er s'gu egentlig meget morsommere end Du!» En særlig kvindelig Egenskab bevarede Moder lige til sin Død, den nemlig at kunne rødme. Naar Fader saaledes drillede hende med Spaniolernes Besøg i Jylland, medens hun var en ung Pige, blev hun rød helt ned paa Halsen. Det klædte

hende saa nydeligt. Fortsatte Fader saa sine Drillierier, kunde hun halv fortrydelig sige: «Aa, Du er en flov Karl!» Fader lo altid hjerteligt, naar Moder sagde dette.

Bedstemoder var gjort af et haardere Materiale end Moder, eller maaske var det Livet, som havde hærdet hende. Hun var snarere Satiriker end Humorist, holdt sig altid rank og bed fra sig, naar hun blev angreben. Jeg har aldrig set hende vred, aldrig set hende græde og kan ikke mindes, at hun nogensinde har været syg, medens jeg har kendt hende. Bag hendes tilsyneladende Utilgængelighed boede der dog et varmt Hjerte, og vi Børn holdt meget af hende. Naar Bedstemoder syntes, at nogen af os hang med Hovedet, sagde hun: «Tab bare ikke Humøret. Man maa skam se at stable sig op!» Unge Mennesker holdt Bedstemoder meget af. Undertiden, naar hun stod oppe paa Forhøjningen ved Vinduet, nikkede hun ud. «Hvem var det?» spurgte vi. «Aa», sagde Bedstemoder, «det var en af mine Fyre.» Ved «sine Fyre» forstod hun de unge Herrer, som hun havde truffet ude hos de Familjer, som var hendes Omgang. Blandt disse Fyre var en ung, ualmindelig smuk Mand, som hver Dag til bestemt Tid kom gennem Adelgade. Vi spurgte Bedstemoder, hvad han hed, men hun havde glemt Navnet. Nogle Aar senere blev denne unge Mand min Lærer. — Tante var stille og led af Tungvind. Hun havde haft Kærlighedssorg i sin Ungdom og aldrig ret forvundet denne. Dog faldt hun ikke hen i sit Mismod, men var Moders trofaste Medhjælper ved Husvæsenet og altid god mod

mig, der var en stor Pottekigger og holdt meget af at opholde mig i Køkkenet. Forholdet mellem Faders og Moders Slægtninge var altid godt, og jeg har aldrig hørt ham beklage sig over, at han med sine smaa Midler havde saa mange Mennesker at forsørge.

Trods deres smaa Kaar blev mine Forældres Husholdning ført paa gammel jydsk Vis, d. v. s. yderst solidt og i høj Grad gæstfrit. Undertiden kunde imidlertid Finansnøden føre til, at Fader forsøgte Eksperimenter med Husvæsenet, som dog snart igen blev opgivne. Saaledes erindrer jeg, at han en Dag kom hjem og sagde, at herefter skulde vi tage Middagsmad fra Klingenberges, et Spisekvarter i vor Nærhed. Moder græd, Tante græd og Bedstemoder gav ondt af sig, men der hjalp ingen «kære Fader». Forsøget skulde gøres. Det viste sig imidlertid snart, at Maden ikke kunde maale sig med Tantes jyske Kost, og om Aftenen blev der nydt dobbelt saa meget Smørrebrød som ellers. Saa efter kort Tids Forløb erklærede Fader, at nu kunde det være nok med det Forsøg, og man vendte atter tilbage til den tidligere Tilstand til Glæde for alle, ikke mindst for Tjenestepigen, der med megen Inderlighed erklærede til Moder: «Jeg maa nu sige Madammen, at jeg for min Part aldrig har holdt af Klingenberges Mad!»

En Følge af den Økonomi, hvormed Huset blev styret, var, at vi Børn saa godt som aldrig fik vore Klæder syede af nyt Tøj. Det var som Regel de voksnes aflagte Kjoler, der blev syede om til os. Man kan derfor forstaa, hvilken Jubel det vakte, da Fader en Gang gav Tilladelse til, at der indkøbtes nyt uldent

Tøj til Kjoler til min næstældste Søster og mig. Det traf sig saa heldigt, at «Lille Per» — Familjens Kræmmer — solgte ud, og hos ham blev da Tøjet, et let grønligt Stof købt. Rose og jeg var henrykte. Jomfru Kern, vor Syjomfru — en traurig Skabning med rullende Øjne og et stort Repertoire af sentimentale Sange, hvoraf jeg mindes en, der begyndte saaledes:

Da jeg var mun—tær og glad!
Aldrig komme I tilbage,
I min Ungdoms glade Dage —

blev tilsagt, men atter afskediget, da en Veninde af Huset i sidste Øjeblik tilbød sin Assistance, og Fader fandt, at man burde tage imod dette Tilbud paa Grund af dets Prisbillighed. Denne Veninde, der havde været tilstede ved Indkøbet af Stoffet hos «Lille-Per», var en sand Skræk for Kræmmerne paa Grund af sin Evne til at opdage Pletter og Skjolder paa Tøjet. Naar Butiksvendene saa hende komme anstigende, sagde de til hverandre: «Tak! Nu er der ikke *et* fejlrit Stykke Tøj i Butikken.» Hun roste aldrig noget, men kritiserede og vragede. Veninden var da hos os fra Morgen til Aften i længere Tid, deltog med stor Iver i Syarbejdet og med endnu større i de daglige Maaltider. Der blev taget Maal, skaaret til, syet sammen og atter sprættet op. Endelig var da Kjolerne færdige. Rose og jeg stak glædestraalende i dem. Men ak! De var ganske forskaarne. Vi kunde ikke røre os i dem, vore Arme stod stift ud til Siderne, Brystet var indeklemt, og Blodet løb besynderlig ubehageligt ud i Fingerspidserne. Skuffelsen var uhyre. *Vi* græd og *Moder*

græd. Men hvem der kom til at staa med en Glorie om Hovedet, var Jomfru Kerrn.

Noget Kunstnerhjem i den store Mængdes Forstaaelse af Ordet var mine Forældres Hjem ikke. Her fandtes ingen genial Uorden, ingen Ekstravagancer i det daglige Liv. Tværtimod! Alt gik i Reglen efter en Snor. Spisetiderne var bestemte, og alle overholdt dem. Da Forestillingerne paa det kgl. Theater den Gang begyndte tidligere paa Aftenen end nu, var Middagen af Hensyn til Fader sat til Kl. 2. Denne Ordning gav os en lang Eftermiddag og Aften, hvilken Tid jeg sværmede for, thi Hjemmets Hygge gjorde sig først da ret gældende, især om Efteraaret og Vinteren, naar Regnen eller Sneen pidskede mod Ruderne, og Ilden blussede i Kakkellovnen. Naar min Tanke gaar tilbage til hine min første Barndoms lykkelige Aftener, ser jeg Dagligstuen for mig igen i alle Enkeltheder. De hvide Rullegardiner er slaaede ned, og paa Bordet foran den gamle Sofa brænder to Lys. Paa denne Sofa var som Dekoration anbragt gyldne Harper. Det var en Tid lang min Fornøjelse at spille paa disse Harper. Jeg indbildte mig næsten, at jeg kunde høre Strengene tone. Det store gamle bornholmske Ur, i hvis Bund jeg fandt min første Teaterbillet, og som altid forekom mig at ligne en gammel statelig Dame, holder sine sædvanlige Enetaler: Tik—Tak, Tik—Tak i en Uendelighed, kun afbrudt hver halve og hele Time af den Støj, der gaar forud for de dybe, fulde Klokkeslag. I Spejlene over de mørke Mahogni Kommoder ser jeg Billedet af den lille Kreds, der er samlet i Stuen. I Sofaen sidder Moder og strikker; Marie, min

ældste Søster, broderer — fra sin Barndom havde hun ved sin Flid bidraget til Hjemmets Indtægter — og med Hovedet begravet i Hænderne læser Rose Lektier til Skolen. Bedstemoder, der havde sine egne Bekendte og førte sit eget Liv, var som oftest ikke til Stede om Aftenen. Bestemte Gange om Ugen var hun ude, en Aften hos Skuespiller Liebes paa Hjørnet af St. Kongsgade og Hoppens Længe, en anden hos Fru Topsøe i Amaliegade, og naar hun var hjemme, gik hun i Reglen tidlig til Ro. Dog kunde hun nok lide af og til at faa sig et lille Slag Kort.

Kl. 8 ringer det paa Døren. Hvem er det? Aa, det er ikke andre end Krøyer. Med Udtrykket «ikke andre» menes dog kun, at den indtrædende — en lille, glat barberet Mand med et lidt teologisk Udseende — er en saa sædvanlig Gæst, at han næsten regnes at høre med til Familien. Musikeren Krøyer, senere Kantor ved, saavidt jeg husker, Slotskirken, var den Gang henimod tredive Aar gammel. Han var et ualmindelig talentfuldt Menneske, over hvis Kompositioner der var en egen Ynde, som f. Eks. i hans Valse kunde lede Tanken hen paa Chopin. Hans Navn er imidlertid ikke ret meget kendt i Nutiden, dog er der et af hans Arbejder, som hvert Menneske i Danmark er fortrolig med fra sin tidligste Barndom, Sangen: «Der er et yndigt Land». Men det er farligt at komponere Fædrelandssange. Blive de populære, glemmer man Komponisten for Melodien. Naar Krøyer ikke havde sin slemme Nervehovedpine, var han morsom og elskværdig. Men led han under denne sin Plage, var han ikke god at komme nær. Jeg husker, at han en Aften havde sat sig hen i en

Krog af Værelset med Haanden for Panden. Trods hans øjensynlige Indisposition gik jeg, der var en stor Plageaand, hen til ham med et Ark Papir og bad ham tegne noget for mig. «Aa, Herregud, Barn!» svarede Krøyer, «lad mig nu være i Fred. Jeg har saadan en Hovedpine.» Men jeg var ubarmhertig. «Naa, lad mig da saa, siden jeg ikke kan blive fri.» Jeg gav ham Papiret. Krøyer tog da et Blyant, og til min Skræk trækker han en lang Streg over det. Papiret var ødelagt. «Men hvad skal det betyde?» siger jeg grædefærdig. «Kan Du ikke se det?» svarer Krøyer. «Det er Langelinje!» Det varede adskillig Tid, inden jeg atter overlod Krøyer mit Papir til Behandling. Krøyer vænnede mig for Resten af med forskellige Uvaner. Blandt andet var jeg slem til at bande «ved Gud». «Lad vær med at tage Vorherres Navn forfængeligt,» udbrød han en Dag. «Sig «Fanden gale mig».»

Naar Fader ikke var paa Teatret, fik man sig et Slag Styrvolt. Spillepartiet bestod i Reglen af Bedstemoder, Krøyer, Fader og en tilfældig Fjerdemand — i Reglen Madam Knudsgaard. Hvem var Madam Knudsgaard? Det var en af Moders gamle Veninder fra Aarhus, en Skipperenke, der efter Mandens Død havde slaæet sig ned i København. Hun var Søster til Skipper Byrgesen, som fo'r med sit lille Fartøj imellem Randers og København, og handlede med jydsk Oste. Madam Knudsgaard boede i Prinsensgade skraas for os. Hun var et ualmindelig godt Menneske, der forkælede mig i høj Grad. Jeg besøgte hende ofte og

boede af og til hos hende. Fra disse Besøg mindes jeg hendes lille tarvelige Lejlighed og husker, naar hun tidlig om Morgen rejste sig, gik hen til den gamle Trumlekakkelovn, gjorde Ild paa, kogte Vand og lavede Kaffe. Hun troede jeg sov, men jeg nød Livet, gottede mig over den forunderlige Hyggelighed og hørte paa Kedelens Snurren. Saa dækkede hun det lille Bord, kom hen til mig og sagde: «Kom nu, min Stump, nu maa Du ikke sove længer.» — Naar Madam Knudsgaard deltog i Kortspillet hjemme, hagtede det med Vittigheder. Hendes naive Udtryksmaade udæskede navnlig Krøyers Vid. Jeg mindes saaledes en Aften, da det stormede stærkt. Paa en Gang kommer der et stærkt Vindstød. «Jøsses,» udbryder Madam Knudsgaard, «sikken et Vejr! De arme Mennesker paa Søen!» «Ja,» svarer Krøyer tørt, «og som ingen Skibe har.» Knudsgaard sendte ham et skævt Øjekast. Hun kunde ikke lide hans Satire. Efter Kortspillet samledes man ved Aftensbordet. Hvad vi fik at leve af var godt, og Opdækningen ren, men yderst tarvelig. Moders Tallerkener var af simpel Fajance og havde kostet 10 Skilling Stykket. Men Moder var stolt af dem, og det var hende en Hjertesorg, naar nogen af dem gik itu. Jeg vil aldrig glemme en Aften, da Krøyer tabte Osten ned paa den Tallerken, der tjente den til Underlag — Osteklokke kendtes selvfølgelig ikke — og Tallerkenen gik midt over. Der blev Dødsstilhed i Stuen, og Moder genvandt ikke sit Humør den ganske Aften.

Til mine Erindringer om Madam Knudsgaard hører ogsaa nogle Besøg, jeg gjorde med hende hos forskellige af hendes kvindelige bekendte. Vi besøgte saaledes en

Dag en Jomfru Fonne, der levede af at stikke Kapper op. Da vi kom, var Jomfruen sort af Melankoli. Hun havde maattet give sin Tjenestepige Løbepas, «for,» som hun sagde, «kan De tænke Dem, saadant et Svin var hun, at jeg midt i en Dyngge Fejeskarn finder 30 Hattepulle og 16 Nøgler Garn — hvad mener De?» — En anden Gang var jeg paa Besøg med Knudsgaard hos en Madam, hvis første Mand var død, men nu atter var gift med en Skipper ved Navn Olsen, der var nærværende ved vort Besøg. I Samtalens Løb hørte jeg Madam Olsen sige til Knudsgaard: «Det er spaaet mig, at jeg skal blive 3 Gange gift — men Olsen er møjet rask!» Skønt den værdige Matrone, idet hun sagde dette, saa noget misbilligende hen i det Hjørne af Stuen, hvor Olsen opholdt sig, lod Bemærkningen dog ikke til at afficere ham videre.

En Gang imellem tog Madam Knudsgaard mig med sig i Teatret, hvor hun havde Plads i Galleriet. Der stod jeg op foran hende. Hun havde en stor, sort Pose, fyldt med Boller og Æbler, paa Skødet, og den hele Aften stak hun til mig af disse Sager. Det maa have været behageligt for Omgivelserne at høre paa dette uafbrudte Gnaskeri. Jeg kan tydeligt erindre, at jeg en Aften var med hende og saa «Aprilsnarrene». Da Fader paa en Gang stod i Døren som Hans Mortensen, raabte jeg til Knudsgaards store Forfærdelse højt over hele Teatret: «Fa'er!» Jeg ser ham for mig med det gloende røde Haar, den korte Trøje og Kadetbukserne.

Ogsaa i Kirke var jeg ofte med min gamle Ven-

inde. Hun hørte en Pastor Thim, hvis Ord gjorde stærkt Indtryk paa mig. I hvilken Kirke det var, husker jeg ikke.

Foruden Madam Knudsgaard havde Moder endnu en tro og hengiven Veninde. Det var Sofie Sonne, en gammel Pige, der boede i Grønnegade. Hun var mild og god, paa sin Maade morsom. Ligesom hos Knudsgaard kom jeg ofte hos Sonne og var der til den næste Dag. Det maa have været min store Kærlighed til ældre og min tidlige Sans for det komiske, det humoristiske hos gamle Kvinder, der gjorde, at jeg altid befandt mig saa vel hos dem. Jeg kunde mere mig alene med dem, saa længe det skulde være. Fra et Besøg hos Sonne har jeg følgende Erindring. Jeg havde været der om Aftenen, og vi var begge gaaede til Køjs. Jeg laa altid inde ved Væggen og sov straks som en Sten. Pludselig vaagnede vi ved den uhyggelige Vægterpibe. Vi for op begge to, løb hen til Vinduet. Jeg krøb sammen af Skræk. «Lille Sofie!» siger jeg. I det samme ser jeg paa hende. Der stod hun med en stor hvid Vest, som gik langt ned; uden paa Vesten omkring hendes Hals hang et Baand med Kastanier; paa Hovedet bar hun en Natkappe med Tørklæde om, let bundet. Jeg var nær omkommet af Latter ved dette Syn. Men Sonne blev vred. «Ih, din Pokkers Tøs», brød hun ud, «har Du nu ogsaa faaet det at grine af. Ja, saadan ser man ud, naar man er plaget med Gigt!» Saadanne Syner glemte jeg aldrig. Naar en Tildragelse, den være nok saa lille, havde noget komisk ved sig, bevarede jeg den for stedse i min Hukommelse, og saavel Knudsgaards

som Sonnes Skikkelser have foresvævet mig i mit senere Teaterliv.

Det var dog ikke blot ældre Venner og Veninder, jeg havde. Jeg elskede at lege, og som ovenfor berørt var jeg Kammerat med hele Kvarterets Ungdom. Af min Barndoms Legekammerater er der dog tre, som jeg i særlig Grad mindes, og hvis Venskab have fulgt mig gennem Aarene. Den ene er min kære Augusta West, Datter af Urtekræmmer West paa Hjørnet af store og lille Grønnegade. Hun har elsket mit Hjem og mine Forældre, og hun har indtil den Dag i Dag omfattet mig og mine Kære med en Trofasthed og Kærlighed, der gør, at jeg slet ikke kan tænke mig mit Liv uden hende. — Dernæst maa jeg nævne min senere mangeaarige Kammerat ved Teatret, Theodor Liebe. Jeg har i det foregaaende omtalt, at min gamle Bedstemoder en Gang om Ugen kom til Skuespiller Liebes. Madam Liebe var en meget livlig og behjertet Dame, dertil en udmærket Skuespillerinde og en hyggelig Husmoder; Liebe mindes jeg som en dannet og elskværdig Mand. Sønnen Theodor — en frejdig, uforknyt Dreng — var jævnaldrende med mig. Han og jeg har i Forening revet ikke saa ganske lidt ned af den gamle Marmorkirke-Ruin, som den stod for omtrent 60 Aar siden. Vi tumlede og legede der, saa det vistnok med Rette kan siges, at det var vidunderligt, vi ikke slog os fordærvede. Vi var meget vilde, og derovre havde vi det for os selv. Naar Bedstemoder sagde til mig: «Imorgen skal Du med mig til Liebes,» blev jeg henrykt. Foruden Theodor var der en aldeles mageløs brandgul Moppe med store, rare

Øjne. Moppen hed Boen. Jeg holdt næsten ligesaa meget af Boen som af Theodor. Boen voldte os en Gang en stor Forskrækkelse. Den var vant til at sidde i aabent Vindue i Solen, saa ingen faldt paa, at der kunde være noget farligt for Boens Liv og Velfærd heri; men en Dag, da Boen sidder saaledes og nyder Livet i det varme Solskin, bliver den døsigt og falder hen i Drømmerier. En Flue kommer udefra snurrende, svirrer om Boens Næse. Boen vaagner, glemmer, at den sidder paa Afgrundens Rand, snapper *for* livligt efter Fluens og, bums, styrter Boen ned paa Gaden. Mærkelig nok tog den dog ingen Skade ved sin ufri-villige Luftfart; den foer blot som rasende ned ad Hop-pens Længe og kom hjem rent tummelumsk i Hovedet. Da Boen flere Aar efter døde i Gentofto umiddelbart ovenpaa et stærkt Anfald af Gøen, fremkaldt ved Synet af en Flødebonde, var der stor Sorg. Boen hørte med til Hjemmets Hygge; alle holdt saa meget af den tykke, rare Boen. Hos Liebes saa jeg ofte en ældre Dame, Madam Schall. Hun havde været Danserinde ved det kgl. Teater og var min Skræk. Thi næppe fik hun Øje paa mig, før hun med stærk Stemme raabte: «Julie, Julie, sæt dog Fødderne udad! Det er rædsomt at se paa, som Du gaar.» I min Befippelse satte jeg saa Fødderne i den Grad udad, at jeg var ved at falde. Jeg listede mig til at se paa hende, naar hun sad i Sofahjørnet og ikke anede, at hun var Genstand for Opmærksomhed. Hun forekom mig tem-melig fed og bar de mærkværdigste Haarpynte; dem kunde jeg stirre paa og — glemte dem ikke. Liebes gjorde smaa Aftenselskaber for deres unge Venner; der

blev leget først og senere danset; altid var der jublende godt Humør. Det varede forresten ikke ret længe, inden jeg mistede min Ven Theodor. Han kom paa Herlufsholm, hvorfra han blev Student. Vi mødtes dog af og til, naar han var hjemme i Ferierne.

Min tredje jævnaldrende Legekammerat fra Barndomsaarene hed Ida Storm. Hendes Moder var Enke efter en Major Storm. Foruden Ida var der to andre Døttre, begge voksne unge Piger, og en Søn, den ovenfor nævnte Kantor Storm i Vallø, hos hvem min Broder Adolph kom i Huset. Storms hørte til vor nærmeste Omgang. Ida og jeg holdt et syndigt Spektakel, naar vi var sammen. Hun var min fortrolige Veninde og medskyldig i adskillige af mine Skelmsstykker, hvilke just ikke var saa faa. Thi — det indrømmer jeg viligt — noget eksemplarisk Barn var jeg ikke. Den store Frihed jeg nød — paa Grund af min Sygelighed var jeg fyldt otte Aar, inden jeg kom i Skole — bidrog just ikke til at udvikle Artigheden, og jeg var ikke altid let at styre. Jeg kan erindre, at Fader, der var Godheden selv overfor os Børn, en Dag blev saa irriteret, at han greb mig i Armen og sagde: «Skal jeg sætte Dig over i Prinsensgade.» Noget som jeg forøvrigt aldeles ikke vilde have betragtet som et Onde. Der boede jo Madam Knudsgaard.

Disse mine tidligste Barndomsaar blev af stor Betydning for mit hele senere Liv, thi i dem modtog jeg mine første Indtryk af Folkelivet og traf sammen med mange morsomme og godmodige Mennesker, der trods min Overgivenhed holdt meget af mig. Og her maa jeg da i første Række mindes vor Husvært, den

gamle islandske Grosserer Magnus og hans to elskelige Døttre, Hanne og Lette.

Familjen Magnus var Jøder. De boede som forhen nævnt paa første Sal i Ejendommen, og vi kom jævnlig sammen. De to gamle Piger forkælede mig grundigt. Naar Magnus' havde deres smaa Aftenselskaber, savnedes sjældent de voksne Medlemmer af vor Familje, og en enkelt Gang var jeg selv med. Jeg mindes saaledes særlig en Aften, desværre vel nærmest af den Grund, at jeg opførte mig højst upassende, hvad man vil se af det følgende. Naar vor Familje skulde ud i Selskab, var det altid en Begivenhed, fordi det hændte saa overmaade sjældent. Navnlig galdt dette for Moders Vedkommende. Hendes Liv var nøje knyttet til Hjemmet. Da derfor hun, mine to Søstre og jeg den omtalte Aften stod færdige til Afmarch, var der en vis forventningsfuld Stemning over os alle fire. Rene og stivede vandrede vi op ad Trappen; Moder med stor Kappe paa og sammenlagt Tørklæde i Haanden. Over Armen bar hun sin Strikkepose. Højtidelige stod vi udenfor den store Glasdør, ringede paa, blev lukkede ind og gik stille hen over det sribede Gulvtæppe, som dækkede Forstuegulvet. Der duftede af en aparte Røgelse. Moder bankede beskedent paa Døren til Dagligstuen. Den blev aabnet, og Lette og Hanne med de milde Ansigter tog imod os. Saa kyssede man rundt. «God Aften, god Aften og velkommen. Sikken en Kulde vi paa en Gang har faaet. Kom nu, søde Madam Rosenkilde, kom ind i Sofaen. Her er lunt, ikke sandt?» «Aa!», udbrød alle Rosenkilderne og snusede

efter Røgelsen, «Aa, hvor her er dejligt!» Alle lo af bare Velbehag. Saa banker det igen paa Døren, og ind triner Fru Storm med voksne Døttre og til min usigelige Fryd Ida. Efter almindelig Haandtrykken og «god Aften» kommer Selskabet endelig til Ro. Damerne ordne sig om Bordet, fra hvis Midte den store Astral-lampe spreder sit klare Skin, og alle tage fat paa Haandarbejdet, medens Passiaren gaar livligt. Ida og jeg gav os til at slendre op og ned ad Gulvet paa det bløde Tæppe. Vi saa paa Portrætterne paa Væggen over Sofaen i de brede, forgyldte, ovale Rammer; det var de gamle Bedsteforældre og den afdøde Moder i stive, gammeldags Dragter. Møblementet i Stuen var stilfuldt, elegant og holdt i en mørk Tone; Sofaen stor med Skabe for hver Ende med smukke, indlagte, mønstrede Døre, og ovenpaa hvert Skab stod en Engel i Gibs, den ene læsende, den anden skrivende. Hvad der dog tiltrak Ida og mig mere end de stilfulde Møbler, var det store Skab i Væggen. Dette, vidste vi nemlig, var Gemmestedet for Vidundere af Lækkerheder, Konfitter, hjemmebagte Kager og dejlig Frugt. Vi var fyldte med drømmende Lykke, om hvad der ventede os i Løbet af denne Aften. Lege kunde vi ikke for indre Bevægelse. Saaledes gik Tiden, indtil Døren pludselig aabnede sig, og ind traadte Tjeneren, bærende en stor gul, lakeret Bakke med seks Asiætter, til Randen fulde af forskelligt, fint Syltetøj. I Midten stod et højt Glas med Teskeer. Vore Hjerter bankede, og vore Øjne stirrede. Vi gik nærmere for at se bedre, og vi var saa uheldige at stille os bag den Stol, hvor

Husets gamle Veninde, Gitte Petersen, sad. Ja, Ida og jeg var saa ubesindige hver at lægge en Haand paa Stolen, og Gitte, der ikke kunde fordrage, at nogen stod bag hendes Stol, vendte sig i en fabelagtig Hurtighed om til os og sagde alt andet end blidt: «Gaa væk! I ved, jeg kan'te taale, man staar og knager i min Ryg!» Gittes Udbrud havde imidlertid kun til Følge, at Ida og jeg var ved at kvæles af Latter og maatte styrte hen i en Krog for at faa Luft. Sværmeriet hos os var nu totalt opløst, og Fnisehjørnet kommet over os. Da vi havde fattet os lidt, kom vi imidlertid i Tanker om den Nydelse, der snart ventede os, naar Lette kom med Bakken og sagde de fortryllende Ord: «Se saa, søde Børn, nu maa I gøre Jer til Gode med Resten!» Vi stillede os da hen for at se, hvorledes Fremtiden tog sig ud for os i saa Henseende. Bakken var gaaet en Gang rundt, og det havde allerede taget svært paa Syltetøjet. Damerne tørrede sig om Mundene. Man befandt sig i en vis løftet Stemning. Ida og jeg betragtede hinanden med tiltagende Uro, der gik over til Raseri, da Hanne paa en Gang siger: «Aa Lette, Du sidder ved Bakken, lad den gaa rundt igen!» Tak Skæbne, anden Omgang! Vi rystede ligefrem ved at se de toppende Skefulde blive stoppede i Mundene, indtil vi ikke kunde udholde det længer, men trak os hen i Krogen med knyttede Hænder. «Har Du set Mage,» udbrød jeg, «de æder Syltetøj, som det kunde være Sødsuppe. Det er væmmeligt!» Endelig langt om længe blev der kaldt paa os: «Julie, Ida, her staar Bakken til Tjeneste.» Ja, jeg

skal love for, det var noget at byde os. Vi skrabede og skrabede og gjorde saa megen Støj som muligt med Skeer og Glas, indtil den gode Lette udrød: «Saa, Børn, nu er der bestemt ikke mere.» Nej, det var meget rigtigt, det havde der ikke været i det sidste Kvarter. Der blev ringet paa Tjeneren, og han fjernede Bakken med de næsten rene Asietter. Humøret var borte, Vreden over Menneskenes Nedrighed havde taget os fangen. Vi talte sammen, men stille. Saa pludselig kom en lys Tanke, som varmede os op: Aftensmaden! Med Spænding afventede vi Øjeblikket, hvor Tjeneren atter viste sig, og da det kom, var vi lige ved at bryde ud i Hurra. Han sagde noget til Lette, som rejste sig og bød sine Gæster at gaa ind til Tebordet. Vi sluttede Toget. Ved et lille Bord i Værelset ved Siden af Spisestuen blev vi anbragte. Væggene i Kabinettet, hvor vi befandt os, var nymalede med en sart rosenrød Farve. Det varede efter vor Mening syv lange og syv brede, inden vi fik noget at spise, og forfærdelig sultne var vi. Vi begyndte at finde, at vi blev skammelig behandlede. Endelig, da vi var paa Nippet til at græde, arriverede der en Tallerken Smørrebrød. Men det var ikke efter vort Hoved. Vi var af den Mening, at vi meget godt kunde have siddet ved det store Bord og smurt selv. Misfornøjelsen steg, da vi kastede et Blik paa Smørrebrødet. Var det det hele Traktement. Det meste var belagt med Fiskefars, som vi ikke brød os om, og hvad havde vi ikke gjort Regning paa. Igennem Døraabningen mente vi at kunne se allehaande delikate Retter, som de voksne gjorde sig til gode med. Skuffelsen var for

stor, og jeg maatte have Luft. Jeg tog da et Stykke Fiskebolle, foer hen og klaskede det op ad den lyserøde Væg. Da det var sket, kom der en vild Latter over os, som nær havde bragt os til Graad. Jeg stjal mig til at se hen paa Væggen. Dersom jeg ganske lydløst havde kunnet synke i Gulvet, vilde jeg have betragtet det som en Lykke. Aldrig nogensinde har et Stykke Fiskebolle set saa skrækkeligt ud. Ingen gør sig Begreb om min Elendighed og Skamfølelse. Jeg listede ud af Stuen, ned ad Trappen og lagde mig sønderknust i min Seng. Den næste Dag fik Hanne og Lette Sandheden at vide, og da jeg var saa umaadelig bedrøvet over min Gerning, sagde de ikke et eneste ondt Ord til mig, men Væggen maatte helt males om. Ja, saadan en Trolde kunde jeg være.

Hos Familjen Magnus gjorde jeg Bekendtskab med Jomfruerne Euchel, fire Søstre — Jødinder — der boede sammen og holdt Skole i en stor Gaard oppe mod Gothersgade. Det var ualmindelig fine og dannede Piger, indtagende af Ydre. Jeg besøgte dem og saa paa Væggen i deres Dagligstue et Billede af en udmærket smuk ung Pige. Det var deres Moder. Det gjorde et stærkt Indtryk paa mig, da disse elskværdige Piger paa en Tid, hvor man frygtede for en Jødefejde, kom flygtende hen til os og bad om Husly, ligesom mit Barnesind var højlig oprørt over, at saa gode Mennesker som Magnus' maatte holde sig skjult for ikke at blive forulempede.

Bedstemoder kom ofte hos en gammel Dame, en Fru Topsøe, som boede i en stor Gaard i Amaliegade, og blev omtalt som meget rig. Efter de Indtryk, som

mit Barnesind modtog, naar Bedstemoder en enkelt Gang tog mig med paa sine Besøg, var det en eventyrlig Pragt, der herskede i Fru Topsøes Hjem. Saa store og smukke Værelser, som dér var, havde jeg aldrig set. Navnlig mindes jeg en Selskabssal, hvor der fandtes lutter hvide lakerede Møbler med rig Forgyldning. Sofaer og Stole var betrukne med blaåt Silkedamask, Gardinerne var af samme Stof med prægtige Frynser, og midt i Loftet hang en mægtig Krystallysekrone. Til daglig var dog alt betrukket med hvidt Shirting. Denne Sal, hvor mine Skridt gav Genlyd, imponerede mig i en saadan Grad, at jeg blev beklemt og ikke gerne vilde være der alene. De meget store Spejle med hvide Konsoller lod jeg, som jeg ikke bemærkede; jeg blev undselig over den lille tarvelige Pige med tynde Arme og Ben og lyse Piske ned ad Nakken, jeg saa derinde.

Et af mine Besøg hos Fru Topsøe er blevet mig uforglemmeligt paa Grund af en lille Tildragelse, der knyttede sig til det. Det var en smuk Dag i Eftersommeren. Under vor Vandring derhen fortalte Bedstemoder mig om den dejlige Have, der hørte til Huset, og om den Mængde Blomster og Frugt, der fandtes. Jeg havde endnu aldrig set Haven, og mit Hjerte bankede af Fryd og Glæde. «Se saa,» sagde Bedste, da vi naaede Porten. «Løb nu op i Forvejen og ring paa. Jeg gaar langsomt.» Ligesom vi kom ind i Entreen, mærkede jeg Duften af Æbler, og det viste sig da ogsaa, at der inde i Spisestuen stod en Kurv helt fyldt med fin Frugt. Fru Topsøe tog imod os i Dagligstuen, Tjeneren slog Fløjdørene op ind til den store Sal, og gennem denne gik saa de

to gamle med mig lige i Hælene ind i det lille Kabinet, fra hvis eneste Fag Vinduer der var en vid Udsigt. Medens Fru Topsøe og Bedstemoder fik sig en Passiar paa Forhøjningen foran Vinduet, var jeg overladt til mig selv. Jeg listede mig til at lukke Døren til Salen lidt op, saa jeg kunde kigge ind — endnu lidt mere op; saa fik Fru Topsøe Øje paa mig og sagde: «Du maa gerne være inde i Salen, mit Barn, hvis det kan more Dig. Vi gaa snart ned i Haven.» Jeg listede ind, men Døren lod jeg staa aaben, thi den ængstelige Fornemmelse ved at være alene i den store Sal kom straks over mig. Jeg pillede ved de forgyldte Ørnenæb paa Konsollerne og løftede det hvide Betræk saa godt, jeg kunde, for at se det dejlige blaa Damask. Saa endelig kom Øjeblikket, hvor jeg hørte de længe ventede Ord: «Julie, nu skal vi ned i Haven!» Afsted gik da det lille Tog ned ad Trappen og ud i den store Gaard, hvor jeg hørte de forunderligste Lyde, stærke og lange. Det var Fru Topsøes Paaafgle, der samtalede. Nogle af dem sad paa Stakittet, andre kom henimod os og slog de pragtfulde Fjervifter op. Jeg var ved at daane af Forundring over de skønne Metalfarver. Bedstemoder fik forærende en dejlig Fjer, som blev betroet til min Omsorg. Naturligvis knækkede den straks. Bagved Gaarden laa Haven, og da vi gennem Laagen traadte ind, og jeg saa de overfyldte Frugttræer, de brogede Bede af Asters og Georginer, og mærkede Blomsterduften, fik jeg en Følelse af, at jeg ikke længer befandt mig paa Jorden. De gamle spadserede i Forvejen, jeg bagefter stirrende saaledes op i Træerne, at jeg ikke anede, hvor jeg satte mine

Fødder. Jeg tror nok, at de adskillige Gange befandt sig midt i Resedarabatterne. Efter en Stunds Forløb satte Bedstemoder og Fru Topsøe sig til Hvile i en lille Pavillon, som laa i et Hjørne af Haven. I Pavillonon var der midt paa Gulvet et rundt Bord; paa Siderne smaa Spanskrørs Sofaer med Hynder, betrukne med rødt stribet Twist, og under Vinduet et lille Skab, hvori stod et fuldstændigt Teservice. Jeg sad stille ved Siden af de to gamle. Endelig siger Fru Topsøe: «Gaa Du kun ud i Haven, lille Julie, saa blive vi her.» Dette var netop, hvad jeg lurede paa. Jeg løb ud og betragtede de Frugtræer, som Fru Topsøe havde viist særlig Interesse. «Ja,» tænkte jeg, «dette er rigtignok noget andet, end naar Moder køber en lille Slump Æbler af Amagerkonen!» Paa en Gang faar jeg Øje paa et løvrigt Træ, som til min store Forundring ingen Frugt bærer. Det var da mærkeligt! Alle de andre Træer er overfyldte og dette nydelige Træ saa fattigt. Jeg gik tæt ind til Stammen, saa nøje hver Gren igennem. Jo, min Sandten, dør under de mørkegrønne Blade sidder skjult et stort, dejligt Æble, gult og rødt, som var det af Voks. «Hvor det er smukt!» sagde jeg til mig selv, «det har bestemt ingen set.» Jeg saa og saa — det begyndte at løbe rundt for mig. Saa gik jeg bort fra Fristelsen, ned ad Gangen for at adsprede mig ved Synet af de andre rigere Træer. Men de fængslede mig ikke mere. Det var ligesom en hemmelig Magt trak mig hen til det mærkelige ensomme Æble, hvis Tilværelse Fru Topsøe naturligvis ikke anede. Tankerne tumlede i mig, jeg vendte om, og før jeg vidste af det, stod jeg igen foran Træet.

Pludselig foer det igennem mig: «Det Æble maa Du have!» I samme Nu var min Haand oppe og — Æblet nede. Jeg betragtede det et Øjeblik med stor Uro, ingen Glæde, og gemte det hos mig saa godt, jeg formaaede. Til min Skræk ser jeg i det samme de to gamle komme anstigende. De standse ved Træet, Blodet stivner i mine Aarer. Saa hører jeg — det lød saa underlig langt borte — Fru Topsøe sige til Bedstemoder: «Nu skal Du se, hvor morsomt; dette lille nydelige Træ bærer kun et eneste Æble, men det er det smukkeste i Haven!» Hun gav sig til at lede efter det, og Bedstemoder undersøgte ogsaa Træet. «Det forstaar jeg ikke,» udbryder Fru Topsøe i en misfornøjet Tone. «Æblet er borte, og det maa nylig være sket; det var her før.» Ja, der stod jeg elendige Unge og har vist set jammerlig ud. Min Tilstand maa have været ubeskrivelig, thi fra det Øjeblik ved jeg ikke, hvad der mere hændte. Jeg maa have været som bedøvet. Den hele lille Tildragelse staar saa levende for min Erindring, som om den var sket i Gaar.

Jeg mindes en anden af Bedstemoders bekendte. Det var Overlægen ved Frederiks Hospital, Professor Gundelach Møller. Han staar for mig som en meget alvorlig Mand. Naar vi besøgte ham, fik jeg Lov til at gaa ind i hans Naturaliekabinet. Jeg betragtede med Ærefrygt alle de mange mærkelige Ting, som her fandtes. Navnlig Skeletterne virkede betagende paa mig.

Jeg tror for øvrigt ikke, at jeg morede mig noget Sted saa godt som i mit Hjem. Mine Dukker var mit bedste i denne Verden. Der var Alvor i den Maade, hvorpaa jeg behandlede dem. Naar Moder

vadskede, vadskede ogsaa jeg, og naar Sine Vadsker-kone kom til Moders store Vadsk, saa kom hendes lille rødhaarede Datter til min Dukkevadsk. Der var en af mine Dukker, som var min specielle Yndling. Lotte hed hun. Hvormegen Pris jeg satte paa hende, vil fremgaa af følgende. Det var Faders Fødselsdag, og en Del af hans Venner var forsamlede hos os om Aftenen. Imellem disse var Prof. Heiberg og hans unge Hustru. Det var kort efter deres Bryllup. Jeg kan huske, at Fru Heiberg bar en Dragt af hvidt Atlask med Flor over. Kjolelivet var halvt nedringet og besat med store Sløjfer, Ærmerne posede og gennemsigtige. I Samtale med Christian Winther stod hun og lænede sig til Klaveret, hvorpaa jeg ulykkeligvis havde ladet Lotte ligge. Fru Heiberg tog da det stakkels Væsen i sine Hænder, øjensynlig ganske uden Tanke for dets Velfærd, og gav sig til at dreje dets ene Arm uafbrudt omkring. Jeg stod i en Krog af Stuen tilligemed min Veninde Ida Storm. Jeg græd, jeg var ude af mig selv af Angst og Fortvivelse for min egen kære Lotte. Ida, som var ganske betagen af Beundring for Fru Heiberg, skændte paa mig: «Skam Dig, Dit utaknemmelige Asen!» Endelig slap min lille Stakkel løs. Hun blev lagt tilbage paa Klaveret; jeg foer hen, tog Dukken i mine moderlige Arme og forsvandt med den ind i Sovekammeret. Der stod den lille Vugge uden for min Seng. Lotte kom til Ro og snart efter ogsaa jeg.

Den omtalte Aften var det første Gang, at «Fru Heiberg» var hos os. Men den lille Johanne Luise Pätges havde tidligere i de første Aar, vi boede i

Adelgade, ofte besøgt vort Hjem. Hun var paa Alder med min ældste Søster, og Fader interesserede sig meget for hende. Han betragtede sig egentlig som hendes sceniske Gudfa'er. Han havde jo været hendes eneste Medspillende i hendes første større Forsøg i det reciterende Skuespil og altid glædet sig over den unge Piges store Evner. Jeg mindes hende selvfølgelig ikke fra den Tid. Jeg kan kun huske at have hørt, at Fader blev bedrøvet over, at hun, da han efter hendes Konfirmation sagde «De» til hende, ingen Indvending gjorde.

Som tidligere berørt var jeg fyldt otte Aar, inden jeg kom i Skole. Jeg vil just ikke paastaa, at Overgangen fra det frie Liv og Hjemmets Mildhed til de haarde Bænke i Foersoms Døttreskole var mig behagelig. Dermed skal ikke være sagt, at jeg ikke gad lære noget. Tværtimod, al Læsning tiltrak mig stærkt. Men den Methode, som Skolerne den Gang fulgte, følte som i høj Grad pinefuld af Børnene, særlig da af de livlige og opvakte iblandt dem. Skolen virkede ganske som en Tvangsanstalt. Vi mødte om Morgenen Kl. 9 præcis. Saa blev vi anbragte paa Træbænke, hvor vi sad 5 Timer i Træk blot med et Øjeblikk Frihed, medens vi nød vor Frokost, der bestod af en tør Tvebak eller for enkelte velhavendes Vedkommende af en Toskillingsbolle. Smørrebrød var ikke tilladt. Den Venlighed, der nuomstunder vises Børnene af Lærere og Lærerinder, kendte vi ikke noget til. Skolens Forstanderinder, de tre Jomfruer Foersom, staa i min Erindring som bittre Mandler — aldrig hørte vi en Spøg fra dem, aldrig saa vi et Udtryk af Glæde paa deres

Ansigter. Undervisningen var tør og aldeles uinteressant. Alt gik ud paa Udenadslæren og aandløs Oprensning, aldrig den frie Fortælling, som fængsler det livlige Barn saa meget. Heller ikke blev der nogensinde taget Hensyn til det enkelte Barns Individualitet. Lærerne betragtede deres Arbejde som et brydsomt Slid, og Eleverne glædede sig kun til det Øjeblik, da deres Fængsels Døre aabnede sig. Af Forstanderinderne var den ældste mig ubehageligst. Stram og tilknappet viste hun mig kun Venlighed, naar jeg bragte hende en Billet til Teatret fra Moder. Saa kom der, medens hun snærrede: «Tak, lille Rosenkilde, Tak,» ligesom Genfærdet af et Smil omkring hendes Mund, hvorved Ansigtet imidlertid — paa Grund af dets fuldkomne Ubevægelighed iøvrigt — antog et saadant Præg af Surhed, at min Mund uvilkaarlig løb i Vand. Til daglig Brug bankede hun mig med sit Fingerbøl i Panden og sagde: «Kan der da ikke komme noget ind i det store Hoved!» Man vil forstaa, at da jeg mange Aar senere kom til at udføre Fru Bittermandels Rolle i «Aprilsnarrene», var det Mindet om Jomfru Foersom, der inspirerede mig.

Blandt Lærerne mindes jeg særlig Skrivelæreren. Han var meget usoigneret, bar vide, tærnede Benklæder, Brillen og en uhyre Paryk, hvilken sidste var til stor Fornøjelse for Klassen. Utallige er de Papirkugler, som jeg har anbragt i Hr. Kruses forlorne Lokker.

Af Fagene var det Bibelhistorie, som interesserede mig mest.

Paa Vejen til og fra Skolen mødte der os Børn Fristelser af forskellig Art. Der var navnlig to Konditormadammer, som udøvede en dæmonisk Tiltrækning paa mig. Den ene, Madam Hunther, boede i Store Kongensgade, den anden, Madam Fym, i Dronningens Tvergade. Madam Fyms Butik var beskednere end Madam Hunthers, men paa ingen Maade mindre farlig. Jeg elendige Unge maatte daglig to Gange forbi dem begge. Madam Hunther var alle mine Skolekammeraters Lidenskab. Naar en af os var saa heldig at eje to Skilling, mødte et Kompagni af i det mindste syv Tøse med de den Gang brugelige store Skoleposer. Fra Holmens Kanal styrede vi i henrykt Forventning efter den lykkelige med de to Skilling. Over Kongens Nytorv gik Toget ned ad St. Kongensgade til Konen i Pandekagehuset, Madam Hunther. Døren blev revet op, saa Klokken paa den kimedede i højen Sky, og i vild Storm væltede vi ind. Madammen kom farende ud i Butikken fra sin lille Stue. Saa begyndte Handelen. Vi stod langs Disken lige ved Siden af hverandre og slugte Kagerne med Øjnene. Pigen med de to Skilling pegede rundt: «Hvad koster den — og den — og den?» Undertiden indtraf saa det Uheld, at hun kom for langt ned med Pegefingern i en Kræmkage. Dette gav altid Anledning til, at Madam Hunther fik en Paroksysme. Med skingrende Stemme raabte hun: «Den ta'er Du! Jeg skal lære Dig, hvad det vil sige at jave Din beskidte Finger ned i mine Kræmkager!» Vi saa forfærdede paa hende. Hendes Øjne lynede, og en lang, ensom Fortand dinglede i hendes Mund. Den købte Kage blev saa nydt i Fællig' ude paa

Gaden. Vi bed alle af den, saaledes at Ejerinden vogtede paa, at ingen tog for stor en Mundfuld.

Min overstrømmende Livslyst kunde til Tider, hvor den pludselig brød frem, skaffe mig Forlegenheder paa Halsen. En Dag kommer jeg saaledes forbi Madam Fyms Vindu og ser en lille Pige, som jeg paa Grund af hendes store, graa Filthat antog for en Skolekammerat ved Navn Dreier, staa fortabt i Beskuelsen af de udstillede Herligheder. I samme Nu paakommer der mig en uimodstaaelig Lyst til at give hende et ordentlig Dunk i Pullen. Det fik hun, saa hun foer ind mod Vinduet. Da hun imidlertid gør omkring for ved Hjælp af Skoleposen at hævnne den hende overgaaede forsmædelige Tort, opdager jeg til min store Forskrækelse, at jeg aldeles ikke kender Pigen. I min Befippelse ryger det ud af mig: «Jeg ved godt, hvem Du er, for Du hedder Dreier!» Virkningen heraf var overraskende. Pigebarnet blev aldeles maalløst af Forbauselse, og Posen sank ned. Heraf benyttede jeg mig til skyndsomst at tage Flugten. Som jeg senere erfarede, hed hun virkelig Dreier. Det var nemlig en Søster til min Skolekammerat.

Ved Siden af min Skolegang modtog jeg Undervisning i Klaverspil af den senere Organist ved Holmens Kirke Jæhnigen, der boede i Prinsensgade. Han var en særdeles dygtig Lærer og et elskværdigt Menneske. Jeg havde stor Sans for Musik og et sikkert Øre; desuden var mine Hænder meget smidige. Naar der alligevel ikke kom saa godt et Resultat ud af Undervisningen, som jeg maaske herefter kunde have været berettiget til at vente, laa det sikkert for en stor

Del i, at min Spillelærers Moder distraherede os med Rødgrød. Naar jeg saa hende komme med de store Portioner, var min Andægtighed som blæst bort. Min Lærer daskede mig over Fingrene med en Gaasefjer, men lige lidt hjalp det, og snart sad vi begge og tog for os af Rødgrøden. Jæhnigen kom ofte hjem til os. Naar Fader saa havde fri for Teatret, og han ikke var optagen af sine litterære Beskæftigelser, kom Violinen frem. Jæhnigen og han kunde da spille sammen i Timevis. Ved saadanne Lejligheder var Fader ret i sit Es. Han elskede Musik indtil Sværmeri. Naar han var alene, gik han ofte op og ned ad Gulvet, phantaserende paa sin Violin, eller han satte sig hen til sit gamle Marschalske Klaver og søgte Harmonierne frem. Bøjet over Tangenterne indsugede han Tonerne med Begærlighed.

Undertiden tog mine Søstre mig med, naar de gik til Danseøvelse. Megen Fornøjelse havde jeg dog ikke heraf. Trods min, som jeg syntes, yderst fine Paa-klædning — navnlig var jeg stolt af mine gule Safians Støvler — blev der dog ikke taget mindste Notits af mig. Jeg mindes, at Utaalmodigheden en Gang løb af med mig, og at jeg gav min Misfornøjelse lydelig Luft. Med et tog da den Mand, som gned paa Violinen, mig ved Haanden og gav sig til at danse med mig, men, snurrt nok, dette var mig imod. I det hele taget er mine Balerindringer fra den her skildrede Periode af mit Liv ret ydmygende for min Selvbevidsthed. Saaledes husker jeg en Svingom hos Urtekræmmer West's. Der var ingen, som vilde danse med mig, og jeg stod i mine sørgelige Betragtninger,

da pludselig Lotte West, den ældste af Døttrene, kommer farende med en Dreng, dunker ham i Nakken og siger: «Nu danser Du med hende, ellers skal Du faa med mig at bestille!» Hvorpaa den ulykkelige Kavalers øjeblikkelig tog et saadant Tag i mine Kjolerynker, at det er mig ubegribeligt, at Tøjet holdt. Ogsaa hjemme hos os selv var der en Gang Børnebal. Der blev indbudt 24 Piger og 3 Dreng. Disse sidste var imidlertid ganske overflødige. Pigerne dansede med hinanden indbyrdes, i Begyndelsen af Aftenen endog uden Musik. Det faldt os slet ikke ind, at saadan behøvedes. Imidlertid ventede der os en stor Overraskelse. En Ven af Fader havde tilfældig været hjemme hos os om Formiddagen. Da han hørte om Børnebalen, og at vi ingen Musik skulde have, udbrød han: «Nej, ved Du hvad, Rosenkilde, Du maa saa Gu' spendere en Lirekasse!» Fader henvendte sig saa til en Liremand, og da vi midt under vor Larmen hørte de frydefulde Toner, var vi nær bleven gale af Glæde.

Ankomsten af en fremmed Orlogsmand paa Københavns Rhed gav altid Anledning til Bevægelse i de Toldboden og Nyboder nærliggende Kvarterer. De fremmede Søfolk betragtedes som god Prise af de handlende, og var der Adgang til at bese Skibet, begav man sig derud i store Karavaner. Heller ikke Adelgade var ufølsom for slige maritime Begivenheder. Jeg mindes saaledes, at der en Dag, da jeg var i Besøg hos en jævn Borgerfamilje af vort Bekendtskab, Købmand Viborgs, kom Meddelelse om, at en stor russisk Fregat var ankommet, og at Skibet kunde bese den paafølgende Søndag. Øjeblikkelig erklærede Manden i

Huset, at det var noget for Mutter og Børnene og spurgte, om jeg havde Lyst til at være med. Det havde jeg jo nok, men heraf blev imidlertid intet, da Fader ikke gav mig Lov dertil. Senere morede vi os meget hjemme ved at høre, hvorledes vore brave Venners Besøg paa Russeren var løbet af. Madam Viborg, der var en yderst naiv og enfoldig Kone, havde nemlig, skønt det var om Sommeren, taget sin Pelskaabe paa af Hensyn til Skibets Nationalitet, og da hun alt i Forvejen var en meget svær Matrone, skete der det Uheld, at hun blev siddende fast i den Kanonport, hvorigennem Adgangen til Skibet fandt Sted, og hun maatte med stort Besvær hejses ned i Baaden igen til Moro for sammes øvrige Passagerer, der ved denne Lejlighed fik et ganske ualmindelig fyldigt Indtryk af Konens Pusselanker.

Ved Siden af Faders Virksomhed som Skuespiller, hans egentlige Kald, gik hans litterære Virksomhed. Det var ham ikke blot en Adspredelse og Trang at fæstne sine Ideer til Papiret, men i hans beskedne Budget spillede enhver nok saa liden Indtægt en betydelig Rolle, og saaledes kom han ind paa sine Bladforetagender. Jeg skal her minde om, at han i Tidsrummet 1818—24 udgav Ugebladet «Brevduen». Brevduen havde i sine første Aar mange Abonnenter, men efterhaanden faldt de fra. Med et halvt vemodigt Smil ytrede Fader da: «Jeg kommer nok snart til at lukke for Dueslaget!» Senere deltog han et Par Aar i Udgivelsen af «Københavns Morgenblad». Faders litterære Interesser, hans Deltagelse i Livet i akademiske Kredse og hans hele Personlighed gjorde, at han stadig var omgivet af For-

fattere og Litterater, der søgte vort Hjem, hvor de altid fandt en gæstfri Modtagelse. Derved blev jeg allerede i mine tidligste Aar bekendt med flere af de Mænd, til hvem jeg senere skulde komme til at staa i Venskabsforhold. Naar jeg i det følgende meddeler et og andet om hele denne Kreds, maa det erindres, at jeg jo kun var et Barn, og at min Opfattelse derfor kan være paavirket af, hvad jeg har hørt de ældre ytre.

Jeg mindes da først Johan Ludvig Heiberg og Poul Martin Møller, begge ligesaa meget Moders som Faders Venner. Jeg kan endnu høre Heibergs hjærtelige Latter, naar Moder kom med et af sine lune Indfald, og jeg ser Poul Møller for mig med den svære Skikkelse, det runde Ansigt med det milde Udtryk, den lige Næse, det store lyse, krøllede Haar og de klare Øjne. Naar jeg tænker tilbage paa ham, er det, ligesom der glider en Følelse af noget aandfuldt og hjertensgodt gennem min Sjæl. Der var, tror jeg, ingen af vore Husvenner, som Moder holdt saa meget af som af Poul Møller. Ingen kunde som han samtale med Moder. Der var ogsaa noget beslægtet imellem dem. De mødtes i deres Hjerters Finhed og Tankers Renhed. For øvrigt tilhørte Poul Møller ikke nogen enkelt. Naar han kom, blev der altid stor Glæde hos os alle, fordi enhver syntes at have Del i ham. Han var sand, naturlig og jævn, meget godmodig og — utrolig distræt. Som en Særegenhed for Poul Møller mindes jeg, at han altid skulde flytte. Ikke een, men flere Gange har jeg hørt ham beklage sig til Moder herover. «Herregud, Møller,» sagde saa Moder deltagende, «skal De nu flytte igen.»

«Ja, hvad skal jeg gøre, Madam Rosenkilde, jeg kan jo ikke nære mig for Røg!» Dette sidste Ord udtalte Poul Møller efter Bogstaven. Der var altid Røg, hvor han flyttede hen; det var ligesom en Skæbne, der forfulgte ham. Møller yndede i høj Grad at faa sig et Slag Firkort. Krøyer vilde dog i Reglen nødigt til det, thi Poul Møller havde næsten altid glemt sine Penge hjemme, og naar han saa tabte i Spillet, laante han af Krøyer og glemte at betale tilbage. Jeg husker en Aften; hvor Møller først som sædvanlig tabte, men dernæst til sin store Overraskelse fik Lykken med sig, saaledes at han kunde sige os Godnat som en holden Mand med Baglommen i sin lange Frakke fuld af Kobberskillinger. Da Fader lukkede ham og Krøyer ud af Porten, vilde Uheldet imidlertid, at de kom i en litterær Disput, hvorover Poul Møller ganske forglemte, hvad han havde i Baglommen, og da han nu i Stridens Hede halede sit Lommetørklæde op for at tørre sig dermed i Ansigtet, raslede alle Skillingerne ud paa Stenbroen, og Størsteparten af dem trillede i Rendestenen, til stor Bedrøvelse for Krøyer, der havde haabet at faa sit Tilgodehavende indkasseret paa Vejen hjem, men til Glæde for Kvarterets Dreng, der i lange Tider derefter fandt deres Regning ved at gaa til Bunds i Mudderet. — Intet morede Poul Møller mere end at tage Del i vore Lege. En Aften foreviste Krøyer os det Kunststykke, der bestaar i at lade en Finger dyppet i Eau de Cologne langsomt gaa gennem Lyset. De tilstedeværende var højlig imponerede, da de saa Krøyers Pegefinger staa i lys Lue, uden at han lod til at føle mindste Ildebefindende derved. Dette fandt Poul Møller

var en herlig Spas og vilde straks forsøge sig. I det kritiske Øjeblik henvendte imidlertid en af Selskabet en Bemærkning til ham, hvilket distraherede ham saaledes, at han glemte at tage Fingeren ud af Lyset. Han brændte sig derfor ganske afskyeligt og udstødte til Moders store Forfærdelse et højt Brøl. Der blev imidlertid almindelig Latter, da han efter at have undersøgt Fingeren, med stor Alvor erklærede: «Jeg maa saaledes have gjort det forkert!»

Ved Siden af Poul Møller stiger Billedet af Halvbroderen, Christian Winther, frem for min Erindring. I de fleste Henseender var de hinanden modsatte. Winther var altid udsøgt elegant i sin Paaklædning som i sit Væsen. Han samtalede helst med Damerne og henvendte sig gerne til den enkelte. Med sit letbevægelige Digtersind kunde han forelske sig snart i den enes Haar, snart i den andens Hænder, og han forstod kun daarligt at holde sine Stemninger tilbage. Derved beredtes mange Skuffelser. I en Henseende var han Poul Møller lig. Det var i hans store Danskhed i bedste Forstand. Fader holdt overordentlig meget af Winther, og han paa sin Side bevarede gennem hele sit Liv et trofast Venskab for det Rosenkildeske Hus.

Fra Tiden henimod Aaret 1830 erindrer jeg, at der ofte kom en Soldat med Manuskript til Fader fra en ung Forfatter, og at Fader var meget optaget af et Skrift, der 'skulde udkomme. Han roste det stærkt og mente, at det vilde gøre stor Opsigt. Faders Spaadomme slog ogsaa til. Kort Tid efter talte Alverden om de anonymt udkomne «Gengangerbreve», og man gættede frem og tilbage paa, hvem Forfatteren vel

kunde være. Kun faa indviiede vidste, at han hed Henrik Hertz. Jeg formoder, at denne Sag har fæstnet sig i min Hukommelse, dels paa Grund af Soldaten, dels fordi Bogens Titel satte min Fantasi i Bevægelse og bevirkede, at jeg troede, det var Spøgelsehistorier, der stod i den. Forfatteren til «Gengangerbreve» holdt jeg allerede som Barn meget af. Jeg snakkede jævnlig med ham, naar han besøgte os. Tidt lukkede jeg ham op, naar han kom. En lille sirlig Skikkelse var han, som han stod der paa Gangen i sit graa Overstykke med de mange Slag. Det var af dette Overstykke, at en af Husets unge Veninder, der sværmede for Ejeren, listede sig til at klippe en Lap, hvilken hun senere opbevarede som Relikvie. Jeg tror for Resten ikke, at Hertz blev meget fornøjet over dette Bevis paa, hvor farlig han kunde være for det svage Køn.

En Dag, da Hertz gik ud af vor Dagligstue, for at begive sig ind til Fader, saa jeg ham paa Dørtærskelen møde et langt, magert, ungt Menneske. De traadte til Side for hinanden og bukkede. Som de stod der — den lille Hertz og denne høje, ranglede Skikkelse, der øjensynlig ganske manglede Herredømme over sine Bevægelser — tog de sig saa pudsige ud, at jeg uvilkaarlig kom til at le. Jeg spurgte senere, hvem den unge Mand var, og fik til Svar, at han hed Hans Christian Andersen. Det var første Gang, jeg saa vor senere saa berømte Eventyrdigter. — Ogsaa Blicher mindes jeg fra Adelgade, dog staar han kun taaget i min Erindring.

Af Faders Kunstfæller kom flere i vort Hjem, deriblandt den udmærkede Fremstillende af ældre Roller,

Jfr. Jørgensen. Naar hun gik igennem Dagligstuen for at søge Fader paa hans Værelse, standsede hun regelmæssig foran et paa Væggen hængende Billede af Goethe og deklamerede med megen Patos det Vers, der stod trykt paa Billedet:

Liegt Dir gestern klar und offen,
Wirst Du heute kräftig frei,
Kannst auch auf ein Morgen hoffen,
Der nicht minder glücklich sei!

Den Gang anede jeg ikke, at mange af de Opgaver, som Jfr. Jørgensen nu til Fuldkommenhed løste, i Fremtiden skulde blive stillede mig.

Blandt mine Minder fra Adelgade er ogsaa følgende. Jeg legede en Dag i Forgaarden, da jeg ser en Herre, der havde været oppe hos Fader, komme ned ad Trappen. Han vinker ad mig og spørger om mit Navn. «Julie Rosenkilde,» svarer jeg rask. «Naa, saa Du hedder Julie,» siger han. «Monstro Julie kunde have Lyst til en Kage?» Jo, det havde Julie nok, og efter at jeg havde faaet min Hat paa oppe hos Moder, vandrede den fremmede Herre og jeg afsted til Madam Hunthers Butik. «Værsgo',» sagde Herren, da vi stod foran Disken. «Vælg nu, hvad Du vil have.» Det lod jeg mig ikke sige to Gange, men Herren syntes, at det var nogle daarlige Kager, jeg tog, og valgte selv andre. Det blev tilsidst en hel stor Pakke, som jeg straalende af Fryd slæbte af med. Jeg kan huske, at der var Kager for ikke mindre end fire Mark. Dette var mit første Møde med Phister.

Det var paa den Tid almindeligt, at Skuespillerne søgte at hjælpe paa deres smaa Indtægter ved at give Aftenunderholdninger. Selve det kgl. Teater overlodes jævnlig de betydeligere af Kunstnerne i dette Øjemed. Jeg mindes bl. a. en saadan Aftenunderholdning, som Fader gav, og hvor Moder og vi Børn havde Plads i Hofdamelogen. Forestillingen indlededes med et Stykke, som hed «Sufflørens Benefice», hvis første Scene begyndte med, at Fader stak Hovedet op af Sufflørkassen og rakte sig udover Orkestret, idet han sagde: «Er der ingen, som har set min Kone? Hun skulde sidde paa den store Tromme!» Den overordenlige Ligeftremhed og Naturlighed, hvormed Fader sagde dette, bevirkede, at flere blandt Publikum rejste sig for at se, om Moder virkelig sad paa den store Tromme.

De mange levende og aandeligt bevægede Mennesker bragte en frisk Strøm gennem vort Hjem. Men hvad der mere end noget andet bidrog til vor daglige Oplevelse, var Faders Lune og hans Evne til at fortælle om de mange smaa Iagttagelser, han gjorde ude i Livet, i sig selv ofte ganske ubetydelige, men gennem hans karakteristiske Fortælling virkende uimodstaaelig. Saaledes fortalte han os en Morgen ved Frokostbordet følgende. Han havde den foregaaende Aften deltaget i en Aftenunderholdning med efterfølgende Souper i en af Byens dramatiske Klubber. En af Gæsterne, en ældre adstadig Borger, havde taget for meget til sig af Drikkevarerne og var bleven temmelig svirende. Da han boede i samme Gade som vi, paatog Fader sig at hjælpe ham hjem og fik ham under Armen. Under megen Vrøvlen af den drukne gik da Turen fra Kon-

gens Nytorv ned ad Gothersgade og gennem Adelgade. Den gode Borgermand boede nærmere ved Nyboder end vi, og Parret maatte derfor forbi vort Hus. Da de passerede dette, saa den drukne med et taaget Blik op ad det, genkendte Faders Bopæl og udbrød grædende: «Den ulykkelige Madam Rosenkilde!» Fader morede sig kostelig over, at den drukne havde gaaet i den Tro, at det var ham, som fulgte Fader hjem.

Min Broder Adolphs friske Humør satte ofte Huset paa den anden Ende. Fra en Juleferie mindes jeg, at han en Dag, da en Datter af Skuespiller Hass, Jomfru Laura Hass, var hos os, inviterede hende til en Slædetur i Baggaarden. Næppe havde hun sat sig paa Slæden, før han trak af med hende, kørte hende et Par Gange rundt i Gaarden og svingede pludselig til hendes Skræk ud af Porten. Jeg kan endnu se hende paa Slæden. Hendes Lommeur var gledet ud og hang paa Siden af hende, hun havde bart Haar, og saa forleet var hun, at hun ikke kunde protestere. Saa kørte Adolph hende ned ad Adelgade, Prinsensgade, Borgergade, Dronningens Tværgade og atter Adelgade, hvorpaa han i Triumf kørte hende ind gennem Porten.

I de lange Vinteraftener, naar vi havde taget Plads om Bordet, blev der læst højt. Nylig udkomne danske Værker blev foredragne, men ogsaa ofte tyske. Først og fremmest var det naturligvis Schiller og Goethe, der maatte holde for, men ogsaa Kleist og en nu mindre bekendt Digter Voss var stadig paa Repertoiret. Moder havde kun ringe Glæde af disse tyske Oplæsninger, da hun ikke forstod et Ord, men hun

beklagede sig aldrig og sad nok saa taalmodig i Sofaen med sin Strikkestrømpe.

Jule- og Nytaarsdag viste Hjemmet sig i al sin Glans. Stuerne var smykkede med Gran, og i Spise-stuen prangede Moders store Frokostbord med Sylte, allehaande salte Sager og den vældige Julekage. Om dette Bord samledes i Løbet af Dagen alle Husets Venner.

Naar Foraaret brød frem, blev Ring- og Boltspillene tagne ned fra Loftet, og gamle og unge tumlede sig de lyse Eftermiddage i munter Leg ude i Baggaarden. De ivrigste var som oftest Poul Møller og Krøyer. Naar vi saa havde spillet og leget nogen Tid ude i Gaarden, kom Moder ud til os og sagde paa sin kær- lige Maade: «Hør nu, Børn, I er saa varme. I skulde hofte lidt!» Hun havde saadanne morsomme Udtryk. Vilde vi spadserere, havde vi jo Langelinje og Kastels- volden lige ved. Derud vandrede vi saa i sluttet Trop forbi Nyboders smaa gule Huse, fra hvis Baggaarde enkelte lysegrønne Trær sendte os deres Foraarshilsen. Naar jeg saaledes iført min stiveste Puds gik ud med min Familie, hændte det jævnlig, at en og anden af mine Kammerater fra Gaden raabte til mig: «Halloj, Julle, hvor skal Du hen? Det kan nok være, Du er fin!» Jeg maatte dog i slige Tilfælde indskrænke mig til at kvittere ved Tegn og Mimik, da min Familie, navnlig mine Søstre, ikke satte synderlig Pris paa mine Gadebekendtskaber. Undertiden — altid f. Eks. paa min Fødselsdag — drak vi vor The ude paa Smede- linien hos en Sergentkone, der dækkede for os i sin lille Have. Disse muntre Aftener paa dette henrivende Sted vil jeg aldrig kunne glemme. Paa min Fødsels-

dag blev det for øvrigt næsten altid Tordenvej, saa at vi kom drivvaade hjem. Jeg var saa gennemblødt, at jeg næppe kunde faa Benene frem, saaledes klinede Kjole og Skørter sig til Kroppen.

Naar Sæsonen var endt, indviede Fader stedse sin Ferie med et Besøg i Frederiksberg Have. Oppe paa den øverste Terrasse foran Slottet nød han sin Yndlingsudsigt over Trægrupperne i deres Foraarspragt og de grønne Plæner, gennemslyngede af Kanalerne. Han kunde da udbryde i Glæde over at være en fri Mand og i Længsel efter at ryste Byens Støv af sine Fødder. Det varede i Reglen heller ikke mange Dage, inden han begav sig paa Rejse. Sædvanligvis var det sine mange Venner i Provinserne, han besøgte, og ofte forenede han det nyttige med det behagelige ved at give Forestillinger i Købstæderne. Undertiden gjorde han en Afstikker til Tyskland, af hvis Litteratur han var en stor Elsker, og hvis Teatre han flittigt besøgte. I «Københavns flyvende Post», udgiven af Heiberg, findes fra den Tid nogle af Faders Breve fra Tyskland til Hjemmet*. Moder, der intet anede om, at Heiberg vilde aftrykke Brevene, blev yderlig forskrækket ved at se ikke blot sig selv, men ogsaa Marie, Rose og gamle Sofie Sonne omtalt paa Tryk. Var Fader imidlertid først kommet afsted, længtes han uophørlig tilbage til Hjemmet. Hans Breve bar tidt et rørende Præg heraf. Denne Længsel efter os blev Anledning til min første store Rejse, om hvilken jeg nu skal berette.

* Brevene ere optagne i C. N. Rosenkildes efterladte Skrifter, Bind I.

Fader var en Sommer taget til Aarhus for at besøge sine mange Venner dør og opfriske gamle Erindringer. Saa en Dag, da jeg kommer hjem fra Skole, træffer jeg hele Huset i Oprør. Der var kommet Brev fra Fader, at vi alle fluks havde at begive os over til ham. Købmand Raa's vilde huse os. Moder vidste hverken ud eller ind. Hvordan skulde hun faa Tøj samlet i den Fart til os alle. Der skulde vadskes, der skulde repareres og saa den store Indpakning! Jeg var begribeligvis elleveld af Glæde. At jeg, der aldrig havde været udenfor København, skulde rejse og det endogsaa saa langt bort som til Jylland, det forekom mig ligesom en Drøm. For Moders Bekymringer havde jeg ikke Sans, og alt gik for Resten ogsaa lettere, end Moder i første Øjeblik forestillede sig. Alle tog fat af Hjertens Lyst, og i forbavsende kort Tid var Ekspeditionen udrustet. En skønne Dag rullede saa Moder, Marie, Rose og jeg afsted med Posten til Kallundborg. Vor Tids Ungdom, der rejser saa bekvemt og hurtigt, men ganske vist ogsaa ofte paa sin Fart jager Livets Glæde forbi, kan vanskelig forestille sig den Poesi og den Stemning, der, trods alle Besværligheder, kunde være over en saadan Rejse i gamle Dage. Selv den berømmelige Overfart fra Kallundborg til Aars med «Smakken» fandt jeg herlig, og det uagtet Alverden var søsyg — undtagen jeg. Vi havde en fin Dame ombord, som var meget angreben og idelig raabte paa Pøsen. Da vi endelig langt om længe naaede Aarhus, var det første, vi fik Øje paa, en gammel Karosse med røde Gardiner for Vinduerne, der holdt nede ved Havnen. Ved dette pragtfulde Syn udbrød den fine Dame: «Naa,

jeg ser da, at der er sendt Vogn efter mig.» Vi betragtede med Ærefrygt Køretøjet, og straks Damen var kommet i Land, vinkede hun til Kusken: «Kom herhen, lille Ven, Vognen er vel til mig?» «Ja,» svarede Kusken paa bredt Jydsk, «det we' a it', a sku' hint Skuespiller Rousenkildes Familie.» Det kan nok være, at jeg blev kry paa det ved disse Ord. Det viste sig, at Ekvipagen var Byen Aarhus' eneste Hyrevogn og sendt af Fader. Med adskilligt Besvær blev Rejsetøjet anbragt paa Vognen. Der var næsten ikke Plads til Kusken, og bagpaa vejede den store Kuffert saadan til, at den var nær ved at vippe os alle i Vejret. I straalende Humør kørte vi op for Købmand Raa's toetages, hvide Hus med de grønne Bænke og Stenpælene forbundne med Lænker udenfor. Med Fader i Spidsen kom alle de rare Mennesker ud og tog imod os. Inde i den rummelige forreste Stue samledes vi saa til en Frokost, hvis Mage jeg aldrig før havde set. Her fik vi det første Bevis paa den gamle jyske Gæstfrihed.

Det blev i det hele et uforglemmeligt Ophold for os. Alle Moders og Faders Venner fra Ungdomsaarene besøgte vi. Den gamle, røde Gaard, der havde tilhørt Moders Forældre den Gang, de var rige Folk, var vi henne at se paa, og Moder viste os de Steder, hvor hun havde levet sine lykkelige Barndoms- og Ungpigedage. Vi talte ogsaa med den gamle Frederikke Lange, som i en Række af Aar havde tjent i mine Bedsteforældres Hus og nu var ude af sig selv af Glæde over atter at se Moder. Der blev gjort en Mængde Gilder til vor Ære. Blandt andet var der

stor Middag hos Dr. Weis, hos hvem Fader boede. Da Gæsterne indfandt sig, var der kørt et stort Hølæs fast i Porten, saa det var umuligt for os at komme ind. Weis vidste dog straks Raad herfor og opfordrede os til at krybe ind gennem et af Vinduerne i Stueetagen. Det gjorde saa hele Selskabet med Moder i Spidsen.

Paa den Tid blev der i Aarhus givet Forestillinger af et omrejsende Skuespillerselskab, det Lendrupske kaldet. Sammen med Redaktør Elmquist's Familje, med hvis Ungdom vi straks var blevne Perlevenner, saa vi dette Selskab opføre Heibergs Vaudeville «De Danske i Paris». Redaktør Elmquist havde dog været en hel Del betænkelig ved at tage os med, da han frygtede for, at vi ved vor Munterhed skulde støde an mod den Aarhusianske Etikette. Imidlertid havde han dog til sidst givet efter for vore Bønner, men vi havde maattet love dyrt og helligt at forholde os skikkelige. Skønt allerede Begyndelsen af første Akt frembød adskilligt, der satte os i godt Humør — saaledes Juliettes Fremstillerinde, der sang med Tryk og derved kom til at minde mig om Jomfru Kernn, hvilken Iagttagelse jeg ikke undlod straks at meddele de andre — lykkedes det os dog nogenlunde at bevare Fatningen, indtil Majoren viste sig. Da var Ævret opgivet. Majoren fremstilledes nemlig af Direktørens Kone, en overmaade fyldig Matrone, der slog sig paa Laarene og talte bredt Jydsk. Virkningen af denne overraskende Effekt var saa overvældende, at Elmquist skyndsomst hviskede: «Nu tror jeg, det er bedst, I gaar!» Hvor paa vi listede af.

Fra Aarhus drog vi paa Gæsteri til Aalborg, hvor mine Forældre ogsaa havde adskillige Venner. Vi boede her hos den gamle, rige Fru Herskind, der gjorde stort Aftenselskab for os. Selskabssalen blev sat i Stand og Betrækkene trukne af Møblerne. Jeg havde hvid Kjole paa, og lidt før de fremmede kom, listede jeg mig til at plukke en lille Rosenknop i Haven. Den stak jeg foran i Brystet. Min Søster Marie fandt dog, at dette ikke var passende for en lille Pige, og vilde have mig til at fjerne den, men Moder tog mit Parti, og saa fik Knoppen Lov til at sidde. Festen skulde begynde med Deklamation og Sang, og da Selskabet havde samlet sig, tog alle Plads i Salen. Af Numrene husker jeg kun et paa Grund af dets ufrivillige Komik, der nær havde faaet os Pigebørn til ligesom i Aarhus at gøre Skandale trods Moders advarende Blikke. Det bestod i følgende. Forhænget gik til Side, og paa den improviserede Scene sad to Herrer med Guitarer i blaa Baand om Halsen. Disse to Aalborgs talentfuldeste Dilettanter — den ene hed mærkelig nok Vogelsang — foredrog derpaa følgende Vekselsang:

Første Herre:

Mine Sko de er i Stykker,
og de trækker mest i Vand!

Anden Herre:

Send dem hen til Skoma'r Pløker
for at gøre dem i Stand.

Første Herre:

For Betaling! For Betaling!
Hvor skal Pengene komme fra?

Anden Herre:
Ut af Lommen! ut af Lommen!

Første Herre:
Der er ingen Penge i!

Disse Strofer blev sungne med stor Alvor til et rørende Akkompagnement, og der var ingen, som lo, undtagen vi, der var ved at kvæles.

Hvad vi for øvrigt maatte indtage af Madvarer paa denne jydsk Rejse grænser til det utrolige. Overalt, hvor vi kom, blev der dækket op for os, og det blev betragtet som en Fornærmelse, naar vi intet nød. Et Sted erindrer jeg da ogsaa, at jeg hældte en stor Spølkum Chokolade ud i Haven.

Fra Aalborg rejste vi til Viby, hvor vi besøgte det Steenbergske Hjem, og derfra gik Vejen gennem Aarhus tilbage til København til vor kære Adelgade.

Foruden denne store Rejse mindes jeg fra denne Periode af mit Liv en Udflugt, vi gjorde til Vallø for at besøge min Broder Adolph. Jeg modtog her et Indtryk, som senere fik en vis Betydning for mig. Vi gjorde nemlig Bekendtskab med Slotsgartnerens Datter, der havde været Kammerjomfru hos Prinsesse Vilhelmine. Hun førte mine Søstre og mig ind paa sit Værelse og foreviste os en Mængde Pynt, Baandstumper og aflagte Kjoler, som Prinsessen havde givet hende, samtidig med at hun udbredte sig over, hvor herligt det var at leve ved Hoffet. Hendes Skikkelse fæstnede sig i min Erindring og genopstod mange Aar efter paa det kgl. Teaters Scene som Frøken Lundberg i Hostrups «Intrigerne».

Om det var under dette Besøg eller ved en anden Lejlighed, at Fader en Søndag i Kirken mod sin Vilje distraherede Pastor Storm i den Grad, at han totalt tabte Traaden i sin Prædiken, ved jeg ikke, men jeg erindrer i hvert Fald at have hørt fortælle, at dette en Gang var sket og skulde være gaaet saaledes til. Midt som Fader sad andægtig og nød godt af Storms Veltalenhed, opdagede han en stor Bille, der kom løbende over Kirkegulvet hen imod den Stol, hvor han sad. Med sin Stok pirkede den Gamle nu noget Sand hen foran Billen, der forbauset standsede for straks derpaa at gøre omkring og se at slippe tilbage igen. Her mødte der den imidlertid en ny Forhindring, idet Fader ligeledes der havde lavet en lille Vold. Billen søgte nu at undfly til en af Siderne, men Fader var der straks med Stokken og Sandet, saa Billen til sidst ganske opgav Ævret ude af Stand til at begribe, hvad det var for Hindringer, der pludselig mødte den fra alle Kanter. Det interessante Eksperiment havde ganske bemægtiget sig Faders Tanker, da det pludselig falder ham ind, at der er blevet saa løjerlig stille i Kirken. Han ser da op imod Prædikestolen, og — o ve — der stod Storm, aldeles mørkerød i Ansigtet, og var fuldstændig gaaet fra Koncepterne over Faders mærkelige Manøvrering. Naa, Fader satte sig jo rolig tilbage i Stolen, og Storm fandt atter Traaden i sin Tale.

Kort efter vor Hjemkomst fra Jylland havde jeg for øvrigt et Uheld, som nær havde kostet mig Livet. Jeg besøgte en Dag en Familie af vort Bekendtskab, Sadelmager Sadelmanns, der boede paa Blegdamsvejen. Bagved deres Hus laa en stor Have, som strakte sig

helt ned til Sortedamssøen. En Baadebro, der gik ud i Vandet, fristede mig stærkt. Jeg løb ud paa den, tabte Balancen og faldt i Vandet. Det varede længe, inden der kom Hjælp, og jeg var helt fra det, da man endelig fik mig fisket op. Jeg havde dog siden efter ikke synderlig Men af mit ufrivillige Bad.

Blandt vore Venner var ogsaa Kaptajn Bruhn og hans Familie. Kaptajnen — den senere General — var en sjælden elegant og nobel Personlighed, hvis Elskværdighed og Finhed i Forbindelse med hans Hustrus Hjertelighed og Jovialitet og de velbegavede Børn gjorde deres Hjem overordentlig tiltalende. Blandt Børnene var der to Sønner, Frederik og Ernst. Fra en Maskerade i det Bruhnske Hus mindes jeg følgende: Der var kun voksne til Stede, men jeg var fulgt med mine Søstre for at se paa Stadsen. Da det nu gik noget stift og kedeligt til, fik Fru Bruhn den Idé at klæde mig ud, først som Visekælling og siden som Landkadet. Jeg slog ret Gækken løs, og Selskabet morede sig. Mange Aar efter sagde General Bruhn en Gang spøgende til mig, at det egentlig var hans og hans Hustrus Skyld, at mit Talent var opdaget.

Ved at omtale denne min «første Optræden i Kostume» for en større Kreds falder følgende mig ind. Jeg var indbudet til Juletræ hos Syngemester Zinck's. Da vi stod omkring det dejlige Træ, kom Skuespillerinden Madam Eisen hen til mig og sagde: «Hvis Du vil tale efter mig, skal Du faa den Pølse, som hænger deroppe.» Jeg var imidlertid ikke til at formaa hertil og gik følgelig glip af Pølsen, men af denne lille Begivenhed kan jeg forstaa, at jeg, der formodentlig har

set Madam Eisen paa det kgl. Teater, har kopieret hende, og at man har moret sig derover, noget, der for Resten undrer mig, thi jeg har aldrig nogensinde i mit senere Liv haft Evne for Kopiering. Denne Færdighed, som mangfoldige sidde inde med, forveksles tit med dramatisk Talent.

I Begyndelsen af Trediverne rantes vort Hjem af to store Slag, og jeg oplevede mine første Sorger. Bedstemoder og Tante døde omtrent samtidig. Bedstemoder var da 74 Aar gammel. Hun stod og ordnede Linned ude i Strygestuen, da hun pludselig styrtede død om, ramt af et Hjerteslag. Jeg husker endnu, hvor umaadelig bedrøvet jeg blev, da det blev mig sagt, at jeg aldrig mere skulde se den kære, gamle Bedstemoder. Jeg løb alt, hvad jeg kunde, hen i Sølvgade for at udøse min Sorg for min Veninde Ida Storm og græd højt ned ad Gaden. Næppe kunde jeg faa Ordene frem, da jeg var naaet op i Enkefru Storms Lejlighed. Da lille Ida saa, hvor forgrædt jeg var, stak ogsaa hun i at græde. Vi omfavnede og kyskede hinanden. Saa gik Ida ud i Spisekammeret og hentede fem Æbler. Dem nød vi begge under Taarer. — Ogsaa Tante, der døde efter nogen Tids Sygdom, efterlod sig et dybt Savn hos os alle. Hun havde altid været saa god mod os Børn og kærligt baaret over med vore Unoder.

Og hermed slutter jeg Fortællingen om mit Barnsliv i Adelgade.

Jeg var en stor Pige paa halvtolvte Aar, da vi flyttede ud paa Østerbro. Her oprinder et nyt Afsnit af

mit Liv. Ser jeg tilbage paa mine Forældres Hjem i Adelgade, da slaar det mig, hvor nøjsomme de, selv maalte med Datidens Maalestok, i mangfoldige Henseender maa have været og dog hvor lykkelige. Men Sagen er, at der var Aand og Hjerte i det gamle Hjem, og Livet, Tilfredsheden kommer ikke udefra, men ligger dybt i Sjælens Grund.

Fyrretyve Aar senere skrev en af mine unge Venner, Nicolaj Bøgh, til mit Sølvbryllup en Kantate, som en anden af mine unge Venner Frants Henningsen havde illustreret. Denne Kantates tre første Vers skildrer Barndomshjemmet i Adelgade. Bøghs smukke Digt lyder saaledes:

Mindernes Sol sin første Lysning sender
Over det Hjem,
Hvor hun i Kreds af Slægt og gode Venner
Voxede frem,
Hvor Viddets Blus hos «gamle Rosenkilde»
Tændtes og lyste varmt i Ord og Blik,
Og hvor god og stille
Moderen gik.

Her mangan Gang til Musers skønne Stævne
Aanderne drog:
Her sad Poul Møller med sit sunde, jævne
Ærlige Sprog;
Heiberg lod her sin Tankes Klarhed trænge
Frem for en lyttende Kreds i Aandens Skjær;
Christian Winthers Strænge
Stemmedes her.

Æres det skal det Hjem for Kunst og Snille,
Vidskab og Sang!
Over dets Dør staar skrevet «Rosenkilde»,
Og det har Klang;

Hjerter har banket her saa sundt og ærligt,
Menneskers Adel laae i Slægtens Marv,
Og den er saa kjærligt
Taget i Arv.

III.

Hvilken Forandring! Fra den snavsede, mørke Adelgade ud til det skønne, landlige Østerbro. Ja, for den Gang var der virkelig landligt derude. Den nuværende Slægt kan ikke tænke sig, hvilken Ro og Fred der var. Straks, naar man var kommet gennem Østerport, begyndte den nye Verden. Der kom et frisk Pust, som bragte Hilsen fra Sø og Skov.

Vi hjalp naturligvis alle med ved Flytningen. Mit Æreshverv bestod i at transportere den lange Perpendikkel, der hørte til det gamle bornholmske Ur og var større end jeg selv, ud til dens nye Hjem. Fader var saa drilagtig med største Alvor at sige til mig: «Du maa gaa ganske overordentlig forsigtigt; navnlig passe paa, at Fjederen ikke ryster, for saa kan hele Perpendikkelen blive ødelagt.» Følgen af Faders Ord var, at denne min Vandring med Perpendikkelen blev den besværligste i mit Liv. Hvert Øjeblik rystede selvfølgelig Fjederen, og da jeg endelig naaede det hvide Hus paa Hjørnet af Kastelsvejen og Østerbro, var jeg saa udmattet, at jeg næppe kunde komme op ad Trapperne.

Det hvide Hus! Ordene lyde i mine Øren med en sælsom Klang, thi ved dem bringes jeg tilbage til og lige midt ind i det Afsnit af Livet, der for enhver Kvinde staar i en saa ejendommelig Belysning, og for

mig paa Grund af mit lykkelige Hjem er overstraalet af et gyldent Solskin; den Tid da jeg udviklede mig fra lille Pige til voksen Jomfru. Ufatteligt for mig er det, at hine Dage ligge saa langt, langt tilbage! Adskillige af de smaa Begivenheder fra den Tid, der spillede saa stor en Rolle i min Udvikling, synes mig at være skete i Gaar.

Mange vil sikkert endnu kunne mindes det hvide Hus paa Østerbro. Det laa lige for Søen og lignede nærmest et gammelt Palæ. Huset bestod af Stue, 1ste Sal og nogle Værelser oppe i det høje, mørke Mansardtag. Tillige var der et herligt stort Loft med Altaner ud mod Søen og Haverne. Vor Lejlighed bestod af første Sal og nogle af Loftsværelserne. Værelserne var høje og luftige. Til Ejendommen hørte en prægtig Have, der strakte sig bag om Huset, med en Mængde Frugttræer. Til venstre for Hovedbygningen laa Gaardspladsen og nogle Udbygninger, der om Sommeren lejedes ud til Familjer fra Byen. I Baggrunden af Haven strakte sig en lang Lindeallé langs med Plankeværket, der adskilte os fra Naboejendommen «Vennero», til hvis Beboere, Assessor Møllers, vi senere kom til at staa i det venligste Forhold. Bag «Vennero», hvortil hørte en stor Have, laa igen Classens prægtige Ejendom, og Nord for denne bredte Tuteins skønne Park sig. Det var, som man ser, henrivende Omgivelser og fuldstændig landligt. Og hvilke Ture kunde man ikke gaa! Fra Øresund og til Kallebodstrand omgaves Byen af et levende Hegn: Lysthaverne, Voldene, Kirsebærgangene og Gartnerhaverne. Folk, hvis Virksomhed bandt dem til Byen,

følte den Gang mindre Længsel efter Landet, naar den blide Aarstid kom, thi de behøvede jo kun at gaa nogle faa Skridt, saa var de midt ude i den skønne Natur. Fra det Øjeblik Mildheden mod Vinterens Slutning begyndte at komme i Luften, den sidste Sne svandt, og den lille velkendte Sanger ovre i Glaciets Træer forkyndte, at nu var alle Trængsler endte, fulgte man Foraarets gradvise Frembryden fra Dag til Dag. Man frydede sig ved at se Voldskrænterne lidt efter lidt dækkes af et lysegrønt Tæppe, og med Jubel hilste man de første Blomster, de gule Ranunkler eller «Smørblomster», som de populært kaldes. Snart efter begyndte Ahornt træerne paa Voldene at udfolde de brunlige Blade, og nu gik det Slag i Slag, indtil Kastanietræerne stod i deres fulde, gravitetiske Pragt, Tjørnene spejlede deres hvide Slør i Stadsgravene, og Frugthaverne dannede eet duftende, hvidt og lyserødt Blomstervæld. Og saa kom den dejlige Sommer! Ja, hvilke lykkelige Dage at se tilbage paa. Straalende Solskin og smaa bitte Skyer.

Det hvide Hus ejedes af en Snedkermester Granberg. I Stueetagen boede Kancelliraad Winge sammen med sin Svigermoder Fru Lise Jürgensen, Søster til Fru Gyllembourg. Fru Jürgensen var en overordentlig fin og elskværdig Dame, der i den følgende Tid jævnlig besøgte os. Hun lærte os Unge Paparbejder og viste os stor Godhed. Fru Jürgensen var ikke vort eneste nye Bekendtskab. Der skete i det Hele en stor Forandring med vor Omgangskreds efter vor Udflytning paa Østerbro. Nu til Dags er jo Forstæderne ganske gaaede op i København, men den Gang laa de helt udenfor Byen og regnedes næsten ikke med til denne.

Særlig galdt dette om Østerbro. Vore gamle Venner bleve derfor halvt vrede, da vi flyttede derud, og op-hørte at komme til os. Det var ikke som i Adelgade, hvor de hvert Øjeblik paa Dagen kunde titte ind til os. Krøyer holdt længe ud, men saa blev Afstanden ogsaa ham for stor, og hans Besøg ophørte lidt efter lidt. Dog maa man ikke misforstaa dette. Vi mistede ikke vore *Venner*, men kun deres kærkomne *Besøg*. Naar jeg i mit senere Liv traf nogen af den lille Kreds fra Adelgade, og jeg mærkede, at Aarene ligesom havde fjernet os lidt fra hinanden, behøvede jeg kun at nævne det magiske Ord «Adelgade», saa vendte det gamle Smil, den gamle Hjertelighed tilbage.

To af vore Venner var der dog, som trodsede Vejens Længde, slet Vejr og Mørke for at naa ud til os, og det var Knudsgaard og Sonne. Naar det traf sig, at de begge samtidig besøgte os, blev der en Glæde og Jubel. Paa den senere Tid kunde Knudsgaard nok af og til være lidt tung i Sindet, men indtraf der saa et eller andet, som hun regnede for et Held, vendte hendes gode Humør tilbage i et Nu. Saaledes erindrer jeg følgende. Moder havde et nydeligt Fadebur. Der stod hendes duftende, nykærnedes Smør. En Dag da Knudsgaard var hos os, havde hun taget Smørkanden, der var af dansk Porcellæn, og var gaaet ind i Fadeburet for at stikke Smør. Paa en Gang opskræmmes vi ved et Klask i Gulvet. Vi lytte og høre Knudsgaard, der netop den Dag havde været usædvanlig stille, bryde ud i en fornøjet Latter. Lidt efter kommer hun ind til os med Smørkanden i Haanden og siger: «Mage til Held har jeg saagu' aldrig

kendt. Jeg taber Smørkanden og tænk Jer, *kun* det ene Øre gik afl!» Moder lo ikke. Hun syntes ikke godt om, at hendes pæne Smørkande nu kun havde et Øre.

Knudsgaard fik pludselig Sværmeri for Vartou og købte sig en Plads der for 400 Rdlr. Hun kom dog stadig ud til os, og var hun i godt Humør, spaaede hun os. Med stor Højtidelighed udbredte hun Kortene foran sig paa Bordet og udtalte de mystiske Ord til min ældste Søster: «Ja, nu kommer han min Sæl. Inden ret længe har vi ham. Han er allerede paa Vandet!» Knudsgaards Spaadomme ligesom hendes Tydninger af Drømme gav altid Anledning til megen Morskab.

Sofie Sonne blev Oldjomfru paa Frederiks Hospital. Min Veninde, Augusta West, og jeg besøgte hende flere Gange der. Vi kom om Aftenen til The. Hun havde et hyggeligt, gammeldags, lille Thebord, tarveligt, men Theen smagte udmærket. Hendes Stue var ren og nydelig. Vi beundrede hende og glædede os over, hvor rart hun havde forstaaet at indrette sig. Jeg husker, at første Gang vi var der, gik hun midt ud paa Gulvet, og idet hun smilte til os, sagde hun: «Kan I nu gætte, hvor jeg ligger?» Det kunde vi ikke, for der var ingen Seng i Værelset; derimod stod der et mægtigt Linnedskab. Saa gik hun hen og lukkede Døren til dette op. Til vor store Forbauselse saa vi, at der var redt en Seng i Bunden af Skabet. Der laa Sonne.

Gladest af os alle over Udflytningen paa Østerbro var Moder. Hun havde nu opnaaet at se sit største

Ønske opfyldt: at faa en Køkkenhave at sysle med. En Gartnerdreng blev anskaffet til hendes Hjælp. Denne Dreng voldte os alle megen Fornøjelse ved sit overstrømmende Humør, om jeg end tror, at Køkkenurterne havde mindre godt af hans Behandling. Han var en fuldstændig Sam Weller, altid oplagt til Skælmsstreger. Jeg ser endnu for mig Moder staaende i det aabne Vindue og kommanderende Peter. Han var meget opløben, og som han stod dernede med sit rødmussede Ansigt og plirede med Øjnene op til Moder, var han uimodstaaelig. Pludselig kunde han til Moders store Forskrækkelse lade sig forlæns dumpe overende i den bløde Jord, ligge som død, og saa i et Nu atter med en Kolbøtte staa paa sine Ben. En Formiddag havde han i flere Timer gaaet og plantet Hindbærbuske ud. Et Par Dage efter saa vi ham til vor Forbauselse gaa rundt, omhyggelig trække Planterne op en for en og ryste dem i Luften. «Men Gudbevares, Peter,» sagde Moder, «hvad er det Du foretager Dig der?» Peter saa op og svarede: «Jeg lufter Rødderne, Madam, det har de saa nederdrægtig godt af!» Peter havde for Resten tidligere været i Skræderlære og skabte sig en fast Position hos Fader ved at vende hans Bukser. Jeg holdt meget af Peter. Han hjalp ogsaa mig ved Anlægget af mine Haver.

En Plage havde vor Flytning befriet mig for, og det var Skolen. Mine Forældre fandt, at det var langt for mig at gaa ind til Holmens Kanal, og saa mente de, det var bedre, at jeg fik privat Undervisning. Medens jeg nu gik og ventede paa, at denne private Undervisning skulde komme i Stand og gjorde

mig Ventetiden behagelig ved at tumle i Haven fra Morgen til Aften, hører jeg en Formiddag, da jeg kommer løbende gennem Lindealleen, at der er nogen, som sjipper inde i Naboejendommen «Vennero». Nysgerrig klavrer jeg op ad Plankeværket, faar Øjnene over den øverste Kant og ser en nydelig lille Pige, lidt større end jeg, ivrig optagen af sin Leg. Jeg kunde ikke løsrive mig fra dette smukke Syn. Hun var saa fin og sprang saa let. Jeg ønskede, at jeg kendte hende. Kort efter blev mit Ønske opfyldt, og samtidig fik jeg en Lærer. Vi gjorde nemlig Bekendtskab med Familjen paa «Vennero». Der var mange Børn, hvorimellem flere voksne Sønner. En af disse blev min Lærer. Første Gang Kandidat Møller var ovre hos os for at aftale Timerne, tog han mig skarpt i Øjesyn. Resultatet maa have været tilfredsstillende, for han vendte sig om mod Fader og sagde: «Hun ser opvakt ud!» Ogsaa jeg havde set paa ham. Det var et højt, smukt Menneske. Da han var gaaet, sagde Moder: «Jeg synes, jeg skulde kende ham!» «Ja,» svarede jeg, «det er ikke saa underligt, for det er Bedstemoders Fyr fra Adelgade!» Det havde jeg straks opdaget. Dagen efter begyndte vor Læsning, som tiltalte mig adskillig mere end den tidligere Skolegang. Hver Morgen marcherede jeg afsted med mit Landkort — vældig stort — under Armen ind til «Vennero», hvor jeg efterhaanden blev Ven med alle Familjens Medlemmer, ogsaa med den lille Pige, Augusta hed hun, som jeg havde set sjippe. Fru Møller viste mig altid stor Godhed, og mange er de rare Minder, som jeg bevarer om disse elskværdige Mennesker.

Omtrent paa samme Tid fik jeg en ny Lærer i Klaverspil. Det var Musikeren Kølle. Han var overordentlig dygtig og bragte mig snart saa vidt, at jeg kunde spille sammen med Fader.

Ved Siden af min Undervisning var jeg begyndt at dyrke Morskabslæsning. Jeg sværmede for Walter Scott og slugte hans Romaner. Fader havde et ganske udmærket Bibliotek, men ejede ikke disse Værker. Dem laante jeg hos Syngesufflør Eisen, der boede med sin Hustru og Datter i et Gartnerhus i Nørrebroes Allé. Det var flinke Folk — Datteren en sjælden livlig og begavet ung Pige — og vi kom en Del sammen. Faders Bøger, navnlig hans danske Skønliteratur, studerede jeg samtidig ivrigt. Da jeg havde hørt de voksne diskutere Carl Bernhards nylig udkomne Fortælling «Børneballet», forlangte jeg den fra Biblioteket. Der blev imidlertid svaret, at det var ikke noget for Børn. «Tak,» sagde jeg til mig selv, «den kender vi nok!» Min Lyst til at læse Fortællingen blev naturligvis dobbelt saa stor, og en Dag, da alle var ude, listede jeg mig ind i Faders iskolde Værelse, tog Bogen ned fra Hylden og slugte den staaende. Da jeg var færdig med den, var jeg halvdød af Kulde, og fandt, at Lise Gram var en yndig Pige. Men hvorfor det var blevet mig forbudt at læse Fortællingen, begreb jeg ikke og havde en ubestemt ærgerlig Følelse af, at Finesserne muligvis var gaaede mig forbi. Jeg havde den største Lyst til at spørge, men turde jo ikke.

Angaaende mit Udseende paa dette Tidspunkt af min Tilværelse skal jeg — da jeg intet Billede ejer af mig — meddele følgende Ytring af en af Faders Ven-

ner, en gammel Baron, der undertiden besøgte os. Han saa mig nemlig en Dag gaa gennem Stuen og udtalte da de for mig uforglemmelige Ord: «En Stang Lak i Munden — et Par røde Hoser — min Sæl en Stork!» Det var ikke meget smigrende for min Forfængelighed.

En sen Aften kort efter vor Udflytning, gik der Ild i Hatten paa Østerbros Mølle, der laa ligeoverfor Blegdamsvejen. Den gamle Mølle brændte i Ro og Fred langsomt ned som et Spædelys. Sprøjter manglede nemlig fuldstændig. Den eneste, vi havde paa Østerbro, var kort i Forvejen kørt ind til Byen til en Skorstensild, der dog allerede var slukket, da man ankom. Efter at have styrket sig ovenpaa den anstrængende Tur, begav Sprøjtemandskabet sig igen paa Vej hjem til Østerbro. Klokken var imidlertid blevet saa mange, at Porten var lukket, og man maatte derfor gøre omkring og begive sig til Nørreport, der stod aaben hele Natten. Da de brave Folk endelig langt om længe naaede Østerbro, vilde de ikke tro deres egne Øjne, da de saa, at Møllen i deres Fraværelse var forsvunden. Vi var i Anledning af Branden alle oven Senge, og Moder trakterede med Kaffe.

I de Aar vi boede paa Østerbro, skiftede Stueetagen ofte Beboere. Efter Kancelliraad Winge og Fru Jürgensen flyttede en ældre Kaptajn ind med sin gamle Moder. Denne gamle Dame fortalte os altid de samme to Historier: om Mestertyven og om Københavns Bombardement. Hun var for øvrigt meget venlig imod os, saa jeg skammer mig ved at tilstaa, at naar hun sad i sin Stol nede i Haven i Samtale med vor Familje og

saa begyndte paa Bombardementet, listede jeg mig om bag hendes Ryg og gav mig til at dreje som paa en Lirekasse, hvilket altid havde til Følge, at de andre var ved at sprække af Latter. Bag efter fik jeg en alvorlig Overhaling af min ældste Søster Marie for min Uartighed. Kaptajnen udmærkede sig ved sin uhyre Gnavenhed. Det blev tilsidst et Ordsprog i vor Familie, naar nogen tog sig Livets Sorger uforholdsmæssig nær, da at sige: «Du er ligesom Kaptajn F., der, naar han ikke har andet at være misfornøjet med, ærgrer sig over Marts Maaned.» Til denne Maaned nærede Kaptajnen nemlig et ligefremt Had. — Efter Kaptajnen og hans Moder flyttede Etatsraad Jetsmarks ind i Lejligheden, og derpaa kom Kommandør Petersen, som købte Ejendommen.

Jeg har alt berørt, at Sidebygningerne om Sommeren lejedes ud til Familjer fra Byen. Disse boede dog ikke derude, men opholdt sig der kun om Dagen. Aar efter Aar var det de samme, der kom igen, nemlig nogle rige Bryggere. Hver Morgen mødte deres Koner og Døttre op med Madvarer og Haandarbejde; saa nød man Landluften og spadserede i Haven. Jeg var Ven med dem alle. Særlig var der en tyk Bryggermadam, der forkælede mig. Hun trakterede mig med Kaffe og fint Brød, og naar hun syntes, at jeg ikke tog tilstrækkelig til mig af de gode Sager, sagde hun: «Spis Bolle, Julle, det er jo Din *Liveret!*» Bryggermadammerne havde som oftest deres Veninder med. En af disse var meget æstetisk anlagt og havde Lektüre med, som hun nød i en Pavillon i Haven. Navnlig yndede hun Lafontaines Værker. Fader paa-

stod, at han en hed Sommerdag gennem Pavillonvinduet havde set hende udstrakt i en Lænestol, snorksovende med aaben Mund og Lafontaine paa Gulvet — et ikke videre æstetisk Syn. Samme Dame var sværmerisk anlagt. Jeg husker, at hun en Dag fortalte for en deltagende Kreds, der havde slaaet sig ned paa Højen ud mod Østerbrogade, hvorledes en ung Slægting af hende var kommet galt afsted paa en Køretur. Med affekteret Stemme og dybe Suk udtalte hun: «Saa kørte han ud med sin Gig — saa væltede han midt paa Vejen og — vil De tænke Dem — brak» Hvad det var, han brak, fik jeg aldrig at vide, for i samme Øjeblik sprang Fortællerinden op, og gav sig til at nikke ud mod Gaden af alle Kræfter, idet hun udbrød: «Guj, der rider Nikkelaj!» Stemmeovergangen forekom mig saa ubeskrivelig komisk, at jeg til Selskabets Forbauselse brast ud i en høj Latter. — Gentagne Gange overværede jeg Bryggermadammernes Forhandlinger om huslige Sager. Deres Udtalelser havde en ganske særegen Tiltrækning for mig, og jeg fulgte dem med spændt Opmærksomhed. Jeg mindes, at min fornævnte tykke Veninde under en Disput om Tjenestefolk, hvor hun i stærke Ord havde brudt Staven over disse Medskabninger, for at belyse deres Fordringsfuldhed i Retning af Mads, særlig Sødsuppes Tillavning, sluttede med at sige: «De la'er sig rennok inte nøje med surt og sødt og Svesker — Næ — de vil ha' Syltetøj og det møjet!»

Paa Østerbro lagde vi os til min usigelige Glæde en dejlig tyk, gul Moppe til. Den var en Aften fulgt hjem med min Søster Marie, der ikke kunde fordrage

Hunde, og blev siden hos os. Vi kaldte den Ane og havde megen Fornøjelse af den. Fader eksperimenterede med den. Saaledes tog han en Dag, da vi sad ved Middagsbordet, til Moders usigelige Forfærdelse hele Oksestegen ned og satte den for Ane, der blev aldeles overvældet og gav sig til at tude ynkeligt. Om Formiddagen sad Ane i Vinduet og kiggede ud paa Gaden. Fader paastod, at den nikkede ned til ham, naar den opdagede ham paa Gaden. Ane døde i Barselseng.

Jeg har ovenfor nævnt Classens og Tuteins Parker. De var begge af en overordentlig Størrelse og strakte sig helt ud til Stranden. Den gamle Hr. Tutein kom til Fader kort efter vor Udflytning og tilbød os Adgang til sin Park. Denne venlige Opmærksomhed var os til usigelig stor Glæde. For mig var Tuteins Park som et Ferige. Den indeholdt højst forskelligartede Skønheder. Der fandtes et straalende Blomsterflor, store Strækninger med Frugttræer, smaa Søer, udstrakte Græsplæner, Marker med Køer og Lam, store Alleer, hvorimellem én, der gik helt ned til Stranden, endende i en Høj, og hele Skovpartier, hvorfra der i den tidlige Forsommer lød henrivende Fuglesang. Vi gik ofte derhen de lange Sommereftermiddage. Vi spadserede i Havens Gange, nydende Luften, der var krydret af Lindetræernes Millioner af Blomster. Stille sad vi paa Bænkene og hørte paa Nattergalene, som slog i det tætte Krat, fjern og nær. Vi dvælede saa længe som muligt paa disse skønne Steder, men hjem skulde vi jo. Naar vi saa brød op og langsomt vandrede ned ad den store Allé, mødte vi undertiden Herskeren i

dette Trylleri, den gamle Hr. Tutein, Markis'en, som vi kaldte ham, med sine Damer. Han standsede os altid, og idet han med gammeldags Gravitet tog Hatten af, spurgte han bestandig: «Hvem har jeg den Fornøjelse at hilse paa?» Hvortil der med samme Gravitet blev svaret: «Skuespiller Rosenkildes Familie.» «Ah! en skøn Aften!» Der blev atter hilst paa begge Sider, vi skiltes, og snart sad vi hjemme om Moders hyggelige Thebord, der som oftest var dækket nede i Haven.

I Tuteins Park var der et Sted, som jeg særlig yndede. Det var en stor aaben Plads, hvor der fandtes Gyng og Vippebræt. Min ældste Søster Marie undgik saa vidt muligt at komme i Nærheden af dette Sted, naar hun var med os, thi hun fandt det upassende, at jeg satte mig op i Gyngen eller svingede Vippen, og hun holdt Foredrag for mig om, at vi ikke burde misbruge den Godhed, som var os viist. Vi skulde spadsere i Haven, men ikke trænge os ind paa Steder, som alene var forbeholdt Familjens Børn. Heri havde hun selvfølgelig Ret, men Gyngen og Vippen tiltrak mig desuagtet med uimodstaaelig Magt. Da vi alt i flere Aar havde boet paa Østerbro, tildrog der sig en Eftermiddag følgende. Den unge Edvard Hansen, Kasinos senere beundrede Elsker, som paa den Tid var Elev ved det kgl. Teater, var paa Besøg hos os. Min ældste Søster, han og jeg, tilligemed en Veninde af os, en meget livlig og lattermild ung Pige, var spadserede ind i Tuteins Have, og inden vi vidste af det, stod vi til Maries Skræk ved den berømte Gyng og Vippe. Edvard Hansen og den unge Pige gav sig straks trods min Søsters Protester til at vippe. Paa

een Gang, da Hansen er lige ved Jorden, springer han i Kaadhed af, og vor Veninde falder ned, heldigvis uden at komme til Skade, men bliver liggende i en saare ubekvem Stilling, halvdød af Latter. I det samme hører vi en Stemme: «God Aften!» Og til vor Forfærdelse staar Markis'en mellem Træerne i al sin Stivhed med Hænderne foldede over sin Stok og betragter den livlige Scene. At sige at Marie saa ud, som hun skulde synke i Jorden, vilde kun være at give et svagt Billede af hendes Elendighed.

Classens Have var egentlig i visse Henseender interessantere end Tuteins Park. Den sidste var langt bedre holdt, bar mere Præg af at være til Lyst og Glæde. Classens Have derimod, var et Vildnis, et Stykke Urskov. Alt voksede imellem hinanden. De ældgamle Træer sammen med det tætte Krat dannede ligefrem Skovtykninger, og brød man igennem disse, stod man pludselig ved Bredden af en stor Mose, hvor gule Iris, Brudelys og Muskedonnere førte Tanken langt bort fra Byens Nærhed. Midt i Haven laa en skummel graa Bygning, hvor man sagde, at der paa Svenskekrigens Tid havde siddet Fanger i Boldt og Jern. Fra Classens Have lød i de lyse Nætters Tid Nattergalenes Sang saa stærkt over til os, at vi næppe kunde sove.

Nu er al denne Skønhed og Fred forsvunden, ligger dræbt under Murstensmasserne. Gaar man i vor Tid ud ad Østerbro, møder man Tummel, Menneskevrimmel, Travlhed og Pengespekulation overalt. Romanikken er forlængst borte, den hører til Sagnet.

Blandt mine Papirer finder jeg et Minde om Fader fra hine første Aar paa Østerbro. Det er en forreven

Lap, et Stykke almindeligt Indpkningspapir, hvorpaa med Faders Haand staar skrevet et lille Vers, som ledsagede hans Gave til mig paa en af mine Fødselsdage forinden min Konfirmation. Gaven bestod i et Par Sko, og Verset lyder saaledes:

Slid med Helsen disse Sko!
Slid dem lige begge To!
Lige, fast at gaae paa Been
Vogter dem for Bræk og Meen.
Jevnsind, Fasthed tyder det,
Fasthed, Jevnsind, Dyd og Ret.
Alle Fire høre sammen,
Udgør Livets Ja og Amen.
Julie! Min rare Pige!
Lad mig see, at Du gaaer *lige*.

Blækket er i Tidens Løb blevet svagt og mat, og Papiret er gulnet, men Faders kærlige Ord til mig genkalder mig den Dag i Dag hans Billede med uforandret Friskhed. Hvor var han dog god og elskelig, og hvor var hans Sind lyst og mildt. Han kunde vel være alvorlig og bedrøvet, kunde blive hidsig og bruse op, men aldrig fik Mismodet og Vreden Lov til at fæstne sig, aldrig blev han gnaven og vranten. Naar han havde talt sig ud, var han straks den gamle igen, og saa var alt Nag glemt. Igennem Aar at bære paa en daarlig Følelse overfor en anden var hans inderste Natur imod. Lige indtil sin Død bevarede han Barnet i sig uskadt, og det var det, der gav hans Kunst dens bestandige Ungdom.

Hvad jeg i Tidens Løb lærte mest at beundre hos

Fader, var dog hans Uhildethed overfor Autoritet og fastslaaede Meninger, hvilket stod i Forbindelse med hans Frihedsfølelse. Hans Uvilje mod Anvendelse af Tvang ligeoverfor andre gav sig en Gang et baade kønt og morsomt Udslag. Han kom en smuk Foraarsmorgen igennem en af Smaagaderne, og idet han gik forbi en Fuglehandlers Butik, blev han opmærksom paa et Bur med Lærker, der stod i Vinduet. Det oprørte ham at se de stakkels Sangfugle pressede sammen i deres snævre Fængsel med Udsigt til den snavsede Gade og det paa en dejlig Foraarsdag. Saa gav han efter for sin Indskydelse, gik ind til Fuglehandleren, købte de smaa Fanger fri og lod dem flyve. Han kom hjem til os i straalende Humør og fortalte os sin Bedrift. Fader hadede ligeledes al aandelig Tvang, al Intolerance overfor anderledestænkende. Han kunde nok fare op, naar andre ytrede Anskuelse, der stred mod hans og udbryde i stærk Vrede. Jeg erindrer saaledes, at han en Gang ved Middagsbordet, da jeg udtalte min Beundring over en italiensk Sangerinde, som han fandt sang ukunstnerisk, kastede mig sin Serviet i Hovedet. Men han vilde have, at man skulde udtale sig frit. Derfor var der ogsaa Diskussionsfrihed i vort Hjem. Vi Børn kunde ganske vist blive stærkt medtagne af ham, naar vi sagde noget, han ikke syntes om, men ligesom han altid selv forlangte som sin Ret at sige, hvad han mente, saaledes vilde han, at vi skulde komme frem med, hvad der laa os paa Hjerte. Derfor kunde det undertiden lyde, som om der var det voldsomste Skænderi hjemme, naar vi disputerede om en eller anden Sag. Fader kunde i det Hele ikke taale, at man vilde lægge Baand

paa andres Individualitet. Da jeg var en ganske lille Pige, var jeg en Dag i Kirke med Fader, Moder og mine Søstre. Jeg sang mine Salmer saa højt, at Marie hviskede til mig: «Lad dog være at skrige saa stærkt!» Fader hørte Bemærkningen og sagde øjeblikkelig: «Aa, lad Barnet dog synge, som hun vil!» Ligeledes erindrer jeg følgende. Fader og jeg spadserede en Dag sammen i Frederiksberg Have. Jeg var den Gang en voksen Pige. Vor Samtale kom til at dreje sig om religiøse Spørgsmaal, bl. a. om Skabelseshistorien. Fader gav sig da til at forklare mig, at ikke alt maatte tages bogstaveligt, det var en smuk Myte o. s. v. Jeg saa lidt bebrejdende op paa ham og bad ham ikke gaa videre. Fader smilte da til mig og sagde: «Ja, lille Julie, Du har ogsaa Ret. Behold Du kun Din Barnetro!» Denne Trang til at enhver skulde have Lov til at følge sin Overbevisning, sit Hjertes Indskydelse, dette Had mod al Anmasselse og Vigtigmageri gjorde, at Fader efterhaanden trak sig tilbage fra Steder, hvor han syntes at mærke, at Luften i saa Henseende ikke var saa ren, som den en Gang havde været.

Fader havde dernæst den Lykke at være meget lidt berørt af denne Verdens Goder. Derved blev han i mangt og meget en uafhængig Mand. Hans Levevis var yderst tarvelig. Kun en sjælden Gang ved højtidelige Lejligheder nød han Vin. Ved vore Maaltider blev der stedse drukket Hvidtøl eller Vand. Paa Kafeer saas Fader saa godt som aldrig. I ældre Tider var han en jævnlig Gæst i Studenterforeningen, men hans Besøg der blev efterhaanden sjældnere og sjældnere, indtil de ganske ophørte.

I vort daglige Liv virkede Fader utrolig oplivende paa os alle. Hans idelige morsomme Indfald, hans Interesse for alt, hvad der rørte sig i Verden, og hans mageløse Friskhed virkede smittende paa os alle. Hans Originalitet gav sig ofte Udslag paa den pudsigste Maade. Navnlig hans Ideer om, hvad der hørte med til at indrette sig sundt og bekvemt, kunde være højst ejendommelige. Saaledes paastod han, at man aldrig maatte lægge et Beklædningsstykke paa een Gang men lidt efter lidt. Derfor klippede han, naar Foraaret kom, til Moders Skræk store Huller i sit Linned for langsomt at forberede Overgangen til Sommerens tyndere Paaklædning. Undertiden gik dog ogsaa hans Paafund ud over andre. Jeg mindes saaledes følgende Scene, der fandt Sted en Dag ved Frokostbordet. Vi lagde Mærke til, at Rose var i meget daarligt Humør, og spurgte hende om, hvad der var i Vejen. Hun sagde da, at hun savnede en omtrent ny Filthat, som hun efter den foregaaende Vinter at have brugt den ganske kort havde lagt op paa Pulterkammeret og nu trods al Søgen ikke kunde finde. Fader sad og saa ned i sin Tallerken. «En Filthat,» sagde han endelig, «hvordan saa den ud?» Rose beskrev den nøjere. «Ja,» fortsatte Fader noget flov, «saa har jeg den vist.» «Du!» udbrød Rose forbauset, «men hvad skal Du med den?» «Ja, ser Du, min rare Pige, jeg frøs saadan om Fødderne, og saa saa jeg efter paa Pulterkammeret, om der ikke skulde være et Stykke gammelt Tæppe. Det var der ikke, men der laa en Hat, som jeg troede var kasseret, og den bruger jeg nu som Fodpose. Den er udmærket!» Rose fandt imidlertid, som rimeligt var,

at det ikke var saa udmærket, at hendes gode Filthat var bleven anvendt til Fodpose. — Fra Faders Skrivebord bevarer jeg Erindringen om en Mærkelighed, som ligeledes er et ganske morsomt Bevis for den originale Maade, paa hvilken han forstod at indrette sig her i Livet. Denne Mærkelighed var hans Blækhus. Fader blev nemlig led og ked af de almindelige Blækhus, som efter hans Paastand intet rummede. Han købte sig derfor en Vandkaraffe, lod slibe et Hul paa Siden af den og satte en Glasprop i Karaffens Hals. Paa denne Maade fik han sig et Blækhus, der kunde rumme noget, saa det forslog. Dette Blækhus kom for Resten en Dag til at spille Hovedrollen i en lille Tragikomedie. En for Teatret sværmende Grosserer, der plagede Fader med sine Besøg og sin Teatersnak, kom en Dag ud til os og blev, da Fader var i Haven sammen med os, anmodet om at vente paa ham oppe paa hans Værelse. Fader blev meget fortrædelig over Grossereren Besøg, gik langsomt op ad Trappen og lukkede Døren til sit Værelse op. Da mødte der ham et Syn, som han ikke var forberedt paa. Tiden var falden Grossereren lang, og han havde da benyttet den til at snuse rundt i Stuen. Paa Skrivebordet opdagede han Karaffen, halv fyldt med Blæk, hvilket han imidlertid antog for Portvin. «Aha,» tænkte han, «der har jeg grebet den gamle!» Og da han i det samme hørte Fader ude paa Trappen, satte han resolut Karaffen for Munden, medens han skælmsk plirede med Øjnene til Fader, da denne et Øjeblik efter stod i Døren. Men Fader indskrænkede sig blot til i Taushed at pege paa sin Plageaands Nankins Permissioner og hans hvide

Vest, udover hvilke Klædningsstykker Blækstrømmen gennem det lille Hul paa Siden af Karaffen ustandseligt gød sig. Grossererens fulgte Retningen af Faders Finger og udbrød i et velment: «Saa skulde da ogsaa etc.!»

I Selskabslivet deltog Fader ikke ret meget, og navnlig store Selskaber holdt han sig i Reglen borte fra. Bedst befandt han sig i smaa Kredse, hvor han var sikker paa, at ingen misforstod hans Indfald eller forsøgte at trække ham op. Han satte stor Pris paa sine Spillepartier, hvor Deltagerne nøje kendte hans Ejendommeligheder og vidste, at det bedste Middel til at faa ham til at udtale sig var aldeles ikke at lægge Mærke til ham*. Faders Spillepartier inde i Byen voldte altid Moder megen Ængstelse paa Grund af den lange mørke Vej, han sent ud paa Natten havde at gaa. Fader selv var heller ikke videre modig, og undertiden søgte han at skaffe sig militær Eskorte fra Vagthuset ved Porten. En Vinternat, da det var spejlglat Føre, spurgte han saaledes den vagthavende Underofficer, om han kunde faa en Soldat til at følge sig hjem. Der blev da stillet en skikkelig Knøs til hans Tjeneste. Vederlaget blev bestemt til en Mark. Fader fik nu pludselig den Indskydelse at lade som om han havde drukket for meget og gav sig til at svinge ud og ind. Soldaten tog da troskyldig den gamle under Armen og sagde: «Se saa, nu skal jeg nok stive ham af!» Fader vrøvlede med sin Følgesvend, lige til de kom til Indgangen til vort Hus. «Nu skulde De jo

* Jvnfr. Prof. P. Hansens fornævnte Karakteristik af Fader.

have Deres Mark,» sagde Fader saa og trak sin Pung op af Lommen. Han tog da som af en Fejltagelse en Rigsdaler og gav Soldaten den. «Nej holdt!» raabte den brave Fyr, «det var ikke efter Aftalen. Jeg skal kun have en Mark.» «Ja, det er jo ogsaa en Mark,» svarede Fader lallende. «Nej, min go'e Mand, det er en Rigsbankdaler!» Fader kastede da sin Maske og sagde: «Ja, jeg ser ogsaa nu, det er en Daler, men det er det samme, behold den kun, den er ærlig fortjent!» — Naar Fader var til Spilleparti hos Phister, og han havde glemt sin Stok hjemme eller et Sted i Byen, fik han en af Phisters Rullegardinsstokke med paa Hjemvejen, dels til Støtte og dels til Forsvar. Følgen heraf var, at Phister efterhaanden mistede Stokkene i alle sine Gardiner, medens vi ude paa Østerbro til Gengæld blev for rigeligt forsynede.

Undertiden var jeg i Teatret i Moders Plads — Skuespillernes Hustruer havde Friplads i 2den Pladsloge — og havde Fader medvirket ved Forestillingen, fulgtes vi sammen hjem. Hos en Kone i Borgergade, der handlede med Viktualier, købte Fader saa undertiden en eller anden Lækkerbidsken, som han satte Pris paa, f. Eks. stegte Aal. I Vagten ved Porten tændte vi vor Lygte, som lyste for os gennem de mørke Alleer.

Paa Østerbro blev vor daglige Kreds forøget med et nyt Medlem. Det var en ung Student, Adolf Strunk, en Søstersøn af Købmand Raa i Aarhus. Med sit naturlige og elskværdige Væsen blev han snart i den Grad fortrolig med Familjen, at han sagde «Du» til os alle og kaldte Moder for Tante. Han boede hos en Nybodersfamilje og gav sig til at studere Medicin. Fra

sit Samliv med de brave Nybodersfolk havde han mangt og meget at fortælle, naar han kom og spiste til Middag hos os. Fader morede sig altid over at høre ham, thi han fortalte godt og var i Besiddelse af ikke liden komisk Opfattelsesevne. Han fortalte os bl. a. en Gang om et stort Gravøl hos en Baadsmandsfamilje, hvortil han havde været inviteret. Der var blevet disket op med alle Slags solide Retter og stærke Drikkevarer. Det hele foregik dog i største Bedrøvelighed, og naar Gæsterne anmodede hinanden om at række sig et eller andet, skete det med megen Salvelse. Saaledes havde en ældre Ulk med dyb Gravstemme rettet følgende Anmodning over Bordet til Strunk: «Sei Du dernede til Luvart. Ta' og lang mig en Ende Skinke!» — Ogsaa om sit Skoleliv i Viborg fortalte Strunk elskværdigt og morsomt. Hans Fortællinger om Lærerne gav os et livligt Indtryk af Tonen i Latinskolen. Jeg husker saaledes, at han om Religionslæreren meddelte, at denne, naar en af Drengene i Timen havde talt med sin Sidemand, kaldte begge Synderne frem for Katedret, stillede dem op ved Siden af hinanden og derpaa bevægede sin Haand med Energi og Hastighed mellem begges Kindben. En nem og praktisk Afstraffelsesmaade. En anden af Lærerne, en gammel Filolog, spurgte ufravigeligt, naar to af Eleverne var oppe at slaas, om de ønskede, at han skulde komme hen og være «Fjerdemand»! Den samme Lærer, der formodentlig underviste i Dansk, var meget ivrig for at indvie sine Elever i Deklamationens Hemmeligheder. Hans Undervisning heri var af en ejendommelig Art.

Som Materiale benyttede han et Vers, som han havde oversat fra Latin og som lød saaledes:

Der er megen Larm, Folk kommer og gaar,
Og der er en Mumlen lig den af et brølende Hav.

Dette Vers kunde vedkommende Lærer deklamere paa 7 forskellige Maader med forskellige Tonefald og Tempoer. Naar han havde udført dette Kunststykke, saa han sig stolt om i Klassen, medens Drengene var ved at kvæles af Latter.

Moder og Strunk indgik en Gang Kompagniskab og spillede i Tallotteriet. Dette gik saaledes til. En Morgen, da Moder indfandt sig ved Thebordet, var hun noget tavs. Paa vore Forespørgsler fortalte hun, at hun om Natten havde haft en uhyggelig Drøm om en stor Ildebrand. Samme Dag kom Knudsgaard tilfældigvis og besøgte os. Næppe havde hun hørt om Moders Drøm, før hun udbrød: «Det er Nr. 11! Det vil da sige,» lagde hun til, «saa Du Luerne?» «Ja,» sagde Moder, «lige saa livagtig som da Møllen brændte!» «Ja, Maren,» fortsatte Knudsgaard, «saa er der ingen Tvivl, og jeg siger bare, at Du er en Lykkens Pamfilius, naar Du da forstaar Dine Ting, for den Drøm betyder saa sikkert som noget, at Du skal holde paa Nr. 11 i Lotteriet.» Det vilde Moder, der var bleven ganske underlig, imidlertid ikke høre noget om, men da Strunk kom til Middag, og han hørte hvorom Talen var, erklærede han, at skønt han havde maattet love sin Moder, da han drog til Hovedstaden, ikke at gaa paa Isen og ikke at spille i Lotteriet, vilde han dog denne Gang paa Grund af den ganske overvejende

Sandsynlighed, der var for at vinde, bryde sit Løfte og være halvt med Moder om Udgiften. Saa gav Moder sig, og de blev enige om, at Strunk skulde holde paa Nr. 11 paa Udtræk. Kort Tid efter sidder Moder en Dag ved Vinduet og ser ud. Pludselig siger hun: «Er det ikke Strunk, der kommer løbende derhenne. Bare der ikke er noget i Vejen, jeg synes han ser saa forvirret ud.» Vi gik til Vinduet. Ganske rigtig, der kom Strunk i fuld Fart med sin lange, flaskegrønne Frakke flagrende om sig. Han havde faaet Øje paa os, og med et ejendommeligt spændt Udtryk i sit Ansigt holdt han noget op som for at vise os det. Moder, der let blev nervøs, satte sig hen i Sofaen med Haanden for Øjnene, medens vi andre foer ud for at lukke op. Strunk havde nær revet os om, saadan stormede han gennem Entreen og ind til Moder. «Hurra, Tante,» raabte han glædestraalende, «vi har vundet!» Moder faldt tilbage i Sofaen. «Elleve Daler! Hvad siger Du, Tante! Elleve Daler til hver!» Moder var aldeles overvældet, og det varede længe, inden hun kom sig saa vidt, at hun var i Stand til at begynde at udregne alt, hvad hun nu kunde anskaffe sig af Ting til Huset, som hun længe, længe havde trængt til. Men Knudsgaard tog Sagen ganske rolig: «Ja,» sagde hun blot, «det vidste jeg, det sla'er aldrig fejl!»

I sin Egenskab af Mediciner fik Strunk Lejlighed til at udføre en kirurgisk Operation i vort Hjem. Jeg husker dette ualmindelig tydeligt, da det var mig, som var Offeret. Jeg skulde nemlig have Ørenringe, og Strunk paatog sig at bore Huller i mine Øren. Imidlertid var han paa Grund af sine venskabelige Følelser

for mig saa nervøs, at Operationen varede i en Evighed, og vi var begge lige udmattede, da den var overstaaet. Jeg tror, at det var ved den Lejlighed, at det gik op for ham, at han ikke egnede sig til at udgyde sine Medmenneskers Blod, og at han saaledes manglede en væsentlig Betingelse for at blive Læge. Vist er det, at han kort derefter opgav det medicinske Studium og helligede sig Arkæologien*.

Jeg mindes fra disse Aar paa Østerbro en lille Begivenhed, der midt i vort lyse Liv gav mig et Indblik i Livets Skyggesider og derfor virkede stærkt paa mig. Det ringede en Dag paa Døren, og da der blev lukket op, stod der udenfor en høj, midaldrende Kone. Hun var renligt, men grumme tarveligt klædt, havde en hvid Kappe paa Hovedet og holdt i Hænderne et sammenfoldet Tørklæde. Hun spurgte efter Moder og blev ført ind til os i Dagligstuen. Moder rejste sig fra sin Plads, gik hen til hende og bød hende god Dag. Hun saa stift paa Moder: «Herre Gud, Maren, kender Du mig ikke igen?» I samme Øjeblik laa de to gamle Mennesker grædende i hinandens Arme. Det var nemlig en Skolekammerat og kær Ungdomsveninde af Moder, der senere fortalte os om hendes sørgelige Livsskæbne. Datter af en rig Købmand i Aarhus og bekendt for sin Skønhed var hun som ganske ung bleven forlovet med en ung Mand. Hun blev imidlertid angrebet af Kopper, og da hun kom ud af Sygehuset, var hun vansiret for Livstid. Saa hævede den

* Strunk, i senere Aar Inspektør ved Kobberstiksamlingen, gift med Syngesufflør Eisens Datter, † 1888.

unge Mand Forbindelsen. Kort efter gik hendes Forældres Formue tabt. Moder havde ikke set hende siden deres glade Ungdomstid i Aarhus. Hun var i Mellemtiden bleven gift med en ganske jævn Mand, Skomager af Profession, der nu var død og havde efterladt hende som fattig Enke med to Døttre. Hun haabede med stor Nøjsomhed og Resignation at kunne friste Livet her i København, hvortil hun straks efter Mandens Død havde begivet sig. Jeg har aldrig set Moder græde saa stærkt, som hun gjorde det, da den stakkels Kone var gaaet, og jeg tror, at dette ikke mindst bidrog til at fæstne den lille Begivenhed i min Erindring.

Ogsaa en af Faders Skolekammerater mindes jeg fra den Tid, men han gjorde unægtelig ikke saa godt et Indtryk som Moders stakkels Veninde. Han hed Daniel, var høj, mager, med et mørkt, gnavent Ansigt, daarlig klædt, og søgte kun Fader for at laane Penge af ham. Han var et Offer for Tallotteriet. Mødte han Fader paa Gaden, pumpede han ham straks og stadig paa samme Maade. «Jeg har,» sagde han, «nu sikker Udsigt til at vinde det store Lod! Laan mig fem Rigsdaler, saa deler vi Gevinsten.» «Nej,» svarede Fader, «Du faar ingen Penge af mig i Dag!» «Og Du vil ikke tjene en Formue?» «Nej, jeg vil ikke.» «Ja, saa kan jeg jo gaa hen og hænge mig!» Desværre lykkedes det i Reglen Spilleren ved dette sidste Argument at sætte sin Vilje igennem overfor Fader, hvis gode Hjerte han kendte og misbrugte.

I Aaret 1836 blev min Broder Adolph Student. Under sit Ophold i Vallø var han bleven dygtig for-

kælet af Stiftsdamerne, der havde forlibet sig i den livlige og musikalske Dreng. Han havde været en kærkommen Gæst i det gamle Slot, og han fortalte os, hvorledes han havde færdedes i den dejlige Have og gjort Køreture — om Vinteren i Kane — med de gamle Frøkner. Ogsaa andre morsomme Smaaoplevelser fra sine Drengenaar i det Stormske Hus meddelte han os. Saaledes et Besøg han en Søndag havde aflagt sammen med Storms i en Kirke i Nabolaget. Præsten her var meget lille og maatte, medens han talte, staa paa en Skammel. Midt under Prædikenen væltede denne og Præsten faldt ned. I samme Nu satte Degnen, der troede, at Prædikenen var endt, i med at synge en Psalme. Et Øjeblik efter saa man Overdelen af Præstens Ansigt over Prædikestolens Kant tilligemed hans Haand, der ivrigt tilvinkede Degnen at holde inde. Derpaa klattrede Præsten atter op paa sin Skammel, og Prædikenen fortsattes.

Jeg var umaadelig glad baade over at have faaet Adolph hjem og over, at vi nu havde en ung Student i Huset, der kunde vende op og ned paa det hele. Og vist er det, hvad der ikke havde været muntert før hjemme hos os, det blev der sandelig nu. Adolph havde en hel Mængde jævnaldrende Venner, der blev indførte i vort Hjem af ham, deriblandt flere ualmindelig opvakte Hoveder. Der blev leget, sunget, danset og spillet Komædie. At Fader gav Lov til dette sidste, tror jeg laa i, at han vilde overbevise sig om, hvorvidt Adolph, der vistnok fra Barnsben havde haft Lyst til at blive Skuespiller, ogsaa havde Talent derfor. At det var et gammelt Ønske hos Adolph at gaa til

Teatret, og at dette hans Ønske var bekendt i Familien, slutter jeg bl. a. af, at jeg, medens han var i Vallø, paa Folks Spørgsmaal om, hvad han skulde være, altid svarede: «Skuespiller eller Præst.» Til Komedien hjemme blev valgt «Recensenten og Dyret» med Adolph som Trop. Jeg maa sige, at jeg ikke husker det mindste om, hvorledes Forestillingen gik, thi jeg var saa optaget af det Æreshverv, der var blevet mig betroet, nemlig at udføre Damens Rolle i Slutningen af Stykket, at jeg kun havde Sans for mine egne Repliker. Hele Dagen gik jeg og øvede mig med et langt Shawl, og om Aftenen var jeg saa be-fippet, at jeg hverken saa eller hørte noget. Fader maa dog have været tilfreds, thi kort efter blev Adolph optaget som Elev ved det kgl. Teater og debuterede allerede i Marts 1837 som Ludvig Thostrup i Overskous Komædie «Østergade og Vestergade». Fader var utilpas og ængstelig den Aften og turde ikke selv overvære Debuten. Hjemme havde han heller ingen Ro. Han gik derfor ind til Byen. I Nærheden af Teatret møder han en af Skuespillerne: «Naa,» spørger Fader ivrigt, «hvorledes er det gaaet?» «Jo, godt,» svarer vedkommende; «der blev applauderet stærkt.» Fader vidste nu, at alle Adolphs Studenter-kammerater var i Teatret, saa den stærke Applaus forekom ham at have mindre Værdi. Han spurgte derfor igen: «Men blev han afbrudt — saadan uvilkaarlig?» Heldigvis kunde nu Skuespilleren med Sandhed svare ja, thi Adolph havde netop i Replikken: «Hvad jeg bestiller? Herre Gud, jeg staar her og frier til Ane,» fremkaldt det ufrivillige Bifaldsudbrud hos

Publikum, der er Kunstnerens bedste Løn og vidner om, at han har Evne til at knytte den usynlige Traad, der forbinder begge Sider af Lamperækken med hinanden.

Samme Aar som Adolph, debuterede ogsaa to af hans Kammerater paa Elevskolen, nemlig Michael Wiehe og Ferslew. Edvard Hansen debuterede Aaret efter. De to sidstnævnte lejede sig en Sommer ind paa Kvistværelserne i Gartnerboligen ved vort Sted. Det blev fortalt, at deres Udflytning havde været højst ejendommelig. En skønne Dag var de kommet anstigende med en Bærebør, hvorpaa hele deres Bagage — en Flip, en Guitar og Heines «Buch der Lieder» — laa. Disse tre Nødvendighedsartikler bar de under livlig Opsang ind i Gartnerboligen. De blev snart stadige Gæster hos os, og til dem sluttede sig jævnlig den unge Michael Wiehe, der morede sig sammen med os, men gerne var noget stille. Det vilde ikke rigtig gaa for ham ved det kgl. Teater, og jeg erindrer, at hans Moder en Dag, da hun besøgte os, ytrede, at, da det ikke lod til, at Michael havde Evne for Scenen, paa-tænkte det at søge anden Virksomhed for ham. Alle vi unge turede om i Classens eller Tuteins Parker, som oftest i Selskab med Ungdommen fra «Vennero». Jeg var jo kun et Barn og udelukkende oplagt til Kommers. Først senere begreb jeg, hvad det var for en Magt, der gav disse Sommerdage deres ejendommelige Stemning og spredte det fine Skær af Lykke over alle disse unge og glade Ansigter.

Adolph lærte mig mange gode Ting, saaledes latinske

Vers. Jeg lærte dem saa godt, at jeg aldrig siden helt glemte dem. Jeg husker et, der begyndte saaledes:

*Integer vitae, scelerisque purus . . **

Det var mig en stor Fornøjelse at imponere vore litterære Venner med min latinske Viden. Adolph gav sig meget af med Musik. Han besad endogsaa lidt Kompositionstalent. Om Formiddagen, naar Rose og jeg var nede i Haven og syede, lød ofte Adolphs Stemme ned til os fra Huset: «Kom op, skynd Jer, jeg har komponeret en trestemmig Sang!» Lidt efter var vi i fuld Gang med at indstudere Kompositionen. Undertiden blev Adolphs Akkompagnementer saa indviklede, at han ikke havde Fingre nok til Akkorderne. Saa maatte en af os komme ham til Hjælp. Om Aftenen laante vi en Baad, roede ud paa Søen og foredrog Kompositionen. Det lød hel kønt; paa Broen stod Folk stille og hørte paa os.

Naar Phister besøgte os, viste han mig altid megen Interesse. Formodentlig maa han have moret sig over min Overgivenhed. En Dag overraskede han mig med en stor Foræring, nemlig Tøj til en Kjole. Det kan nok være, at den Kjole var velkommen; nyt Tøj til os Pigebørn hørte jo ikke til Hverdagsbegivenhederne. Saa vidt jeg husker, var det Tøj, som Phister gav mig, brunt, og det har da sagtens været den heraf syede Kjole, som foranledigede Adolph til første Gang, jeg havde den paa, at udbryde: «Du ligner min Sæl en Kaffebønne!» Jeg mindes i hvert Fald, at Adolph en

«Ubesmittet og ren for Forbrydelse . . .», Ode af Horats.

Gang i de Dage ødelagde al min Glæde over en ny Dragt ved den anførte krænkende Sammenligning.

Af større Mærkedage i Familien, medens vi boede paa Østerbro, maa jeg nævne mine Forældres Sølvbryllup. Der var dog ingen Stads i den Anledning. Vi Børn havde skillinget sammen til nogle Porcellængenstande, og af en Veninde fik Moder en Kop, hvorpaa stod med gyldne Bogstaver: «Beglückt sei jeder deiner Tagel!» Flere Gaver var der ikke, og Dagen forløb ganske stille.

Naar jeg skal give et Indtryk af vort daglige Liv i hine Aar, er der noget, jeg ikke maa glemme at anføre, og det er den Rolle, som Militæret spillede i vor Tilværelse. Det var jo under sjette Frederik, at Soldatervæsenet florerede, og flere Gange daglig lød den prægtige Militærmusik op til os. Ligeledes hørte store militære Skuespil, snart paa Fællederne og snart i vor umiddelbare Nærhed, til Dagens Orden. I Reglen var det Vibenshus, der skulde stormes. Der var da store Troppemasser paa Benene, og vi fornøjede os i høj Grad over det virkelig udmærket smukke Syn, som de mange forskellige Korpser i deres brogede Uniformer frembød, naar de drog forbi vore Vinduer. Jeg mindes saaledes Kastelsjægerne, de jyske Dragoner, Lansenererne og navnlig den glimrende Hestgarde. Vore specielle Yndlinge var dog Borgerne med deres som oftest meget korpulente Officerer. Borgerne ledsagedes stedse ud paa Fælleden af deres Koner og Børn. Under Hvilet indtog man saa her Aftensmaden i landlig Uskyldighed. Min Broder Adolph har fortalt mig følgende fornøjelige Historie. Han drev i sin Studentertid meget

den Sport at skyde med Pusterør. Til Kugler brugte han Kit. Saa en Dag, da Borgerne komme forbi i deres hvide Permissioner, lister han sig ned ved Plankeværket ud mod Østerbrogade, og gennem et Hul deri fyrer han paa den Del af deres Legeme, som mest udæsker hans Færdighed som Skytte, idet han i høj Grad nyder, hver Gang et velrettet Skud faar vedkommende Krigers Haand til at fare ned mod det udsatte Parti. Optaget af denne Beskæftigelse lægger han ikke Mærke til, at Fader er kommet ned i Haven og har observeret ham. Værdigt og formanende tiltaler den Gamle ham og foreholder ham det urigtige i, hvad han gør. Naa, Adolph tager da Pusterøret til sig og gaar. Dagen efter staar han i Haven, da pludselig Fader kommer farende og raaber: «Adolph, Adolph, skynd Dig og hent Pusterøret! Der kommer Borgerne!» Er det ikke dejligt?

En Morgen kom Politiet og meldte, at der Ugen efter skulde afholdes en større Øvelse paa Broen og det omliggende Terræn, og da der vilde blive skudt med Kanoner, maatte alle Vinduer være aftagne i bestemte Timer den paagældende Dag. Naa, der blev jo holdt Raad om den Sag hjemme, og Fader og Moder blev da enige om at invitere forskellige af Vennerne til at nyde Skuespillet. Da Dagen kom, blæste Vinden ind i alle Stuerne, men oppe paa Loftet var der dækket et hyggeligt Frokostbord. Herom bænkedes vi alle, og medens Kanonerne tordnede, og Militærmusikken klang udenfor, herskede der indenfor den gemytligste Stemning. Jeg kan huske, at Kastelsjægerne laa langs Broen og ned ad Dosseringen og

skød udover Vandet. Det var dog ikke saa meget det militære Skuespil, der bevirkede, at denne Dag indprentede sig i min Bevidsthed, som følgende lille Begivenhed. Imellem vore Gæster befandt sig en yngre Embedsmand med Frue. Hun var i en Alder af nogle og tredive Aar, smuk og højst elskværdig. Jeg var ganske forelsket i hende, saaledes som en pur ung Pige kan være det i en adskillig ældre, indtagende Kvinde, der viser hende Hjertelighed. Man kan derfor begribe, hvor indigneret jeg blev ved at høre en af mine Veninder ytre, at Fruen var *sminket*. Jeg forsvarede hende naturligvis ivrigt og sagde, at det var en skammelig Bagvadskelse, men min Veninde blev ved sit. «Ja, jeg skal nok bevise Dig, at Du har Uret,» sagde jeg, og da vi alle havde rejst os fra Frokostbordet, gaar jeg hen til Fruen, hvisker: «De har faaet noget sort paa Kinden; lad mig tage det bort,» og med mit Lommetørklæde stryger jeg hende let hen over Ansigtet. Aldrig skal jeg glemme det forunderlige Blik, hvormed hun saa paa mig. Det gøs helt ned i mig. Jeg lod imidlertid som intet, stak Tørklædet i Lommen og talte om andre Ting, men listede kort efter ud paa Trappen og trak ivrigt Tørklædet frem. Det var *rødt!* Fruen havde sin lille Søn med, en rask Fyr paa otte Aar. Jeg husker, at han gik hen til en af Damerne, der bar en Hat med høj Pul, bredskygget, med store vajende Strudsfjer og spurgte hende: «Ved hvad Regiment staar Du?» Det vakte megen Munterhed. Hos Hr. Tutein, som ikke havde været at formaa til at tage sine Vinduer af paa Slagdagen, sprang alle Ruderne.

En Dag fik vi Besøg af Faders Halvbroder, Sadelmager Niemann, der var bosat i Jylland. Det var en godmodig og naiv lille Mand, firskaaren og noget hjulbenet. Naar man havde lært hans milde og gode, alt andet end martialske anlagte Karakter at kende, virkede det unægtelig forbausende at høre, at han havde gjort Napoleons Felttog med, ganske vist kun i Egenskab af Bomskærer ved et af Regimenterne, men han havde dog været med og oplevet adskilligt. Herom fortalte han dog kun sjældent, thi større Udviklinger laa ikke for ham, men Minderne fra hans Ungdoms store Tid dukkede idelig op og farvede hans hurtige Tale og ejendommelige Udtryksmaade. Kejserens Navn førte han stadig i Munden, undertiden ganske umotiveret. «Som Napoleon sagde,» var hans staaende Vending. Under sit Ophold i København boede Niemann hos os. Naar han fra Østerbro skulde ind til København for at se Byens Mærkværdigheder, sagde han stedse: «Jeg gaar et lille Svip ind til Paris!» Fader, hvem han saa umaadelig op til, og som han stadig benævnedes: «Min kongelige Broder,» morede sig kosteligt over hans Originalitet. Niemanns store Naivitet gav sig en Gang et morsomt Udslag. Han havde et Ærinde op paa Slottet til Arveprins Ferdinand, hvem han formodentlig paa en eller anden Maade maa have kendt fra tidligere Dage. Da han imidlertid en Formiddag kommer spadserende paa Volden, ser han Arveprinsen og Prinsesse Caroline komme ridende. Han gaar da ganske ugenert hen til dem og tager Hatten af. «Goddag, Goddag,» siger han. Prinsen og Prinsessen standse deres Heste og besvare Hilsenen. «Ja, nu ser jeg snart

op til Dem en Dag. Gud velsigne Dem begge to!» «Værsgo',» svarer Prinsen, «kom kun, De er velkommen!» Ved Middagsbordet fortalte Niemann os den lille Scene uden forøvrigt i mindste Maade at synes, at der var noget mærkeligt i, hvad han havde gjort. «Herre Gud,» sagde han blot, «de rare Mennesker!»

Niemann var altid saa tilfreds og glad. Naar Moder ved Bordet spurgte ham, om han ikke vilde have noget mere, svarede han gerne: «Nej Tak, nej Tak! Jeg har Guds Velsignelse og lidt til!» En Dag kom vi til at tale om, at Adolph havde en god Sangstemme. «Ja,» sagde Niemann, «jeg havde ogsaa en god Stemme i min Ungdom, men saa var jeg ude at sejle paa et stort Skib i Storm, og saa gik Toneposen overbord!» Hermed mente han, at han ved den omtalte Lejlighed havde paadraget sig en Halssygdом, der var bleven Skyld i, at han mistede Stemmen. — Niemann blev Adolphs Forbillede til «Anders Tikøb».

Blandt Minder fra min Barndom findes ogsaa nogle Besøg, vi gjorde i dramatiske Klubber. Jeg kan saaledes erindre en Aften i «Musikalsk-dramatisk Selskab» paa Kongens Nytorv, hvor Adolph, der var Medlem, optraadte. Hans Rolle var ikke ret stor, men i en enkelt Scene opnaaede han dog at henlede hele Publikums Opmærksomhed paa sig. Han spillede denne sammen med Pätges, der havde Hovedrollen i Stykket. Adolph stod med en bredskygget Straahat i Haanden og skulde andægtigt høre paa en lang Tale af sin medspillende. Imidlertid mærkede han, at Hatteskyggen var løbet op i Randen, og ganske uskyldigt begyndte han saa at pille Fletværket op. Publikum fik Øje her-

paa og sad snart i een Latter. Thi alt eftersom Straafletningen blev længere og længere, blev Hatten mindre og mindre. Tilsidst var der kun Pullen tilbage. Pätges var selvfølgelig med Rette yderst opbragt over, at en af hans bedste Scener i Stykket var bleven ødelagt for ham. — En anden Aften optraadte en tyk Major i Borgervæbningen. Han skulde deklamere Chr. Winters Træsnit «Henrik og Else», men det blev kun en sørgelig Forestilling, thi han gik fra det i saa godt som alle Versene, og var mørkerød i Hovedet af Anstrængelse. Det eneste, han stedse kunde huske, var Strofen: «De andre Herrer smiskede saa lønligt derved!» Denne anvendte han baade i rette og urette Tid. Han trak den ud saa længe som muligt og nærmede sig Sufflørkassen, saa det saa ud, som om han skulde styrte ned i den. Mest Virkning gjorde det, da han midt i et Vers pludselig henvendte sig til Suffløren og sagde: «Hva'?» Hans Kone sad nede mellem Publikum og var ved at krybe i Jorden af Flovhed. Efter Forestillingen var der Bal. Da Majoren viste sig, gik Adolph hen til ham, rakte ham Haanden og sagde: «Tak, det var udmærket smukt!» Majoren saa lidt uvis ud: «Mærkede De ikke?» «Hvilket?» spurgte Adolph. «At jeg et Øjeblik var lidt distræt?» «Ih bevares, Kære, det var jo ingenting at tale om!» Saa spankulerede Majoren glad afsted og morede sig fortræffeligt Resten af Aftenen, saa det var for saa vidt en Tjeneste Adolph havde gjort ham. — Ogsaa «Borups Selskab» og den dramatiske Forening i Kannikestræde kan jeg erindre at have besøgt. Sidstnævnte Sted saa jeg opført «Familien Riquebourg» af Scribe, hvor den

af de agerende, der udførte Riquebourg's Rolle i den afgørende Scene, hvor Manden faar Underretning om Hustruens Utroskab, styrtede om med en saadan Force, at han forvred Hoften og maatte køres hjem.

Tidens store Interesse for Litteratur og Teater gav sig ikke alene Udslag i de talrige dramatiske Selskaber, men ogsaa i Hjemmene arrangerede man hyppigt Teaterforestillinger og musikalsk deklamatoriske Aftenunderholdninger. Jeg kom selv en Gang til at optræde ved en saadan, der fandt Sted hos Assessor Møllers. Her skulde jeg fremsige en Fabel paa Vers, som begyndte saaledes:

En Gnier sig tilgode gøre vilde:

En Otting Æbler han paa Torvet køber.

Jeg traadte frem umiddelbart efter, at en af Husets Døtre, en ung og indtagende Pige, havde fremsagt et Digt med megen Bravur. Jeg var yderst befippet, pillede hele Tiden ved min Kjole og talte saa sagte, at man ikke forstod et Muk, af hvad jeg sagde. Nede fra Publikum hørte jeg Fru Møllers venlige Stemme: «Aa Herregud, lille Julie; det er virkelig rigtig pænt!» Dette er den eneste Gang i mit hele Liv, at jeg har indladt mig paa at assistere ved en Aftenunderholdning. Det har overhovedet aldrig ligget for mig at deklamere eller at oplæse. Jeg har altid maattet ind i en andens Ham for at føle mig fri.

Henimod Slutningen af Trediverne gjorde vi Bekendtskab med en interessant ung Mand. Det var P. L. Møller. Han søgte Fader i litterære Anliggender og kom i nogle Aar jævnlig til os. Det var dog mest Fader, og, skønt jeg jo ikke var voksen, mig, han

sluttede sig til. Moder satte ikke videre Pris paa ham. Med sin sammenknebne Mund og det kolde Udtryk i Øjnene gjorde han ganske vist heller ikke noget umiddelbart vindende Indtryk, og mange følte sig saarede ved hans skarpe, ironiske Udtalelser. Naa, han havde vel heller ikke overdreven Grund til at være behagelig. Han var i økonomisk Henseende yderst ringe stillet — kritiske Evner var den Gang ikke synderlig skattede, indbragte i hvert Fald ikke deres Indhavere Guld og grønne Skove, snarere vrede Blikke og Ord — og han følte sig vistnok tidt noget ensom og trængende til Venlighed. Fader vurderede hans Evner højt, om han end var uenig med ham i mangt og meget. Med mig talte P. L. Møller naturligt og ligefremt, søgte at vække mine aandelige Interesser og at faa mig bort fra, hvad han kaldte «det smaalige» i Livet. Undertiden maatte jeg dog protestere, thi der var meget, som han kaldte smaat, og som jeg den Gang og gennem hele mit senere Liv har agtet højt, for Eksempel Husgerningen og den kvindelige Husfid. En Dag sad jeg og syede, da Møller kom. «Hvor gider De nu det?» vrissede han. «Et Pigebarn med Deres gode Evner burde aldrig tage sig andet for end at læse!» Mig interesserede saadanne Udtalelser naturligvis i høj Grad, thi de var ganske nye for mig, men jeg delte unægtelig ikke hans Meninger paa dette Punkt. P. L. Møller inviterede mig med sig paa Studenterbal. Jeg fik imidlertid ikke Lov til at tage med, uagtet baade Fader og Adolph tog Del i Festen. Men jeg var jo ikke konfirmeret endnu, og saa ansaa man det for mindre passende. Jeg skulde have været holdt

i Uvidenhed om Møllers Invitation, men en Dag, da jeg besøgte Skuespiller Hass' Familie — om hvem nærmere nedenfor — kom en af Døtrene til at forsnakke sig, og saaledes fik jeg da til min Sorg at vide, hvilken Fornøjelse der havde været mig tiltænkt. Dette Bal, der blev holdt paa Skydebanen, var for øvrigt mærkeligt ved, at der blev spillet en af Adolph komponeret Vals, som gjorde ikke lidt Lykke. Fader hørte den uden at vide, hvem der var dens Ophavsmand, og blev meget forbavset, da han erfarede, at det var Adolph. Hvor Valsen senere er bleven af, ved jeg ikke.

Min Konfirmation nærmede sig nu med stærke Skridt. Jeg gik til Præsten hos Slotspræst Paulli, hvem jeg kom til at holde overordentlig meget af, og som blev mig en trofast Ven til sin Død. Han var en hjertelig, naturlig og ligefrem Mand. Jeg glædede mig til hver Gang, jeg skulde ind til Byen og læse med ham, og den Dag jeg blev konfirmeret, følte jeg det som et Savn, at nu var dette smukke Afsnit af mit Liv forbi. Konfirmationen gik for sig uden større Festlighed hjemme. Nogle faa af vore nærmeste Venner vare indbudne, deriblandt Strunk. Jeg fik tre Gaver, nemlig et lille Hjerte af Guld, som hele Familien havde skilliget sammen til, et lille Koralhalsbaand og Mynsters Betragtninger. Om Aftenen legede vi Blindebuk, hvorunder Strunk var saa uheldig at rende en Nøgle ind i sit ene Øje, dog lykkeligvis uden at større Skade skete.

Saa var jeg da nu voksen. Det første Indtryk jeg modtog heraf var, at alle kaldte mig *Jomfru* Rosen-

kilde. Det syntes jeg lød saa kønt. Men jeg fik ogsaa at føle, hvilket Ansvar dette «at være voksen» paalægger. Jeg skulde nu selv sørge for Anvendelsen af mine Lompepenge, bestride Udgifterne ved min Beklædning og passe paa ikke at komme til kort. Det gik ikke straks saa let, dette med Pengeansvaret; nogen født Økonom var jeg ikke og havde ikke ret meget Begreb om Penges Værdi. Følgende lille Begivenhed vil belyse dette. Fader havde haft en uventet Indtægt og forærede Rose og mig 5 Rdlr. hver til nye Foraarskjoler. Det var efter vore Begreber et kolossalt Beløb, for hvilket man maatte kunne købe sig Alverdens Herligheder. Vi gik straks ind til Byen til Familjens Kræmmer for at købe for Pengene. Min Søster købte sig Tøj til en lys Kjole og forlod saa Butikken for at gaa andre Ærinder, medens jeg, der ikke kunde finde noget Stof, som passede for mig, blev tilbage i Diskussion med Kræmmeren. Endelig fandt jeg noget let Uld, der syntes mig ganske henrivende, og med Spænding spurgte jeg Kræmmeren, hvad en Kjole heraf vilde koste. Svaret lød: «Omtrent 8 Rdlr.!» Jeg trak Vejret lettere; 8 Rdlr., det var jo kun 3 mere, end jeg havde. Ja, den Kjole maatte blive min. Jeg sagde Kræmmeren, at jeg kun havde 5 Rdlr. med. «Ih Gudbevares, lille Jomfru,» svarede han straks, «De kan saa godt faa Henstand!» Straalende af Glæde forlod jeg Butikken med det herlige Tøj. Jeg var imidlertid ikke naaet længer end ud i Nyboder, da pludselig den Tanke slog ned i mig: «Hvor vil Du faa de 3 Daler fra?» Det fuldkommen haabløse i at finde en fyldestgørende Besvarelse af dette Spørgsmaal overvældede

mig i den Grad, at jeg var lige ved at faa ondt, og al Glæde var i et Nu som bortblæst. I den ynkeligste Tilstand kom jeg hjem og stormede straks op til Fader, der netop havde Besøg af sin Skolekammerat Daniel. Jeg ænsede imidlertid ikke dette, men busede ud med min Ulykke under en Strøm af Taarer. Fader klappede mig paa Kinden; det gjorde ham helt ondt for mig, saa jeg slap for videre Ubehageligheder. Men af denne Historie lærte jeg at sætte Tæring efter Næring.

I Aaret 1839 forlod min Broder Adolph det kgl. Teater, hvor der ingen Udsigt var for ham til at skabe sig en blot nogenlunde betydelig kunstnerisk Stilling. Han modtog et Tilbud om Engagement fra Kristiania Teater, der den Gang stod under en af Embedsmænd og Borgere sammensat Direktion, hvis betydeligste Medlem var Højesteretsadvokat Skielderup, og forblev siden i en Række af Aar knyttet til den norske Hovedstadsscene. Han havde her mange Vanskeligheder at overvinde, før det lykkedes ham at tilkæmpe sig det Navn som talentfuld komisk Karakterfremstiller i Syngespillet og i det reciterende Skuespil, der ikke blot skaffede ham en sikker Position i Kristiania som en af det danske Selskabs første Støtter, men ogsaa trængte herved og banede Vejen for hans Engagement ved Kasinoteatret i København. Saalænge Adolph opholdt sig i Norge, besøgte han os aarlig i sine Sommerferier, og det var da en stor Glæde for os alle at mødes med ham og høre ham fortælle om sit Kunstnerliv i Kristiania. Jeg vil i det efterfølgende oftere komme tilbage til disse hans Feriebesøg.

Den 3dje December 1839 forkyndte Herolder ude paa Østerbro, at Kong Frederik den sjette var død. Vi følte os alle grebne ved Budskabet, der varslede, at nye Tider stod for Døren. Fra alle Sider hilstes Kong Christian d. VIII med store Forventninger. Man vidste, at han var en ualmindelig dannet Mand med stor Interesse for Kunst og Videnskab, og man antog ham ogsaa for at være en i politisk Henseende frisindet Mand. Der gik dog som bekendt ikke ret lang Tid, inden sidstnævnte Antagelse viste sig at være en Illusion.

En Morgen i Begyndelsen af August 1841 kom Fader til mig og spurgte, om jeg havde Lyst til at gaa ud med ham og besøge Fru Gyllembourg, der den Sommer boede i Valby. Det vilde jeg naturligvis gerne, baade af Hensyn til den interessante Personlighed, som jeg saaledes vilde komme til at lære at kende, og fordi Tanken om den lange Spadseretur i det dejlige Solskinsvejrr lokkede mig. Ogsaa satte jeg stor Pris paa at spadserere sammen med Fader. Han talte altid saa rart med mig ved slige Lejligheder, oplyste mig om og forklarede mig saa meget. Vi vandrede da afsted. Det var som en hel Rejse. Langs med Søerne, over Marker og Enge, forbi dejlige Haver naaede vi endelig Valby og det lille Hus, hvori Fru Gyllembourg boede. Vi gik ind i Havestuen, der var tom. Lidt efter gik Døren op, og en lille Kone kom hurtigt ind, løb hen til Fader og omfavnede ham med sine smaa Arme, idet hun udbrød: «Nej, søde Rosenkilde; Tak for det udmærkede Stykke!» Noget overrasket spurgte Fader: «Hvoraf ved De, det er mig!» «Aa, Rosenkilde,» svarede Fru

Gyllembourg, «der er ingen, der skriver som De!» Hvad der her blev sigtet til, skal jeg forklare. Faders satiriske Natur var stedse paa Post mod Overdrivelser. Det sygelige og tomme i eksalterede eller affekterte Udbrud virkede ubehageligt paa ham og gjorde ham ilde tilpas. Han følte sig først lettet, naar han paa en eller anden Maade havde givet sig Luft overfor Udbrudet. Var dette fremkommet offentlig, greb Fader som oftest Pennen og skrev paa sin ejendommelige Maade enten en Parodi paa eller en Imødegaaelse af den Artikel eller den Digtning, som havde ærgret ham. Saaledes fremkom hans bekendte «Vrøvle-roman»*, en Satire over en Roman, — jeg husker nu ikke længer dens Navn — hvis Meningsløshed og Affektation havde foraarsaget ham Kvalme. Kunde «Let-telsen» besørges ved en mindre Avisartikel, indrykkede Fader undertiden en saadan i «Adresseavisen». Her var han sikker paa sin Artikels Optagelse, da han betalte for den som for et Avertissement, og midt imellem Annoncerne om Smør og Ost og Livets andre Fornødenheder kunde man da finde Faders satiriske Bemærkninger, som han skrev anonymt, og hvis Forfatter han stadig indbildte sig var ukendt, skønt han hver Gang blev opdaget paa Grund af sin Stil. Fru Gyllembourgs Udbrud var da foranlediget ved, at Fader havde skrevet et Stykke i Adresseavisen, hvori han satiriserede over den grænseløse Begejstring, som Franz Liszts Klaverspil ved hans tre Koncerter paa det kgl. Teater i Juli havde foraarsaget, hvilken Begejstring

* Efterladte Skrifter II.

bl. a. havde givet sig Udslag i de mest overstrømmende Lovtaler i Bladene, særlig i «Fædrelandet». Sidstnævnte Blads Anmeldelse, der findes i Nummeret for den 19. Juli 1841, lyder saaledes:

«I Løverdags gav den berømte Liszt sin første Concert — den anden og rimeligvis sidste bliver paa Onsdag. Ved en Kunstner, som alt i en Række af Aar har hævdet den af de competenteste Autoriteter anerkendte og af de mest dannede og forvante Stæders tusindtungede Jubel bekræftede Hæder at være en af vor Tids største Virtuoser — om ikke den største af alle — kan der fornuftigvis ikke være Tale om, at denne Dom kan enten stadfæstes eller underkjendes af Kjøbenhavn. Ingen kan have os mistænkt for, at vi skulde prædike den blinde Autoritetstro — tvertimod, jo mere selvstændigt Enhver dømmes, desto bedre. Men med den fulde Anerkendelse af Enhvers uimodsigelige Berettigelse — eller rettere Forpligtelse — til at hente sin Mening ud af sin egen Følelse, bliver det dog ligefuldt vist, at fra et almindeligere og mere objectivt Synspunkt Dommen skal afgøre — ikke om Liszt er en genial og phantasirig Tonekunstner — men, om de dømmende, om Københavnerne kunne forstaa ham. Vi sidde nemlig alle i denne som i flere Henseender til op over Ørene i visse Kathogier, der ere smaa og snævre som vort Land og alle vore Forhold — det kan nu ikke være andet, det maa vi finde os i. Spørgsmaalet er kun, om disse Kathogier for os ere en blød Lænestol i en varm Kakkellovnskrog, eller om vi føle os deri som i et Fængsel, for snævert til Aandens længselsfulde, ahnelsesrige Higen. Er det sidste Til-

fældet, da ville vi føle os opløftede og udvidede, naar en mægtig og dristig Aand, der staar udenfor eller over vore Kathogrier, bryder disse og saaledes aabner os viid Udsigt ind i frie og lyse Regioner hinsides vor vante Kreds; i modsat Fald betragte vi det som et Indbrud, der kan være udført med Mesterhaand, men dog er et Fredsbrud, et fredsforstyrrende Knæk i det System, hvori vor Magelighed har fundet sin Comfort. Vi taler naturligvis ikke om dem, for hvem: «O, du lieber Augustin!», «Skære, skære Havre» er Typus paa god Musik, men om Folk med en meget respectable musikalsk Livsanskuelse — der muligen endog i al sin Bornerthed staar Centrum nærmere end Liszt i al sin Genialitet og centrifugale Svingkraft — vi tale altsaa om Folk, der ere «gode Borgere og gode Musikanter,» men hvis Phantasi er for doven, og hvis Aand ikke er bevægelig nok til at kunne gaa ud af sig selv og ind paa et dem fremmed Gebeet. Det, der mangler dem, det er Mod, Mod til at styrte sig ind i hiint nye Element. De troe ikke paa deres egen Muskelkraft, de er bange for at drukne — det er Selvopholdelsesdriften, der kyser dem tilbage fra at hengive sig til en Magt, som truer med at opsluge dem. En saadan Magt er Liszt — han er over deres Kathogrier, han er en Oprører mod det hele gode, gamle orthodoxe System. Ja vist er Liszt en Oprører. Han er en Magyarer, en Ætling af hiin stolte, ridderlige, vilde, tappre Slægt af Heroer, hvis urolige Blod og højtfarende Sind fører dem Undergangens store Verdens-tragoedie imøde; han er fra Barn af opdraget i Frankrig, en Elev af den romantiske Skole, en Ven af

Lamennais og George Sand, Revolutionens ætbaarne Barn, med dens glødende Phantasi, dens livstrætte Jammer, dens dristige, maalløse Længsel. Han er Tidens udtrykte Billede. Hans Fingre ere lutter Dampmaskiner og Jernbaner — et Herredømme over Formen, en Hurtighed og Energi i den materielle Udvikling, hvorom ingen tidligere har drømt — en hundredarmet Briareus, et heelt Orkester. Hans Hjerter er fuldt af Jammer og Dødsforagt, hans Hoved er svangert med store, men ufuldbaarne Planer. Derfor er han excentrisk, barsk -- ja, han er fredløs — fredløs og excentrisk som vor Tid; som den har han frigjort sig fra de gamle Lænker, men saalidt som den har han fundet den nye Lov, hvori den nye Frihed kunde finde Hvile. Hvileløs — det er det fælles Særkende. Men netop derfor staar han uendelig højere end alle disse Hvilere, hvis Hvile kommer deraf, at Tøbruddet endnu ikke er begyndt, at de endnu ikke ere grebne af Verdensdialectikens Malstrøm; højere f. Eks. end Prume*, hvor mesterlig denne end er i sin lille Sphære, og hvor ganske han i sin sentimentale Blødhed end staar indenfor vor egen Synskreds. Derfor ville vi ikke fortænke dem deri, som holde mere af Prume, og vi ville endog prise den Ærlighed, at de sige det; thi Prume løser den Opgave, de have sat sig, og den Opgave, Liszt har sat sig, have de end ikke tænkt sig som saadan. Spørgsmaalet er altsaa kun, som vi ovenfor have antydnet, om vi besidde Mod og indre Bevægelighed nok til — om end kun hypothetisk, endog kun for et Øje-

* Berømt Violinist, koncerterede paa det kgl. Teater i Januar 1841.

blik — at gaa ind paa dette Andet og nyde det ud af dets egne Forudsætninger. Dette er den eneste retfærdige Maade at betragte et fremragende Phænomen paa og til dem, som komme med Kathategoriernes Kræmmeralen, have vi ikke noget andet Svar end, at de fortjene dermed at faa noget over Rygstykkerne. Men de, som — vi ville ikke sige afføre sig den gamle Adam, men kun for et Øjeblik abstrahere fra sig selv og fra Balles Lærebog — de ville see eller i det mindste ahne Sammenhængen mellem den nyere Musik og hele Verdensudviklingen, hvori ogsaa den er baade en Medvirkning og en medvirkende Aarsag, og om de end finde, at det er Centrifugalskab eller anden Galskab, ville de dog erkiende, at det er noget mere og større end den Ro, der endnu ikke er kommet ind i Tidens Svingning. Overhovedet er alt Geni centrifugalt; det eneste Geni, hvori der er Hvile, er Gud, men Straalerne fra samme, de flyve ud i det vide Rum, hurtig paa lette Æthervinger, ùstandset og ùstandseligt. En saadan Straale reflecteres ogsaa fra denne Konstner, og hvad der gør ham dobbelt indholdsrig og tiltrækkende, er, at det er Tidens Strømning, hiin store bugtede Mælkevej af Lysbølger, hvorpaa han svømmer. Den, der forstaar Liszt, forstaar ogsaa, hvorfor og hvorledes de stormede Bastillen, han ahner Forjættelsen om Fremtidens Frelse. Ahner? Ja, hvo gør mere end ahne? Hvo er mere end et Speilbillede af Tidens Fylde, af dens Dyder og af dens Feil? Og — besynderligt nok! ogsaa udvortes bærer Liszt Tidens Billede; thi hvo kunde bedre repræsentere denne end Napoleon i Spidsen for den italienske Hær? Det er

hans Profil og netop fra hiin Tid vi saa, og som ved vort Theaters slette Belysning paa en forunderlig malerisk, næsten magisk Maade i mørke, skarpe Conturer hævede sig frem paa den lyse Baggrund. Det var selv i plastisk Henseende en yderst effectfuld Gruppe, da ligesom paa en ensom Klippe — og Gud ske Lov, at hverken Orchester eller Sang eller noget-somhelst levende Væsen forstyrrende blandede sig ind i det Hele — hint stolte, alvorlige, ubevægelige Hoved roligen svævede over den vildtbrusende Kamp. Han kæmpede med Revolutionens store Hydra, der larmede og hulkede og skreg i vilden Sky, og ind i hvis brede, hvidtandede Gab han strakte sin Haand, — han kæmpede og seirede. For at tilintetgøre den? O nej! For ordnet og befæstet at sætte den paa Verdens Throne!»

Faders Modartikel, for hvilken Fru Gyllembourg bragte ham sin Tak, kan ikke være nogen anden end følgende, der findes i «Kjøbenhavns kgl. alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger» for Lørdag den 31te Juli 1841.

«Al Respekt for Hr. Liszt,

men offentlige Anmeldelser, som kunne foranledige Udgivter, maa ikke være skrevne hen i Vejret.

Da jeg har Grund til at troe, at mine Yttringer i den mundtlige Discussion, som i Familien D— i Forgaarsaftes fandt Sted mellem Hr. F. og Undertegnede, ere blevne meget misforstaaede, saa vil jeg for at forebygge dette, saavidt det endnu er mueligt, herved

erklære: Meningen, af hvad jeg sagde, skal være denne og ingen anden: Jeg har aldrig villet være regnet med ind i deres Tal, som give sig af med at opfatte og forstaa Hr. Liszt; jeg har ikke anmasset mig, enten at ville stadfæste eller underkende den Dom, som af alle Autoriteter i Verdens baade forvænte og bagvendte Steder er fældet om denne Kunstner; jeg sagde, og det gentager jeg her: Jeg befinder mig meget vel — uden dog at føle mig fængslet — i de Kathegoriens faste, sikke og bløde Lænesteol, som *Musiken*, den virkelige Musik, maa erkjende for evig uforanderlige, saalænge Melodie gielder for det, den er, Musikens Pulsaare; jeg sagde, at Hr. Liszt ikke mægtede at rive mig op af denne Lænesteols Comfort, ihvor sjæleglad stemt jeg end var belavet derpaa, hvor gjerne jeg end havde villet gjøre en stor smuk Tour med ham paa Tonehimmellysbølgernes Melkevei, og jeg føjede til, at jeg troede ikke *derfor* at være hjemfalden til Bank paa Rygstykkerne, at jeg aldeles ikke indlod mig i at maale Hr. Liszt med nogen Kræmmeralen, undtagen for saa vidt det forekom mig, at han holdt sine Billetter i al for høj en Pris*, eftersom de *fem store Stykker*, som i Fædrelandet anmeldtes at skulle afgive ligesom en Grundtypus af Hr. Liszt's kunstneriske Væsen og Væren, gjeldende for hans Kunsts Alpha og Omega, ikke bleve givne, nemlig:

1. «Bastille-Bestormelsens Hvorledes og Hvorfor!»
2. «De fængslede, dorske, bornerede, dog villige, skjøndt

* Liszt Koncerter blev givne til dobbelte Teaterpriser.

modløse, men respectable Musikantere i Lænestoelene rives ind i Verdensdialectikens Malstrøm!»

3. «Tidens Søn, der kæmper paa den ensomme Klippe med sin Bedstemoder, Revolutionens Hydra, overvinder hende, gør hende derpaa i Stand og sætter hende paa Verdens Throne.»
4. «Den fredløse og barokke Hjertejammer.»
5. «Hr. Liszt's ti Fingre, paa eengang Dampmaskiner og Jernveje.»

Fem betydelige Nummere, alle bebudede i «Fædrelandet» af 19de dennes. De bleve ikke givne ved Hr. Liszt's sidste Concert idetmindste, med mindre baade jeg og adskillige andre, som fornemmeligen for disse Bravour-Nummeres Skyld spenderede vore 16 Mk., skulde alle have været saa uheldige enten at komme for sildigt eller gaa for tidligt. Dernæst yttrede jeg min beskedne Forhaabning om, at jeg dog vel turde beklage mig over Udeladelsen af hine fem store Stykker uden derfor heller at være hjemfalden til Alenen, da saadan Anke slet ikke gjaldt Hr. Liszt, som jo ingenlunde havde annonceret sig selv enten som Verdens-Dialectiker — eller som Acteur i Undergangens store Verdens Tragoedie. Jeg paastod, og det som jeg troer med almeen erkjendt Grund — thi naar alle som jeg, ville være uaffekterede og ærlige, saa maa de i det mindste have føelt, at der i den Concert var noget borte — at «Fædrelandet» bør være mere paalideligt i sine Concert-Anmeldelser. Saaledes nægter jeg heller ikke, at jeg den Aften vovede at paastaae, at Hr. Liszt's overordentlig hurtige Fingre vistnok undertiden foer noget vel længe frem og tilbage ret ligesom med

Jernfasthed i een og selvsamme Tonearts Sporvej, noget som store Componister ellers ikke pleje at gjøre, og at jeg ikke kunde troe, at dette burde regnes til det *Store* i Kunstnerens Spil; at jeg slet ikke begreb, hvorledes Hr. F. just deraf kunde tage Anledning til at beundre «Fædrelandets» «Hans Fingre ere Dampmaskiner og Jernveje,» hvis ellers ikke Hr. F. sagde dette for Spøg, hvilket hans egen Broder meente netop var Tilfældet med hele den omtvistede Anmeldelse.

Dette er alt, hvad jeg yttrede den Aften i den særdeles mærkværdige Discussion, og mig synes, at den, som ikke forsætlig vil misforstaae mig, skal have ondt ved at faae anden Mening ud af mine Ord end den, der saa at sige ligger uden paa dem. Det vil forresten for alle den Aften Tilstedeværende være let begribeligt, at jeg ikke kunde sikkre mig mod Misfydning anderledes end ved at give mine Udladelser en Offentlighed, hvortil deres Uvigtighed som min Menings Udtryk ikke berettiger dem; derfor sætter jeg heller ikke herunder mit fulde Navn men kun som hidtil i mine daglige Billetter til Huset D.

F. W. J. O.

Mit Besøg med Fader hos Fru Gyllembourg i Valby og hvad dermed stod i Forbindelse er min første Erindring om denne fine og elskværdige gamle Dame. Senere hen i Livet traf jeg oftere sammen med hende.

Den 29de Juni 1842 døde Dr. Ryge. I ham mistede Fader en af sine kærester Kammerater. Fader ærede i ham ikke blot den geniale Kunstner men tillige den videnskabeligt dannede Mand, hvis Omgang virkede be-

frugtende og belærende. Ofte disputerede Fader med Ryge om alskens Problemer. Ved slige Lejligheder forfægtede Fader sin Mening ivrigt og talte højt, thi Ryges mægtige Organ var ikke let at overdøve. Det er sagt mig, at man en Dag paa Teatret kom løbende fra alle Sider og spurgte, hvad det dog var for et høj-røstet Mundhuggeri oppe i Foyeren. Det lød, som om det hvert Øjeblik kunde gaa over til Haandgribeligheder. Det viste sig at være Ryge og Fader, der *talte* sammen. — En Gang kom der en alvorligere Kurre paa Traaden mellem de to Venner, og i lang Tid undgik de hinanden. Men saa kunde Fader ikke længer holde det ud, og da han en Morgen i Nyboder ser Ryges svære Skikkelse komme sig i Møde, standser han lige foran ham og siger blot, idet han stryger sig om Næsen: «Hva', skal det være en Tremands i Aften hjemme hos mig?» Ryge brummede som en stor Bjørn men kom om Aftenen, og dermed var Freden sluttet. — Ikke mange Maaneder efter Ryges Død overtog Fader Per Degns Rolle i «Erasmus Montanus», som bekendt en af Ryges allerypperste komiske Fremstillinger. Da Fader kom hjem efter at have spillet Rollen første Gang, var han i et meget slet Humør. Vi turde næsten ikke spørge, da vi antog, det var gaaet uheldigt. Endelig siger Moder spagfærdigt: «Er Du ikke tilfreds?» «Nej,» svarede Fader heftigt, «hvor kan man være tilfreds! Nu har Publikum jublet over Ryge Aften efter Aften, og nu modtager de mig, som om intet var sket. Folks Glemsomhed er uden Grænser!»

De sidste Aar vi boede paa Østerbro ejedes Stedet af Kommandør Petersen, der havde en hel Del Kadetter

i Huset til Opstramning. Dette kunde jo i og for sig have været meget morsomt for os, da vi allesammen, fra Fader til mig, holdt meget af de raske unge Mennesker, men Ulykken var, at Kommandøren i høj Grad yndede at anvende «slaaende Argumenter» overfor sine Pensionærer, og Spektaklerne, der gav Genlyd i hele Huset, var os yderst ubehagelige. Kadetterne boede oppe paa Kvistværelserne, og vi mødte dem jævnlig paa Trapperne. En Dag kom en af dem ned til os og bad om at maatte laane det sidste Nummer af «Korsaren», et Blad, som han havde lagt Mærke til, at vi holdt. Moder bød ham ind, og medens hun talte med ham, opdagede hendes bekymrede Øje, at der i hans Haar var en stor bar og noget blodig Plet. «Men hvad er dog det?» spurgte hun. «Hvad for noget?» «Det der —» Moder pegede paa Pletten. «Aa det,» svarede Kadetten ligegyldigt; «det er bare en Tot, som Kommandøren tog imorges!» Grunden til, at den unge Mand ønskede at se vedkommende Nummer af «Korsaren», var, at han til Redaktøren havde indsendt en lille Notits, saalydende: «Tampen brænder paa Hjørnet af Østerbro og Citadelsvejen!» — Hos Kommandør Petersens blev der dog ogsaa af og til arrangeret Festligheder for Kadetterne. Jeg var saaledes med til et Bal, hvor jeg morede mig straalende. Mellem alle Dansene løb jeg op ad Trapperne til Moder og fortalte hende, hvor glad jeg var. Jeg dansede af Hjertens Lyst med hele den glade Søofficersungdom. Blandt Kadetterne mindes jeg Navnene Lüders, Giødesen, Mac Dougall, Schoustrup og Albeck,

hvilken sidste Balaftenen vakte stor Opsigt paa Grund af et stort, sort Plaster, han bar over hele Ansigtet.

Naar Fader og Moder bestemte sig til at drage bort fra det hvide Hus paa Østerbro, hvor vi havde oplevet saa mange smukke og glade Dage, da var det dog kun med stor Overvindelse, at denne Beslutning blev taget. Men forskellige Ulemper ved selve Lejligheden, hvilke i Aarenes Løb var blevne ganske utaaelige, den lange Vej, der efterhaanden, som Fader blev ældre, generede ham mere og mere i de lange Vinteraftener, og endelig — ikke mindst — Spektaklerne med Kadetterne havde tilsidst gjort det nødvendigt for os at søge en anden Bolig. Denne fandt mine Forældre i Nyhavn Nr. 6, og i Efteraaret 1842 drog Familien med de gamle Møbler — først og fremmest det gamle Ur, der jo ligesom var Hjemmets Skytsaand — ind til vor ny Bolig, dér hvor den lille Sukkermand staar over Porten. Men førte vi end Husguderne med os til Nyhavn, stor var dog vor Vemod ved at forlade vort skønne Østerbro.

IV.

Forinden vort Opbrud fra Østerbro var der imidlertid i Løbet af Sommeren 1842 foregaaet noget, som blev af afgørende Betydning for mit hele fremtidige Liv.

Blandt vore gode bekendte var ogsaa Skuespiller Hass' Familie. Hass var ikke nogen betydelig Kunstner. Han spillede helst tragiske Roller og udførte dem i den gode, gamle Tragediestil, hastemt og med en vældig Hiven efter Vejret paa de mest patetiske Steder.

Ogsaa i hans private Liv kom Tragediestilen frem, navnlig naar han blev begejstret eller indigneret over et eller andet. Jeg erindrer saaledes, at han en Dag kom hjem til Fader for at fortælle denne om en ung Dame, han havde set prøve for Direktionen. Han udbredte sig i Lovtaler over hendes Talent, gik op og ned ad Gulvet, gestikulerede med Armene og deklamerede: «I Sandhed, hun bliver en scenisk Storhed af første Rang!» Heri fik han nu for øvrigt Ret. Det var nemlig Dr. Ryges Datter, Natalia Ryge, Talen var om. En anden Gang havde han mødt Fader spadserende med Christian Winther. Af en eller anden Grund maa han have været vred paa Winther, thi da han kort efter besøgte Fader, stillede han sig i Positur og spurgte ham med megen Højtidelighed: «Hvi vil Du gaa med den blege Skurk!» Min ældste Søster paastod, at hun en Dag havde set Hass, der var meget huslig anlagt, i Køkkenet med en røget Laks i stiv Arm, deklamerende Oehlenschlägers Digt «Hakon Jarls Død»:

«De Nætter ruge saa lange og sorte,
Svstjernen glimter saa mat.
Ud stormer Vinden fra Himmelens Porte,
Fælt knager Granen i kolde Nat.

Madam Hass var en godmodig og brav Kone. Der var en Ejendommelighed ved hende, som gjorde det noget tvivlsomt for mig, om hun nogensinde havde set sin Mand optræde. Hun havde nemlig det slemme Tilfælde altid at lugte Brand i Teatret. Næppe havde Madam Hass sat sig til Rette i Logen og hilst paa Venner og Bekendte, før der gik en Trækning over

hendes Ansigt. Hun havde sporet Brandlugten. Imidlertid beroligede hun sig og søgte at lade som ingenting. Men Lugten vendte stærkere tilbage, og det endte altid med, at Madam Hass rejste sig og forlod Teatret, inderligt glædende sig over at være sluppen derfra med Livet. — Ægteparret Hass havde tvende lidt ældre Døttre, Elise og Laura Hass, flinke og elskværdige Piger.

En Formiddag i Sommeren 1842, da jeg var inde i Byen for at gaa nogle Ærinder, kom jeg forbi det Sted i Vimmelskafet, hvor Hass' boede, og svippede da op for at gøre dem et Besøg. Jeg traf den ene af Døttrene, Elise Hass, ene hjemme. Hun var just i Begreb med at gaa over i Bagbygningen for at besøge to gamle Tanter, Jomfruerne Mathiesen, som boede der, og bad mig følge med. Ved vor Indtrædelse i deres lille Lejlighed fandt vi de to Søstre i Færd med at gøre Toilette. Den ene sad ned, medens den anden redte hendes Haar. De to gamles indbyrdes Snakken og den enes ømmen sig, naar Søstren tog for haardt paa hende, forekom mig saa uendelig komisk, at jeg ved min Hjemkomst gav Scenen til Bedste ved Frokostbordet, idet jeg efterlignede de to Søstres Væsen og Tonefald. Fader saa paa mig, men sagde ikke noget. Ud paa Eftermiddagen, da jeg sidder i mit Værelse og broderer, bliver jeg imidlertid højligt overrasket ved, at Døren gaar op paa Klem, en Bog bliver stukket ind til mig, og den Gamles Stemme lyder: «*Læs* «De Uadskillelige» og *lær* Madam Buurmanns Rolle!» I samme Nu gik det op for mig, at Fader havde sporet Talent for Scenen hos mig, og jeg, der aldrig

nogensinde tilforn havde tænkt paa at gaa til Teatret, var øjeblikkelig klar over, at Scenen var mit Kald. Jeg gav mig straks til at lære Madam Buurmans Rolle og sagde den et Par Dage efter for Fader. Han hørte paa mig i Tavshed, men saa inderlig tilfreds ud. Da jeg havde endt, sagde han: «Ja, der er vistnok ingen Tvivl om, at Du har Evne, og jeg skal tale med Collin* om Sagen!» Imidlertid forløb Sommeren og Efteraaret 1842, uden at der blev foretaget noget. Dels var vi jo stærkt optagne af vor Flytning, dels var Fader — bleven ængstelig. Hver Gang jeg purrede ved ham, om det ikke snart blev til noget, vrisse han: «Det jager vel ikke!» Men da nu ogsaa Vinteren gik uden nogen Afgørelse for mig af det Spørgsmaal, som var blevet mit Livs vigtigste, blev jeg ked af det, og besluttede selv at tage Afgørelsen i min Haand. Uden at sige noget hjemme derom gik jeg en Dag op til Collin, der boede i Amaliegade, ringede paa og bad om at faa Konferentsraaden i Tale. Collin tog venligt imod mig. Jeg betroede ham, hvad jeg havde paa Hjertet og yttrede, at jeg følte et Kald for Scenen. «Ja,» bemærkede Collin tørt, «det sige de alle!» Han lovede imidlertid at tale med Fader om Sagen. Da jeg var kommet hjem, spurgte jeg Fader: «Véd Du, hvor jeg har været i Dag?» «Nej,» svarede Fader, «hvor skulde jeg vide det fra?» «Jeg har saamænd været hos Konferentsraad Collin!» Hertil bemærkede Fader blot: «Naa, saa det har Du!» men jeg kunde mærke paa ham, at

* Teaterdirektionen bestod af Levetzau, Adler og Collin.

han var svært lettet over, at jeg havde brudt Isen. Nogle Dage efter kom Fader til mig og sagde, at nu havde han talt med Collin om Sagen, og at jeg kunde prøve for Direktionen, hvad Dag det skulde være. Forinden dette skete, ønskede Fader dog at høre en Udtalelse af de Damer ved Teatret, i hvis Rollefag jeg skulde træde ind, og en Dag ud paa Foraaret 1843 begav jeg mig derfor ud til Mad. Anna Nielsen, der boede i Frederiksberg Allé i en hyggelig Villa med Have baade ud mod Alleen og bagved Huset. Mad. Nielsen kendte jeg kun som den store Kunstnerinde, der saa ofte havde revet mig med ved sin Naturlighed og fuldendte Sandhed, naar jeg paa Moders Plads i Teatret aandeløs havde lyttet til hendes sjæfulde Stemme. En eneste Gang mindedes jeg at have set hende i vort Hjem i Adelgade, men jeg havde aldrig talt med hende. Hun modtog mig dog som en gammel bekendt med den største Godhed og førte mig ind i sit lille, hyggelige Kabinet. Fader havde underrettet hende om mit Ærinde, saa jeg kunde gaa lige løs paa Sagen. Mad. Nielsen tog da Plads med Ryggen mod Vinduet og «De Uadskillelige» i Haanden. Jeg sagde Mad. Buurmans Repliker, og hun gav mig Stikreplikerne. Da vi var færdige, udtalte Mad. Nielsen sig med stor Varme om mine Evner og lovede hjerteligt at ville staa mig bi med Raad og Daad.

Efter dette gode Resultat gav jeg mig til at indstudere min anden Rolle. Jeg havde selv valgt den, og Grunden til mit Valg var mærkelig nok den, at jeg havde set den aldeles mesterlig spillet paa den kgl. Scene; jeg havde derved faaet en saadan Interesse for

Figuren, at jeg sagde til mig selv: den eller ingen. Rollen var Madam Rust i «Sparekassen», og den udmærkede Kunstnerinde, hvis Fremstilling det skyldtes, at jeg valgte den, var Jfr. Jørgensen. Jeg har i det foregaaende nævnet, at Jfr. Jørgensen ofte besøgte os, da vi boede i Adelgade. Jeg var saaledes ikke nogen ganske fremmed for hende, da jeg efter at have lært Rollen en Dag mødte op i hendes Hjem — hun boede den Gang hos sin Broder, Mægler Jørgensen, ved Frederiksholms Kanal — og bad om Audiens. Jfr. Jørgensen tog venligt imod mig og blev saa fornøjet over min Gengivelse af Madam Rust, at hun bad mig komme igen Søndagen efter, naar hendes Broder og Svigerinde var hjemme. Hun vilde gerne have, at de ogsaa skulde høre mig fremsige Rollen. Det lod jeg mig ikke sige to Gange og fik stor Fornøjelse af min Søndag hos de elskværdige Mennesker.

Blandt de, der var indviede i mit Forehavende, var ogsaa en ung Student, der interesserede sig meget for Teatret, og siden vor Flytning til Nyhavn var kommet en Del hos os. Hans Navn var Høedt, og det var ham, som bevirkede, at jeg kom til at debutere som Jacintha i «Den sorte Domino». Dette gik saaledes til. Efter Teaterreglementet skulde enhver Debutant optræde i tre Roller med fjorten Dages Mellemlum, forinden Afgørelsen om vedkommendes Antagelse eller Ikke-Antagelse blev truffet. Jeg havde nu, som i det foregaaende fortalt, valgt mine to Debutroller, men jeg manglede den tredje. En Dag sidder jeg ude hos Mad. Nielsen og taler med hende om Sagen, da Døren pludselig gaar op, og Høedt, der var Husven hos Niensens,

træder ind. Mad. Nielsen siger da: «Kom hen og hjælp os! Vi kan ikke finde ud af, hvad der skal være Pigebarnets tredje Rolle.» «Naa,» svarer Høedt, «saa det kan de kloge Hoveder ikke. Men nu skal jeg sige det. Det skal være Jacintha i «Den sorte Domino», og det skal være hendes første Rolle.» Mad. Nielsen indvendte da, at «Den sorte Domino» var et Synge-stykke, at Rollen altid var bleven udført af en Sangerinde, og at det vilde virke misvisende ligeoverfor Publikum med Hensyn til Karakteren af mine Evner. Men Høedt blev ved sit, og vi talte da sammen om Opgaven. Jeg havde beundret Phisters Gil Perez og moret mig over Jacintha, skønt Mad. Winsløv — Rollens daværende Fremstillende —, der var Operasangerinde, naturligvis mere understregede det vokale end det dramatiske. Jeg maa dog her indskyde den Bemærkning, at Mad. Winsløv udførte Rollen langt mere i Karakteren end den Sangerinde, som jeg mange Aar senere fik Lejlighed til at høre i den paa *Opéra comique* i Paris.

Ved min Hjemkomst efter denne Samtale gav jeg mig straks til at lære Rollen. Et Par Dage efter kunde jeg den og gik ud og sagde den for Mad. Nielsen. Hun lo og morede sig over mig. Da jeg fremsagde Monologen, der begynder 2den Akt, fik jeg en pludselig Indskydelse og tog mig til Hovedet som under et Anfald af voldsomme Gigtsmerter. Mad. Nielsen lo højt og udbrød: «Men det er jo fortræffeligt!» Kort Tid efter fandt der en Samtale Sted mellem Mad. Nielsen, Jfr. Jørgensen og Fader, og man var enig om, at jeg ingen Instruktion skulde have.

Jeg indstuderede sluttelig Sangpartiet. Min Stemme var kun lille, men jeg havde et godt Øre og sang rent, lige som jeg tror uden Ubeskedenhed at kunne sige, at min Tekstudtale var god. Mad. Nielsen gik selv op med mig til Kapelmester Gläser, for hvem jeg sang Partiet. Gläser havde ventet sig en Operasangerinde og saa meget slukøret ud, da jeg var færdig. Desto morsommere for mig var det, at han fem Aar senere komponerede et Parti for mig i sin Opera: «Brylluppet ved Comosøen» og kom til mig efter Opførelsen for at bringe mig sin Tak.

Sommeren var forbi, og Sæsonen 1843—44 stod for Døren. Jeg var fuldt rustet og kunde gaa i Slag, naar det skulde være. Forinden jeg prøvede for Direktionen, ønskede Fader dog, at jeg skulde gaa op og hilse paa Fru Heiberg. Heibergs boede dengang i Bredgade i et af Palæerne. Fru Heiberg havde jeg i min tidlige Barndom set i mit Hjem, og som lille Pige havde jeg engang været hos hende paa Christianshavn i et Ærinde for Fader. Men siden da var der gaaet mange Aar, og jeg var en ganske fremmed for hende, da jeg nu atter indfandt mig i Anledning af min Debut. Jeg var paa det Tidspunkt nylig fyldt tyve Aar, Fru Heiberg var lidt over tredive og stod i sin Kunsts fulde Glans.

Jeg blev ført ind i hendes Dagligstue, hvor hun sad og læste. Hun rejste sig, bød mig et venligt Velkommen og bad mig tage Plads. Gennem Fader var hun underrettet om, at jeg agtede at gaa til Teatret, og jeg sagde hende nu, hvilke Roller det var min Hensigt at debutere i. Da jeg nævnede Jacintha i

«Den sorte Domino» lod det til at more hende i høj Grad. Hun udtalte, at hun altid havde interesseret sig levende for de to Figurer: Gil Perez og Jacintha. «Har De tænkt Dem, hvorledes De vil klæde Dem paa?» spurgte hun. Nej, det havde jeg ikke. Fru Heiberg gav mig da flere værdifulde Raad med Hensyn til Kostumet, idet hun bemærkede: «Jeg har altid forestillet mig de to Figurer som liggende sammen i et Brillefuderal!» Det Vink, der laa i disse hendes Ord, var mig naturligvis overordentlig kærkomment. Det bragte mig straks paa rette Vej, og mit Mønster i Fremstillingen af Jacintha blev herefter Phisters Gil Perez. Mit Besøg hos Fru Heiberg var for øvrigt ganske kort. Jeg sagde ingen Replikker for hende og saa hende ikke igen før paa Prøverne til «De Uadskillelige». Men jeg havde nu gjort et Bekendtskab, som blev af afgørende Betydning for mit hele senere Liv.

Jeg prøvede dernæst for Direktionen. Paa den aabne, tomme Scene traadte jeg frem og saa for første Gang ud over det gabende Svælg. Det var kun nogle faa Hoveder, jeg opdagede dernede; i første Parket d'Hrr. Levetzau, Adler og Collin og saa for Resten en enkelt nysgerrig. Af Deltagelse for mig havde min gode Veninde og Lærerinde, Sangerinden Vilhelmine Østerberg, sneget sig ind. Saa fremsagde jeg de Scener, jeg havde indstuderet. Da jeg kom hjem efter Prøven, fortalte Fader, at den eneste Udtalelse, der var fremkommet om mig fra Direktionens Side, var følgende: «Hun gør saa meget saadan,» hvorpaa vedkommende Direktionsmedlem havde gnedet sine Hænder mod hinanden. Samme Dag Prøven havde fundet

Sted, kom Vilhelmine Østerberg til mig og sagde: «Aften skal der være Generalprøve paa Operaen «Moses». Nu hører Du jo med til Teatret og har Adgang til Prøverne. Lad os følges ad derhen.» Ja, det vilde jeg jo umaadelig gerne, og vi gik altsaa om Aftenen sammen hen for at høre Generalprøven, men desværre, vi havde gjort Regning uden Teaterreglementet. Jeg fik ingen Adgang. «Jfr. Rosenkilde, hvem er det? Hende kende vi ikke!» blev der sagt, og jeg maatte tøfle hjem igen, gyseligt flov*.

I den paafølgende Tid bad Høedt mig ofte, naar han var hjemme hos os, om at sige Repliker af mine Debutroller for ham. Det gjorde jeg gerne, og han sad saa og smaalo, naar jeg kom med et uventet Indfald eller en pudsigt Betoning.

Prøverne paa «Den sorte Domino» var imidlertid begyndte. Mad. Winsløv mødte paa dem alle og viste mig den største Interesse. De fleste tro, at det at være Husholderske — hvilken Stilling jo Jacintha indtager — er nogenlunde let paa Scenen. Det er snart sagt ligesaa vanskeligt, som at være det i Livet. Her ydede Mad. Winsløv mig virksom Bistand, idet hun præciserede for mig alle de smaa Ting, jeg havde at iagttage. Og naturligvis var der ogsaa meget andet, hvor jeg, der saa at sige kom lige fra Gaden, trængte

* Denne lille Begivenhed viser, hvilken Datum min Prøve for Direktionen fandt Sted. «Moses» (Opera af Rossini) opførtes nemlig første Gang Onsdag d. 20de Septbr. 1843. Tirsdag d. 19de Septbr. var der ifølge Overskou ingen Forestilling paa Teatret. Den Aften er da sikkert Generalprøven paa «Moses» bleven afholdt, og samme Dag har altsaa ifølge ovenstaaende min Prøve fundet Sted.

til Vejledning af den ældre Kunstnerinde. Mad. Winsløv hjalp mig med alt.

Og saa oprandt da den store Dag — den 5te November 1843. Det sidste Fader sagde til mig, forinden jeg kørte over paa Teatret, var: «Vær nu flink, min Pige, og især tydelig!» Medens jeg kostumerede mig paa mit Paaklædningsværelse, gik Døren op paa Klem, og den Gamle rakte et Skrin med Sminke og Barberkoste ind til mig, en Gave fra ham til Brug i mit Teaterliv. Jacintha optræder først i anden Akt. Naar Tæppet gaar op, staar hun i Baggrunden til venstre med Ryggen mod Publikum. Saa vender hun sig og gaar langsomt ned mod Lamperækken. Da jeg gjorde dette, hørte jeg Folk le. Det blev mig siden sagt, at det var, fordi min Skikkelse saa betydelig yngre ud end mit af den gamle Frisure og store Kappe indfattede Ansigt. Jeg havde nemlig forsømt ved Kunst at udslette min slanke og ungdommelige Figur. Naa, Debuten gik jo straalende. Saa varmt modtog Publikum mig, at Søren Kierkegaard efter hvad han senere fortalte Fader, forlod sin Plads i Teatret, fordi han syntes, at Bifaldet var altfor overdrevent ligeoverfor en saa ung Debutantinde. — Et Aarstid efter kom Fader en Dag til mig, efter at jeg den foregaaende Aften havde spillet en ny Rolle, lagde en Rigsdalerseddel foran mig paa Bordet og sagde: «Den skal Du ha'e, fordi Søren Kierkegaard, som jeg lige har talt med, roste Dig for i Aftes.» — Min Debutaften var Fader meget urolig og dukkede op overalt i Teatret. Han blev endogsaa set oppe i Galleriet. Da jeg efter en af mine Scener stod i Kulissen, viste han sig pludselig

JULIE ROSENKILDE.

Efter Tegning af GERTNER.

paa den modsatte Side, kyssende paa Fingeren ad mig. Blandt de første, som efter Tæppets Fald kom og ønskede mig til Lykke, var Madam Winsløv. Jeg blev helt rørt, da hun sagde: «Nu vilde jeg blot ønske, at Folk vilde lade mig være i Fred!» Og Phister sagde til mig: «Se, den store Fordel har De i Deres Fag, at jo ældre De bliver, desto bedre ydre Betingelser vinder De for Deres Opgaver!»

Efter Forestillingen kørte jeg hjem til Nyhavn, straalende af Lykke og — med et Stykke Vokslys i hver Haand. Det var nemlig Skik og Brug, at Kunstnerne beholdt, hvad de kunde spare af Vokslysene paa Paaklædningsværelserne. Ude paa Trappen ved vor Lejlighed stod Moder, der ikke havde turdet være med i Teatret, i spændt Forventning. Da hun hørte, hvorledes alt var gaaet, brast hun i Graad. Jeg omfavnede hende, ligeledes grædende og stadig med mine to Lystemper i Hænderne. Aftenen tilbragte vi sammen med en Del Venner — derimellem Høedt og Wilhelm Holst. Høedt spurgte mig: «Synes De nu, at der var Bifald nok?» Jeg svarede, forundret over Spørgsmaalet: «Ja Gudbevares, mer end nok!» «Ja,» forklarede Høedt, «jeg skal sige Dem, det er utroligt, hvor meget man kan taale!» Midt under Festen viste Teaterbudet Walsøe sig med Forespørgsel fra Direktionen, om man maatte ansætte «Den sorte Domino» til Opførelse den følgende Tirsdag, hvilket var et Brud paa den gældende Regel, at Debutanten skulde fremstille sig for Publikum een Gang i hver af sine tre Roller med et Mellemrum af 14 Dage. Fader vilde i sin overstrømmende Glæde give Lov dertil, men Høedt

traadte imellem og udbrod: «Nej paa ingen Maade; det skal vi ikke have noget af!» Og dermed var Sagen afgjort.

Jeg kom saaledes til at gøre mine tre Debuter, som bestemt. Søndag den 19de November optraadte jeg i «De Uadskillelige», og Lørdag den 2den December spillede jeg Madam Rust i «Sparekassen». Publikum viste mig begge Gange stor Velvilje. Kort forinden jeg skulde ind paa Scenen ved min anden Optræden, kom Fader til mig og sagde: «Hvis de skulde modtage Dig, naar Du træder ind, maa Du ikke blive forvirret, men rolig vente og saa begynde!» Et Par andre Ytringer fra hine Dage har jeg ligeledes bevaret i min Erindring. Paa en af Prøverne paa «De Uadskillelige» ytrede Fru Heiberg, der spillede Søkadetten, til mig: «Tror De, at det var *Deres* Skyld, at De kom herover? Nej, De *skulde* herover!» Efter den tredje Opførelse af «Sparekassen» kom Hertz op til mig paa Scenen, og bukkende for mig paa sin pyntelige Maade sagde han: «Nu har Deres Udførelse faaet Fuldkommenhedens Stempel!» Store Ord — altfor store, naar jeg mindedes min Forgængerindes sjeldne Fremstilling. Ved min Gengivelse af Madam Rust søgte jeg for øvrigt ikke at efterligne Jfr. Jørgensen, thi jeg havde selv et Forbillede fra det virkelige Liv, idet min gamle Veninde Madam Knudsgaards Skikkelse dukkede op for mig.

Ogsaa Pressen var mig gunstig. Det maa være tilstrækkeligt at anføre «Korsarens» Anmeldelse, bl. a. fordi man af denne, paa Grund af det venlige Forhold, hvori Vittighedsbladet stod til forskellige af sine alvor-

lige Kolleger, faar et Begreb om disses Bedømmelse af mig. «Korsaren» skriver:

«Man skulde tro, at Familien Rosenkilde var sammensat af lutter Modsigelser. Da Faderen var 50 Aar, spillede han 14aars Dreng, og hans yngste Datter (der dog maa være noget over 14 Aar)* debuterer som et meget bedaget Fruentimmer. Er det ikke «besynderligt, ja, næsten forunderligt,» som han siger, vor Lyneborger-Correspondent? Denne unge Comikerinde havde desværre det beklagelige Uheld efter sin første Optræden at blive lovprist baade af «Berlingske» og «Aftenbladet» i Udtryk, som de ellers pleje at forbeholde «højere Vedkommende», ja, «Berlingske», der saa at sige er bleven graa i Teatret, paastod i sin Ekstase, at der ikke i de sidste 40 Aar er falden en saa stærk Regn af Klap for nogen Debutant. Dog — dette bør ikke nedslaa hendes Mod, thi hun synes *desuagtet* virkelig at love et ualmindeligt Talent.»

* Københavnsposten siger 24, men det er kun Jalousi, fordi den selv er en gammel Pebersvend. Sandheden ligger nok i Midten.

En umiddelbar Følge af min heldige Debut var, at der voksede en forbausende Mængde Barndoms- og Ungdomsbekendte, hvis Eksistens jeg aldrig tilforn havde anet, op omkring mig. Der gik saa godt som ingen Dag, uden at Folk kom og fortalte mig, at de havde været sammen med mig der og der eller havde gaaet i Skole med mig. Jeg kunde ikke lade være ved mig selv at gøre det Spørgsmaal, om der havde meldt sig ligesaa mange, hvis Debuten var gaaet uheldigt.

Efter mine tre Debuter ventede jeg en Meddelelse fra Direktionen. Den kom ogsaa langt om længe, men i en anden Form end vi havde tænkt os. En Morgen, da jeg vendte hjem fra en Spadseretur, kom Fader ud og lukkede op for mig. «Kom ind med i mit Værelse,» sagde han, «saa skal jeg vise Dig noget!» Vi gik derind, og han gav mig nu en Skrivelse, adresseret til mig, med det kgl. Teaters Segl. Da Seglet var brudt og Skrivelsen aaben, kunde jeg forstaa, at Fader alt var bekendt med Indholdet. Skrivelsen lød saaledes:

«Saa tilfreds Direktionen end har Grund til at være
«med de Prøver, De har aflagt i tre af Dem valgte
«Roller, saa have disse dog saameget tilfælles, at deraf
«ikke kan skønnes, hvorvidt andre ældre, egentlige
«Charakter-Roller egne sig for Dem. Man ønsker der-
«for, at De vilde vælge og for Direktionen anmelde
«2de saadanne, hvori De kunde attraae at fremtræde,
«da man, naar Valget bifaldes, vil sørge for, at Styk-
«kerne snarest muligt kunne komme paa Scenen.

Directionen for de kongelige Skuespil d. 19. Decbr. 1843.

J. G. v. Levetzau. Collin. Adler.»

Medens jeg læste, saa Fader spændt paa mig. Jeg var knap færdig, før han brød ud: «Naa, hvad siger Du til det? Ikke Karakterroller og ensartede! Har man hørt Mage til Sludder!» Jeg var krøbet op i Sofahjørnet og havde trukket Benene op under mig. Jeg overvejede. Saa bad jeg om Papir, Blæk, Pen og skrev til Høedt:

«Kom strax!

Julie.»

Høedt kom om Eftermiddagen — ganske forpustet: «Jeg kunde ikke komme før; uheldigvis kom jeg først hjem for lidt siden og finder paa mit Bord Deres Billet: «Kom strax — Julie!» De kan begribe min Forskrækkelser. Hvad i al Verden er der paa Færde?» Fader gav ham Skrivelsen. Høedt løb den igennem: «Hvad for noget — men er de gale!» udbrød han, satte sig hen ved Skrivebordet og skrev i mit Navn et meget skarpt Brev til Direktionen. Fader, som holdt personlig meget af Collin, syntes imidlertid, at det var for skarpt og skrev et andet. Skønt Høedt fandt dette «for rørende», som han sagde, kom det dog til at afgaa, og senere hørte jeg ikke mere til Anmodningen om at vælge to nye Roller.

Ogsaa Heibergs fandt Direktionens Skrivelse højst mærkelig, og udtalte det for mig, da jeg et Par Dage senere besøgte dem i deres Hjem. Heiberg stod med Hænderne paa Ryggen op mod Kakkellovnen, og Fru Heiberg sad henne i sin Sofa. Medens vi talte sammen om Sagen, kom Fru Gyllembourg ind og omfavnede mig hjerteligt. Hun havde den foregaaende Aften været i Teatret og set os spille: «De Uadskillelige». «Synes De ikke, at Hanne var nydelig?» spurgte hun mig. «Jo — det synes jeg rigtignok!» svarede jeg helt flov over, at jeg Grønskolling skulde udtale en Dom over den store Kunstnerinde i hendes egen Nærværelse. Fru Gyllembourg fortsatte: «Jeg synes, hun var saa lyrisk!»

Direktionen forhastede sig ikke med at knytte mig til Teatret. Først under 15de Juni 1844 erholdt jeg Meddelelse om, at jeg var antaget som *Elev* ved det kgl. Teater med en aarlig Løn af 240 Rdlr. Da jeg efter Udfaldet af mine Debuter havde ventet fast Ansættelse, kom Direktionens Skrivelse unægtelig som en Skuffelse, og Fader tilskrev straks Teatret, at jeg ikke ønskede at modtage Ansættelse som Elev. Herpaa modtog Fader følgende Svar:

«Foranlediget ved Kongelig Skuespiller Rosenkildes Andragende af Dags Dato unnlader Directionen ikke at meddele Dem, at den ikke seer sig i Stand til at opfylde det af Dem paa Deres Datters Vegne yttrede Ønske, at der maatte forundes hende Ansættelse ved det Kongelige Theater med Prædicat af Skuespillerinde. — Directionen beklager saameget mere, at Jfr. Rosenkilde ikke har troet at burde modtage den hende tilbudte Ansættelse som Skuespil-Elev, som den efter det Talent, hun i afvigte Saison har lagt for Dagen ved Udførelsen af de hende overdragne Roller, havde haabet ved næste Saisons Slutning, naar hun ved fortsat Flid og Studium havde erhvervet sig en høiere Grad af Kunstudvikling, at kunne allerunderdanigst have foreslaaet hende til Ansættelse som Prøveskuespillerinde.

Directionen for de Kongelige Skuespil, d. 21. Juni 1844.

J. G. v. Levetzau. Collin. Adler.

—
Rindom.

Til
Kongelig Skuespiller, Hr. Rosenkilde.

Med det i denne Skrivelse indeholdte Tilsagn mente Fader og jeg, at vi indtil videre burde slaa os til Ro. Det varede da heller ikke længer end til Slutningen af Aaret 1844, at Direktionen indfrieede sit Løfte, hvorom jeg modtog Meddelelse i følgende Skrivelse:

«Paa Directionens allerunderdanigste Forestilling har det under 10de d. M. allernaadigst behaget Hans Majestæt at udnævne Dem til Prøveskuespillerinde foreløbigen paa 2 Aar fra 1ste Januar næstkommende at regne, dog at De som hidtil forbliver staaende paa Elev-Lønning men med Adgang til Deelagtighed i Feu. Hvilket herved meddeles til Efterretning.

Directionen for de Kongelige Skuespil, d. 17. Decbr. 1844.

J. G. v. Levetzau. Collin. Adler.

Til

Prøveskuespillerinde Jfr. Rosenkilde.

Tre Aar senere modtog jeg atter en Skrivelse fra Direktionen, saalydende:

«At Hans Majestæt Kongen har under 15de M. allernaadigst behaget at ansætte Dem som Kongelig Skuespillerinde fra 1ste samme Maaned at regne, samt med Anciennetet fra 1ste Januar 1845, det meddeles Dem herved til fornøden Underretning.»

Directionen for de Kongelige Skuespil, d. 1ste Januar 1847.

J. G. v. Levetzau. Collin. Adler.

Til

Kongelig Skuespillerinde, Jfr. Rosenkilde.

Hermed var Fødselsveerne overstaaede, og en ny kgl. Embedsmand sat i Verden.

V.

Den første Vinter vi boede i Nyhavn, omtrent tre Fjerdingaar forinden min Debut, gjorde vi et Bekendtskab, der blev os til megen Glæde. En Aften havde jeg været i Moders Plads i Teatret og blev som sædvanlig hentet hjem af en Karl, der besørgede Byærender for os. Paa Hjemvejen siger min Følgesvend til mig:

«Jomfruens Broder er kommen med en fremmed norsk Herre.»

«Hvem er det?» spørger jeg.

«Ja, jeg veed skam ikke; men jeg syntes, de kaldte ham Ole!»

Ole — Ole, tænkte jeg ved mig selv; hvad kan det være for en Ole; men jeg kunde ikke gætte det.

Ved min Hjemkomst fandt jeg Familjen samlet i Dagligstuen. En høj Mand med langt, brunt Haar og iført en lang, sort Frakke, der fremhævede hans ualmindeelig slanke Figur, rejste sig og kom hen imod mig med et Smil, som jeg straks lagde Mærke til var sjælden smukt.

Det var Ole — Violinisten Ole Bull.

Han gjorde Kunstrejse i Skandinavien med min Broder Adolph som Sekretær, var samme Dag kommet til København og havde opslaaet sin Residens paa Hôtel d'Angleterre. Da Adolph straks efter Ankomsten havde begivet sig over til Hjemmet i Nyhavn, var Bull fulgt med ham.

Det blev dog væsentlig kun om Natten, Bull opholdt sig paa d'Angleterre. Størsteparten af Dagen tilbragte han hos os. Ja, han kom til at føle sig i den Grad hjemme i Nyhavn, at han endogsaa satte sin Skræder Jacobi Stævne i vor Lejlighed. Da jeg en Dag kom hjem, stod Bull i Spisestuen i Skjortæærmer, medens Jacobi tog Maal af ham.

Ole Bull var et ualmindelig indtagende Menneske. Genial og straalende som hans Spil var hans hele Maade at være paa. Fader og han passede fortræffelig til hinanden; begge var de udprægede Kunstnernaturer. Men ogsaa Moder satte stor Pris paa ham. Hun elskede at høre ham fantasere paa Klaveret, hvad han ofte gjorde i timevis. Mig indlod Bull sig meget med. Det morede ham at høre, at jeg agtede at gaa til Teatret.

Bulls Koncerter i Ridehuset vakte en stormende Begejstring. Længe forinden Portene blev aabnede, stod Folk opstillede udenfor. De bageste pressede paa de forreste, og, naar der saa omsider blev lukket op, styrtede man ind i vild Flugt for at faa gode Pladser, idet mange faldt. Da det kgl. Kapel ikke kunde opnaa Tilladelse af dets høje overordnede til at assistere Bull, hjalp han sig med militære Musikere. Det gik udmærket.

Ved en af Koncerterne stod jeg lige nedenfor Tribunen med en Buket i Haanden. Da Bull havde spillet, rev en ung Pige ganske ugenert Blomsterne fra mig og kastede dem op til ham. Til min noget indignerede Indsigelse svarede hun blot: «Aa hvad, De bruger dem jo ikke!» Efter Koncerten blev Bull utallige Gange fremkaldt. Endelig stillede Bifaldslarmen

af, og Folk lavede sig til at drage bort. Til Publikums uhyre Forbauselse kom Bull imidlertid atter frem. Han gik helt ned til Tribunens Kant, og uden at bryde sig om Publikum opfordrede han Familien Rosenkilde til at køre hjem med sig. Den unge Pige, som havde taget mine Blomster, sendte mig et langt Blik.

I samme Hotel som Bull boede ogsaa den udmærkede Violinspiller Ernst og Pianisten Døhler. Begge gav Koncerter paa det kgl. Teater. Medens de opholdt sig her, indtraf Døhlers Fødselsdag. Bull og Ernst bragte ham om Morgenens deres Hyldest paa følgende originale Maade. Døhler laa endnu i Sengen, da Døren gik op, og Bull kom ind med Ernst siddende paa sine Skuldre. Ernst spillede paa Bulls Violin, som Bull selv holdt. Derpaa overrakte de Fødselsdagsbarnet tolv Handsker til højre Haand. Døhler spillede nemlig ofte store Koncertstykker med venstre Haand alene.

Bull og min Broder Adolph havde mange Fornøjelser sammen paa deres Rejse. Men Affærerne var ikke altid i den strængeste Orden. Efter en af Koncerterne her i Byen forsvandt saaledes hele Indtægten — 800 Rigsdaler — sporeløst. Man søgte og søgte men uden Resultat, og allerede havde man opgivet Ævret, da Vadskekonen fandt Pengene imellem en Del snavset Tøj, der var sendt hende i Bulls Vadsæk. Hvordan de havde forvildet sig derhen, var der ingen, som kunde begribe. Efter dette Uheld udnævnte Bull Moder til sin Kassemester.

Bull havde kun tænkt sig et ganske kort Ophold i København, egentlig kun at rejse herigennem, og saa blev han her i tre Maaneder.

Hvem der har kendt Ole Bull, vil ikke let kunne glemme ham. Man vil altid mindes den høje slanke Skikkelse med det lange, senere hen helt hvide Haar, og man vil se ham for sig, gaaende op og ned ad Gulvet, lokkende Fantasierne over Hjemlandets Natur, dets Eventyr og Sange, frem af Strængene paa sin Violin.

I Sommeren 1843 skrev min ældste Broder til os fra Stockholm, at han paa Operaen havde hørt en Sangerinde, hvis Lige ikke fandtes i Verden. Hendes Navn var ganske ubekendt — hun hed Jenny Lind — men vi vilde snart faa hende at høre, thi hun skulde optræde paa det kgl. Teater i Løbet af Vinteren.

Den ubekendte Sangerinde optraadte da ogsaa her i September 1843 ved to Forestillinger. Begge Gange sang hun Alices Parti i «Robert af Normandiet» og satte Publikum i Ekstase. To Aar senere kom Jenny Lind igen og da som verdensberømt. Hvad Folk ikke havde været henrevne før, det blev de nu. Københavnerne var ellevilde af Begejstring.

Om Jenny Linds Kunst er det vanskeligt gennem en Beskrivelse at give nogen Forestilling. Man maa have set og hørt hende for ret at kunne forstaa den mageløse Virkning, hun gjorde paa os alle. En saadan Forening af de skønneste Stemmemedler med den sjælfuldeste Personlighed havde man aldrig forhen kendt.

Under sit Ophold her i 1845 besøgte Jenny Lind os i vort Hjem i Nyhavn. Hun vandt alles Hjerter ved sin Kvindelighed og Beskedenhed. Saa stor var vor Glæde over hende, at vi bandt et Baand om den

Stol, hvorpaa hun havde siddet, for at fremhæve den mellem de andre mindre begunstigede Stole.

Jeg spillede sammen med Jenny Lind i «Regimentets Datter». Hun var dengang 24 Aar, altsaa et Par Aar ældre end jeg. Paa Prøverne talte jeg meget med hende og følte mig stærkt tiltrukket af hendes hjertelige og tillidsfulde Væsen. Flere af hendes Udtalelser har jeg bevaret i Erindringen. Jeg mindes saaledes en Formiddag, hvor vi under en Pause havde trukket os tilbage til Scenens Baggrund og havde taget Plads i en derstaaende Sofa. En Skuespiller, der ikke havde det bedste Navn paa sig, kom hen og konverserede os. Jenny Lind kendte ham ikke, men følte sig instinktmæssig ilde berørt ved ham, og da han var gaaet, vendte hun sig imod mig og sagde advarende: «Vogt Dem for ham! Han er ikke god!»

Da Oprinet i sidste Akt af «Regimentets Datter», hvor Soldaterne storme ind paa Slottet, prøvedes, følte Koristerne sig noget generte ved at skulle omfavne og kærtegne den berømte Sangerinde og bar sig temmelig kejtet ad. Jenny Lind opmuntrede dem imidlertid til at tage bedre fat og udbrød ivrigt: «Nej, nej, omfavn mig rigtigt -- saadan — rigtigt stærkt. — Ja, nu er det bra!»

Vi kom alle til at le over hendes Iver. Om Aftenen, da vi stod paa Scenen umiddelbart forinden Forestillingen, tog Jenny Lind mig om Livet og sagde: «Trøst mig! Jeg er saa ræd!» og da Tæppet var faldet for sidste Akt, efter den enorme Lykke hun havde gjort, og alle stimlede sammen og kappedes om at lykønske hende, ytrede hun blot ganske stille: «Ja, men mine

Mellemtoner er ikke bra!» Hendes store Beskedenhed fornægtede sig aldrig. Den kom ogsaa frem i hendes Klædedragt, der var yderst tarvelig.

To andre udmærkede svenske Sangerinder har jeg i mit Teaterliv haft den Glæde at lære at kende: Fruerne Louise Michaëli og Stenhammar. Hos begge genfandt jeg Jenny Linds Fordringsløshed og Ærbødighed for Opgaven forenet med fremragende kunstneriske Evner.

VI.

Skuespillerinden Jfr. Jørgensen tog allerede sin Afsked med Udgangen af Sæsonen 1844—45. Den danske Scene mistede i hende en udmærket Kunstnerinde og Teaterpersonalet en sjælden Kammerat.

Samme Aar som Jfr. Jørgensen forlod ogsaa Sangerinden Jfr. Zrza Teatret. Hun havde i en Række af Aar været Teatrets første Koloratsangerinde, men var nu passé. Forstaaeligt nok kunde hun dog ikke glemme sin glimrende Tid, og det var derfor med stor Misfornøjelse, at hun gik ind paa at søge sin Afsked. Hun trøstede sig imidlertid med, at hendes Bortgang vilde komme Teatret dyrt til at staa, og naar hun mødte mig, udbredte hun sig herom, idet hun stadig gentog: «Ja, nu kan de jo se, hvordan de vil undvære mig!»

Til Jfr. Zrza knytter sig for øvrigt for mig en Erintring, der genkalder mig et ejendommeligt Forhold i den gamle Teaterbygning. Jeg var en Aften i Skuespillerindeløgen. Foruden mig var kun den omtalte Sangerinde til Stede. Hun sad paa første Række i et

pragtfuldt Toilette og havde lagt sin meget svære bare Arm op paa Logeranden. Da hun øjensynlig gjorde sig Flid for at indtage en værdig og rolig Holdning, blev det mig paafaldende, at hun hvert Øjeblik foer sammen og med sin Haand hastigt slog til et eller andet. Efter nogen Tid i Stilhed at have betragtet hende kunde jeg ikke styre min Nysgerrighed længer, men spurgte hende, hvorfor hun gjorde saadan med Haanden. Meget roligt svarede Jfr. Zrza: «Aa, det er en Rotte, som vil krybe op til os fra Hofdamelogen!»

«En Rotte!» udbrød jeg forfærdet.

«Ja,» vedblev hun, «har De ikke lagt Mærke til, her er saa mange Rotter. Kom herhen skal De se, den kryber op ad Gardinerne, og nu faar den sit Dask» — hun gjorde sin mystiske Haandbevægelse — «Bums, der ligger den!» Zrzas Koldblodighed imponerede mig. Siden efter gjorde jeg den Erfaring, at der til Tider var flere Rotter end Tilskuere i Logerne.

Nogen Tid efter sin Afsked gav Jfr. Zrza en Aftenunderholdning paa Hofteatret. Koncerten begyndte med en stor Operaarie. Medens Jfr. Zrza udførte denne, kom de Kongelige ind i deres Loge, og dette overvældede den gamle Sangerinde i den Grad, at hun midt i en lang Trille nejede dybt ned i Gulvet og, da hun var meget korpulent, var hun nær aldrig kommen op igen.

Af den Kreds af Personligheder, som ved min Debut var knyttet til den kgl. Scene, og til hvem jeg gennem min Virksomhed kom til at staa i nærmere Forhold, maa jeg i første Række nævne to baade paa Grund af den Særstilling, de indtog ved Teatret, og

af Hensyn til den indgribende Betydning de fik for mit Liv som Kunstnerinde. Jeg tænker paa Johan Ludvig og Johanne Luise Heiberg. Med Sandhed kan jeg sige, at ingen udenfor min nærmeste Kreds har opmuntret og støttet mig som de.

Man bliver saa ofte skuffet her i Livet, naar man lærer Berømtheder nøjere at kende. Smaalighed og Forfængelighed beherske selv de betydeligste Begavelser. Hvor velgørende er det da ikke for mig i Heiberg at mindes en Personlighed, der, hvilke Fejl han end kan have haft, i hvert Fald var ganske fri for al forloren Storhed. I det daglige Liv viste hans Overlegenhed sig i Reglen kun gennem det satiriske Blink i Øjet, hvormed han ledsagede sine rolig henkastede Bemærkninger. Pjaltethed i Optræden var ham ubeskrivelig imod, og overfor Affektation og personlig Ynkelihood kendte hans skarpe Vid ingen Barmhjertighed. Klarhed i Tanke og Tale satte han højt, og ofte har jeg hørt ham sige: «Ja, kunde man blot bevise alt med Talstørrelser.» Ved sin naturlige og vittige Samtale virkede han frigørende og indtog alle for sig. Til mig stillede Heiberg sig straks paa den jævne og mest ligefremme Maade, og Grunden til det Venskab, som forbandt os til hans Død, og som hører til mine kæreste Erindringer, blev lagt ved vort første Møde.

Fru Heiberg var for mig i hele den første Tid af mit Teaterliv den ældre Veninde, der stod mig bi med Raad og Daad. Hvor hun paa nogen Maade kunde det, ytrede hun for mig sine venlige Følelser, og jeg følte mig snart stærkt knyttet til hende, den store Kunstnerinde, der viste sin unge Kammerat saa megen

Deltagelse. I mangt og meget var vi ganske vist forskellige saavel af Karakter som i Udvikling, og det hændte i senere Aar, efter at jeg var bleven modnet og selvstændig, at det uensartede hos os traadte saa skarpt frem, at Sammenstød ikke kunde undgaas, men saadanne Sammenstød har aldrig ført til noget egentlig Brud imellem os.

Jeg kom til at spille meget sammen med Fru Heiberg. Vore Scener gennemgik vi i Reglen i hendes Hjem. Med sin mageløse Friskhed og Energi, sin Intelligens og sit næsten altid straalende Humør virkede hun utrolig ansporende paa mig. Ofte kom saa Heiberg ind til os og spøjte med os. Det var uforglemmelige Timer.

Et af de første Aar jeg var ved Teatret, kom hun en Dag hen til mig og sagde:

«Sig mig nu, hvad synes De egentlig om mig som Skuespillerinde?»

«Men Gudbevares,» svarede jeg forbløffet, «hvor kan De spørge om det?»

«Jo, sig mig det ganske ærligt, hvad synes De om min Kunst?»

Jeg sagde hende da, hvor højt jeg satte hende.

«Ja,» tog hun atter til Orde med et eftertænksomt Smil, «jeg tror ogsaa, jeg er gaaet frem i den senere Tid. Jeg kan mærke det paa, at det anstrænger mig mindre at spille.»

Hvis Fru Heiberg havde spurgt mig, hvilke af hendes Fremstillinger jeg satte højest, da vilde jeg have svaret: *Antonie* i «Sparekassen» og *Petrea* i «Debatten i Politivennen». Hun var her ganske naturlig og i højeste Grad indtagende. Som den intelligente Skue-

spiller ofte gør, omformede Fru Heiberg jævnlig Forfatterens Replik, naar den syntes hende ikke at falde tilstrækkelig træffende og karakteristisk. Jeg skal anføre et Eksempel, hentet netop fra hendes Udførelse af Antonies Rolle. I sidste Akt af Sparekassen udbryder *Nicolaj*: «Jeg siger, det skal altsammen blive godt endnu. Vent lidt og lad saa mig raade,» og *Antonie* svarer: «Ja, Du tror, Din Courage kan gøre alt.» Fru Heiberg sagde ikke dette. I hendes Mund lød Replikken blot: «Ja, Du er fed!» Og som hun sagde den med et Udtryk halvt af Fortrydelse og halvt af Stolthed over Nicolajs Frejdighed, klædte den hende ganske nydeligt. De fire Ord fremkaldte da ogsaa Aften efter Aften den uvilkaarlige Bevægelse blandt Tilskuerne, der viser, at Kunstneren har truffet midt i Centrum.

Fru Heiberg havde overordentlig Sands for det komiske. Flere af mine Roller vilde hun have kunnet udføre fortræffeligt. Jeg skal blot nævne en enkelt — fra en langt senere Tid forøvrigt: Tante Gertrud i Hertz' Lystspil: «Portraitet». Ofte har jeg tænkt paa, hvor morsomt hun vilde have sagt Tante Gertruds Repliker. Fru Heibergs Fremtræden var ualmindelig fængslende. Skulde man karakterisere det Indtryk, hun gjorde paa Beskueren, tror jeg, man kommer Sandheden nærmest ved at sige, at hun virkede som hed Vin. Man var ør i Hovedet lang Tid efter, at man havde set hende. En ung Normand sagde en Gang til mig: «Jeg ved Fa'en ikke, naar jeg har set Fru Heiberg, er det præcis, som havde jeg drukket mig en Rus i Champagne!» Udtalelsen forekom mig træffende.

I den Kunst at vinde Mennesker var min berømte Kammerat en Mester. Hendes Overlegenhed i saa Henseende beroede paa hendes hele interessante Personlighed. Ansigtet med de straalende mørke Øjne, der havde lige let ved at antage et spottende og et drømmende Udtryk, den udtryksfulde Mund og Smilet, hendes sjældne Smil, der i et Nu kunde brede et Hav af Lys over Trækkene, alt dette forenede sig med hendes Evne til at samtale livfuldt og beaandet, saa man ikke let unddrog sig hendes Paavirkning. Vilde man have kaldt Fru Heiberg «koket», maatte man dog samtidig have indrømmet, at hendes Koketteri var vidt forskelligt fra den Stræben efter at behage, som i Almindelighed betegnes med dette Navn. Jeg husker, at jeg en Gang paa en Prøve sagde om en eller anden Dame: «Hun er koket!» Med et usigelig foragtede Smil udbrød Fru Heiberg: «*Hun* koket! Kalder De *hende* koket!» Nej, ganske vist ikke koket i Fru Heibergs Betydning af Ordet. Hun gav mig en Dag paa Teatret et Bevis paa sin Magt ved med nogle faa venlige Ord ganske at omstemme Nielsen, der var mødt til Prøven i et ualmindelig slet Humør. Han blev saa opildnet ved hendes Elskværdighed, at han Dagen efter mødte med sit Haar krøllet. Naa, det var Fru Heibergs mindste Kunst at faa Nielsen til at krølle sit Haar. Ganske andre Ofre formaaede hendes forbavsende Evne til at fængsle og bedaare at aftvinge hendes Omgivelser. Og den Evne beholdt hun lige til sin Død.

Forinden jeg slutter disse Bemærkninger om Fru Heiberg, saaledes som jeg lærte hende at kende i de

første Aar af mit Teaterliv, maa jeg fortælle en lille Tildragelse, som viser, hvor elskværdigt hun stillede sig overfor mig. Det var en Formiddag efter Prøven. Alle havde forladt Scenen undtagen Fru Heiberg og jeg, der stod og samtalede. Paa en Gang mærkede vi, at vi havde en Tilhører, Michael Wiehe, der efter sin Skik stilfærdig var kommen hen til os og havde sat sig paa en Trækasse, hvoraf der stod flere lige ved. Fru Heiberg bad mig, der skulde hjem til Middag, om at blive lidt endnu. «Det haster vel ikke saa stærkt,» sagde hun. Saa satte vi os hver paa sin Trækasse med Wiehe imellem os. Fru Heiberg talte om den Uro og Feber, der stedse er over os Mennesker, den Higen, som det er saa vanskeligt at betvinge, og de Tusinder af Ønsker, som gære i os. Hun var efterhaanden kommen i Bevægelse, og pludselig spurgte hun mig, idet hun fæstede sine Øjne paa mig: «Hvad vilde nu De f. Eks. ønske Dem, hvis der blev givet Dem frit Valg?» Jeg følte ingen hemmelige Længsler og saa Verden i fuldt Sollys, men et Ønske havde jeg, og rask svarede jeg: «Et Sybord!» Michael Wiehe, hvis Blik til daglig var lidt skævt, skelede afgang af Forbauselse over mit Svar, og Fru Heiberg fik sig en hjertelig Latter. Den filosofiske Samtale, i hvilken Wiehe ikke havde deltaget med et eneste Ord, var hermed forbi. Men om Aftenen sendte Fru Heiberg mig det nydeligste lille Sybord.

Ved Siden af Fru Heiberg træder en anden Kunstnerinde levende frem for min Tanke. Nobel og ædel staar hun der, en fuldendt Kvinde. Det er Anna Nielsen.

Jeg har jo alt fortalt en Del om hende, hvor smukt hun tog imod mig ved min Indtrædelse paa Teaterbanen, og hun slap mig ikke, men vedblev at vise mig sin Godhed. I de nærmeste Aar efter min Debut kom jeg hyppigt i Madam Nielsens hyggelige Hjem, Frederiksberg Allé Nr. 7. Her i den smukke Villa med den dejlige, store Have samledes om Aftenen en lille Kreds. Foruden en gammel Veninde af Huset, Dorthea Lynge, der tog sig af Husvæsenet, boede den Gang hos Nielsens den livlige og smukke Louise Petersen, allerede en bekendt Skuespillerinde, der tilhører den danske Teaterhistorie under Fru Phisters udmærkede Navn. I dette Hjem gik Høedt ud og ind og betragtedes ganske som hørende til Familjen. Naar han den foregaaende Aften havde set Madam Nielsen spille og ikke var fornøjet med hende, gik han, straks han kom, hen til hende, rynkede paa Næsen og vrissede. Vi samledes i Madam Nielsens lille Boudoir — Nielsen var sjældent hjemme — og diskuterede Dagens Begivenheder, særlig naturligvis, for saa vidt de berørte Teater og Literatur. Man var den Gang stærkt optaget af den tyske Dramaturg Rötzschers æsthetiske Anskuelse, og Spørgsmaalet om Forholdet mellem det skønne og sande i Kunsten afhandlede med stor Lidenskab. Undertiden satte Madam Nielsen sig hen til sit Klaver og sang. Hun havde en overordentlig tiltalende Stemme og akkompagnerede sig selv ganske nydeligt. Det var Tidens sværmeriske Romancer, hun foredrog. En af dem begyndte saaledes: «Ach, wenn ich ein Liebchen hätte!» Høedt rynkede paa Næsen og vrissede. Af en eller

anden Grund kunde han ikke lide at høre hende synge. Vi skiltes i Reglen først sent ud paa Aftenen. Jeg havde jo en lang Vej at gaa til mit Hjem i Nyhavn, men Vejen forkortedes mig ved Høedts livlige Samtale! Han var min stadige Ledsager.

Der var i de Tider ikke liden Disciplin ved Teatret. De unge havde stor Respekt for de gamle, særlig naturligvis for de store blandt Kunstnerne, der ogsaa paa deres Side forstod at holde paa deres Autoritet. Skønt saaledes Madam Nielsen var i høj Grad ligefrem og kærlig overfor mig, saa at jeg nødvendigvis maatte føle, at hun virkelig holdt af mig, kunde hun nok til Tider vise sig fra den barske Side. Blandt andet mindes jeg følgende. Nogle Aar efter min Debut kommer jeg en Formiddag fornøjet og glad over paa Teatret og træder ind i Foyeren. Henne i Hjørnesophaen sad en Del af Damerne, hvorimellem Mad. Nielsen, der var mødt første Gang efter i nogen Tid at have været sygemeldt. Idet jeg gaar forbi, tager hun mig haardt i Kjolen og siger: «Hvad er det, jeg hører om Dem. De skal jo være gaaet saadan tilbage, at De ikke er til at kende igen!» Hvad jeg svarede, husker jeg ikke. Men det ved jeg, at jeg kom i en heftig Graad og styrtede ud. Jeg løb da lige i Armene paa Fru Heiberg, der trøstede mig saa godt hun kunde og sagde, at jeg jo vidste, Mad. Nielsen mente det ikke slemt. Men forgæves, der var nu engang lukket op for Sluserne, og jeg forlod Teatret tudbrøgende, for at gaa hjem. Da jeg var kommen lidt paa Vej, mærkede jeg En komme efter mig og traske ved Siden af mig uden at sige et Ord. Det

var Michael Wiehe. Heller ikke jeg sagde noget men indskrænkede mig til ivrigt at aftørre mine Øjne med mit Lommetørklæde, saa vi maa i Sandhed have taget os oplivende ud. Udenfor min Port i Nyhavn vilde jeg sige Farvel. Da tog Wiehe min Haand og sagde trohjertet: «Det skal De ikke bryde Dem om. De ved jo nok, vi anse Dem alle for en særdeles smagfuld Skuespillerinde!» Det trøstede mig.

Madam Nielsens Kunst har jeg elsket højt. Ordet Kunst passer egentlig ikke her. Hun var den, hun fremstillede. Hvilken Rigdom af Følelse og Sjælsadel magtede hun ikke at lægge i sit Spil. Hun rørte dybt og inderligt. Men ikke blot i Gengivelsen af de store Følelser viste hendes Geni sig. Ogsaa Kvindeligheden i dens Ynde kunde hun give et saare skønt Udtryk, ligesom hun spillede de intrigante ældre Damer i det franske Lystspil med Mesterskab.

Endnu en Kunstnerinde af første Rang besad Teatret paa den Tid i *Natalia Ryge*.

Jomfru Ryges høje, elegante Skikkelse og fine aristokratiske Ansigtstræk staa levende for min Erindring. Hendes kunstneriske Specialitet var «Damen» -- den overlegne, vittige, lidt skarpe, unge Kvinde. Jeg mindes hende saaledes med stor Glæde som Herminie i Scribes Lystspil: «Badet i Dieppe» og kan endnu høre den træffende Maade, paa hvilken hun sagde sine Repliker. Af hendes andre Roller erindrer jeg særlig Vilhelmine i «Valgerda» som en fortrinlig Præstation, ligesom hendes overordentlig morsomme Marquise i Melesville og Duveyriers vovede Lystspil: «Møllen i Marly». Personlig var Natalia Ryge elskværdig og

naturlig, om end hendes Væsen til Tider kunde være præget af en vis fornem Selvbevidsthed I sit private Liv tilhørte hun Københavns eleganteste Kredse.

Ved at omtale Natalia Ryge kommer jeg i Tanker om en Køretur, jeg en Gang gjorde med hende. I Midten af Fyrrerne boede min Familie nogle Sommere i Gentofte, og i August Maaned maatte Fader og jeg tage ind til Prøverne paa Teatret. Til at befordre os havde vi en Holstenskvogn med to Sæder og Trin, der for at vanskeliggøre Passagererne Opstigningen, var anbragte under Vognen. Forspandet bestod af to skindmagre Heste, der styredes af en overmaade fornøjelig, men yderst letsindig Ungersvend paa 14—15 Aar. En Dag efter Prøven siger jeg med Stolthed til Jfr. Ryge: «Min Ekvipage er kommen. Har De ikke Lyst til at køre med?» Natalia Ryge, der anede Kommers, tog mod Tilbudet, og med stort Besvær fik vor ungdommelige Kudsk os heiset op paa Vognen. Nu var Sagen den, at der paa Vognen lige bag ved os var anbragt et Bord, som Drengen havde hentet fra mit Hjem i Nyhavn — uagtet det var saa sent paa Aaret, blev Moder dog ved at flytte Møbler ud —, og hver Gang Vognen stødte, hvad den temmelig sjældent lod være med at gøre, røg Skuffen ud og ind i Ryggen paa os, hvorfor vi maatte sidde foroverbøjede i en meget umagelig Stilling. Jfr. Ryge var fra sin aristokratiske Bekendtskabskreds unægtelig vant til større Komfort, men Situationen var uimodstaaelig, og vi vare begge halvdøde af Latter, da vi holdt udenfor hendes Bopæl i St. Kongensgade. At jeg fik

min elskværdige Kunstfælle helskindet af Vognen, begriber jeg ikke.

Jeg virkede kun fire Sæsoner sammen med Natalia Ryge. Allerede i 1847 tog hun sin Afsked. Det var et overordentlig stort Tab, Teatret led ved hendes Bortgang. Med Rette skriver Overskou* om hende: «Hun havde vist, hvor mægtigt Aand og Intelligents virke til Talentets og dets legemlige Udtryksmidlers smagfulde og overraskende frodige Udvikling; for Øjeblikket var hun af Kunstforstandige som af Publikum erkendt for en udmærket Fremstillende ikke blot af Dameroller i Almindelighed, men og fornemmelig af saadanne, som i høj Grad fordre Verdenskundskab og Skarpsindighed til rigtig Opfatning, korrekt Smag, stor Sikkerhed og alle Fremstillingsevneres Bøjelighed efter Intentionen til aandfuld Udførelse. I Elegants, Fastholden af Karakteren i dens fineste Nuancer, Anstand, flydende pointeret Konversationstone og Affekternes gratiøse, men tillige bestemte Udtryk, i Betoning, Blik, Ansigtstrækkenes lette Bevægelser og Holdning stod hun langt over alle Skuespillerinderne, med Undtagelse af Fru Heiberg. Der var intet Vakilende i hendes Fremstillinger: hun vidste, hvad hun vilde gøre og gjorde det med saa megen Takt og Bestemthed, at det altid i kunstnerisk Skønhed fik den fulde tilsigtede Virkning. Hendes Afgang var saa meget mere beklagelig, da hun ej alene stod i sit Talents fulde Glands som en af Scenens herligste Prydelser, men ogsaa hørte til dem, der i Samfundslivet bidroge

* Den danske Skueplads, 5. Del. Pag. 798—99.

til at hæve Personalets Anseelse, og var en af de faa, som ved Eksempel gav Begynderne ret kraftig Opmuntring til i Aandsdannelse at søge det virksomste Middel til deres Anlægs hurtige og smagfulde Udvikling.»

Forinden jeg slutter dette Afsnit, maa jeg endnu nævne en Kunstnerinde, som blev mig saare kær, og med hvem jeg kom til at samvirke i en Række af Aar. Det var Mad. Elise Holst, født Heger. Da jeg kom til Teatret, maa hun have været omtrent 32 Aar. Hun var ingen almindelig Personlighed — tværtimod! Hun satte sin Kunst højt. De, som troede, at hun var en kold Natur, tog meget fejl. Hun følte stærkt og dybt, havde sin egen Maade at tale paa og havde ikke let ved at nuancere, da hendes Talestemme var haard. Hun var *original*, havde et godt Hoved, en levende Følelse for det komiske. Holberg skattede hun højt, og det morede hende, hvis rene klassiske Skønhed fra Ungdommens Aar havde anvist hende Plads blandt Teatrets Elskerinder, at være med i hans Komedier, selv om det var i smaa Roller. Hun var altid naturlig, og aldrig blev hun simpel, om hun end sagde nok saa stærke Repliker. Hun var morsom. Folk brast i stærk Latter ved at høre hende sige Ord, som andre halvt slugte. Hun kom ganske tydeligt frem med dem. Naar hun som lille Rikke i «Genboerne» sagde: «Og saa spillede vi Skidtmads!» saa brød Latteren ud. Repliken klædte hende ligefrem yndigt. Fader, som fremstillede Byrge i «Svend Dyrrings Hus», var, naar han kom hjem fra Prøverne paa dette Stykke, aldeles henrykt over hendes Regisse. Jeg

kan huske, at han sagde: «Det er noget af det skønneste, jeg har set!» Naar hun kom ind paa Scenen som Alfedronningen i Heibergs «Alferne», virkede hendes Skønhed saa betagende, at Publikum udbrød i Jubel. Fra det daglige Samliv med Mad. Holst bevarer jeg Mindet om en ved sin Ejendommelighed i sjælden Grad forfriskende Personlighed.

VII.

Den Ærbødighed, Tillid og Glæde, som fyldte mig, da jeg begyndte min Teatervirksomhed, kan jeg takke mit Hjem og min Opdragelse for. Fader betragtede sin Kunst med stræng Alvor og kunde være skarpt afvisende overfor den, der udtalte sig letfærdigt om Scenens Opgaver. For ham var Scenen Menneskenes Spejl. Han forlangte af Kunsten *Alvor, Sandhed og Lærdom*. Derfor var han optaget af sin Udvikling som Kunstner til sin sidste Stund og var stedse ængstelig for at gaa tilbage. Han sagde en Gang til mig: «Livet skal vi vise *sandt og klart*. Vi maa ikke staa stille. Altid følge med!»

Men skylder jeg saaledes end Fader meget af det, som har været Grundlaget i min kunstneriske Virksomhed, vist er det, at jeg ikke skylder Moder mindre. Saa ofte jeg har skullet fremstille en Karakter, hvis dybeste Egenskaber bestod i Hjertets Finhed og det rørende Humor, har jeg maattet tænke paa Moder, og meget i min komiske Evne er taget i Arv efter hende. At jeg tidligt havde Følelsen af dette sidste, fremgaar

af følgende. Kort efter at jeg havde debuteret, kom jeg en Formiddag gaaende over Scenen og passerede et Par Herrer, som stod og samtalede. Den ene af dem var Heiberg, der tilkastede mig et Par spøgefulde Ord, hvorpaa jeg svarede i samme Tone. Heiberg vendte sig da til sin Sidemand og sagde leende: «Hun har Mutterwitz efter *Faderen!*» «Nej,» foer det ud af mig, «efter *Modren!*»

C. N. Rosenkilde og Hustru.
Efter Tegning af Gertner.

Hvad for øvrigt min kunstneriske *Udvikling* angaar, er jeg mig bevidst, at den i ikke ringe Grad skyldes mine Medmennesker, dels de mange af alle Klasser, som jeg har truffet i Livet, og fra hvem jeg — ofte umærkeligt og i Barndommens Aar — har samlet mine Indtryk, dels de, som jeg har samvirket med, Forfatterne, i hvis Arbejder jeg er optraadt og — ikke mindst — mine kære Kammerater. Jeg har haft mange trofaste Venner blandt disse sidste, Venner, der sagde mig mine Fejl, og paa hvem jeg vidste, jeg ubetinget kunde lide.

Jeg maa her gøre nogle Bemærkninger om Karakteren af mit Talent.

Der var ikke nogensomhelst Resignation forbundet med, at jeg gav mig hen til de gamle Roller. Jeg har aldrig nogensinde følt Lyst til at spille de unge. Der var ej heller Tale om noget Valg. Min Vej i Kunstens Rige var mig bestemt anvist, og det er kun en ganske enkelt Gang, jeg — givende efter for Indflydelse udefra — har fraveget den. Heldigvis har jeg dog i slige Tilfælde straks fundet mig selv igen. Da saaledes «Viola» skulde opføres i 1847 — altsaa fire Aar efter min Debut — og Fru Heiberg, der indstuderede Titelrollen, i sin Godhed for mig ønskede, at jeg skulde overtage Kammerpigens Rolle, lod jeg mig friste hertil. Jeg følte dog straks, at dette laa udenfor mit Felt og havde ved Opførelsen en saa ejendommelig Følelse af Ufrihed og Generthed, at jeg afgav Rollen efter kun at have spillet den nogle faa Gange.

Det morede mig, at jeg i Livet var tyve Aar, i Kunsten saa meget ældre, og jeg glædede mig over, at Folk ikke kendte mig paa Gaden — en Fornøjelse, der dog desværre ikke skulde vare ret længe. Det er blevet mig fortalt, at en bekendt Kritiker paa min Debutaften udtalte: «Saaledes burde det egentlig altid være. De unge skulde spille gamle og de gamle unge!» Paa en Maade tror jeg, at han havde Ret. Man har vist først da Blik for det karakteristiske ved den Alder, man fremstiller, naar man selv staar udenfor den.

For min Erindring staar disse mine første Sæsoner

i et ejendommelig farverigt Skær. Dette laa nu ikke blot i, at min egen Ungdom spredte sin Glans over alt, men der var sikkert i disse Aar et ganske ualmindeligt Humør og en sjælden Friskhed udbredt over Kunstnerne ved Teatret. Man gik til sin Gerning som til en Fest. De bittere Stridigheder, der under Heibergs Direktorat delte Personalet i to Partier, kendte man den Gang intet til. Misstemninger og Meningsforskelligheder kunne selvfølgelig ikke undgaas, hvor saa mange Mennesker virke sammen, men de fik aldrig Lov til at brede sig eller til at sætte sig fast. Naar vi mødtes paa Prøverne, var der en Oprømthed til Stede, som virkede inspirerende. Jeg mindes saaledes Prøverne paa Overskou's «Pak». De medvirkende vare: Foersom, Natalia Ryge, Vilhelm Holst, Elise Holst, Hvid, Nielsen, Anna Nielsen, Michael Wiehe, Phister, Fader og jeg. Humøret var i den Grad oppe, naar alle vi mødtes, at Regissøren gentagne Gange maatte minde om, at det var paa Tide at begynde, før Spøgen og Konversationen holdt op, og Prøven kunde komme til at gaa sin Gang.

«Pak» opførtes første Gang den 22de April 1844. Jeg udførte heri Fru Vagtels Rolle. Samme Frue er af Forfatteren skildret som en lidet tiltalende Karakter, og Rollen var mig egentlig imod. Imidlertid lykkedes den dog for mig, og man morede sig over min Fremstilling, hvad jeg for en ikke ringe Del skyldte min nærmeste medspillende, Foersom, der var aldeles fortræffelig som Vagtel og stadig gennem sin Replikfremsigelse kastede et komisk Skær over sin Kone, Tinemo'ers Vredesudbrud. Det er en blandt Publikum udbredt An-

tagelse, at mindre gode Omgivelser fremhæve den talentfulde Skuespillers Præstation. Intet kan være urigtigere. Først ved det udmærkede Sammenspil yder Kunstneren det bedste, han er i Stand til, og tarvelige medspillende drage ham netop ned. Den intelligente Skuespiller *spørger* saaledes, at Svaret lægges hans medspillende paa Tungen. Men ikke alene Kunstnerens Præstation bliver ringere, ogsaa Publikums Evne til at opfatte og dets kritiske Sands sløves ved den saakaldte Stjernekomedie, der i sit Væsen er ganske ukunstnerisk.

At min Udførelse af Fru Vagtels Rolle havde slaet an, fik jeg lang Tid senere et ganske morsomt Vidnesbyrd om. Et af de første Aar, jeg var gift, kom nemlig min Kokkepige en Dag ned paa Torvet og traf der en anden Pige af sit Bekendtskab, som spurgte hende, hvor hun tjente. «Hos Mad. Sødring,» siger min Pige. «Da vel ikke hos Skuespillerinden?» udbryder Veninden forskrækket. «Jo, akkurat!» «Ih vor Herre bevar's, hos den Havgasse! Jeg var henne i det Kongelige og saa hende i «Pak» i Gaar. Jeg si'er rennok Tak for mig!» Min Pige kom hjem ganske fornærmet paa mine Vegne og fortalte mig, hvad hun havde maattet høre.

Samme Aar som «Pak» opførtes første Gang, fremkom et andet originalt Arbejde, hvori der var betroet mig en Opgave. Det var H. C. Andersens anonymt indleverede en Akts Lystspil: «Den nye Barselstue». Jeg udførte heri den døde Frue, der kun er inde i een Scene, hvilken Scene spilles mellem hende og Elskerinden i Stykket, Christine. Fru Heiberg havde som

denne sympathetiske, ikke helt unge Pige en af de Roller, som i ganske særlig Grad laa for hendes Evner, og hvori hun staar unaaet. Fint og vittigt sagde hun Replikerne, og jeg glædede mig til hver Gang, jeg skulde spille sammen med hende.

Følgende lille Oplevelse, som laa flere Aar tidligere, faldt mig ind, da jeg første Gang gennemlæste min Rolle i «Den nye Barselstue» og gav mig Ideen til min Fremstilling. Jeg kom en Dag ind hos min Modehandlerinde og traf her en ældre Dame, der bestilte sig en Hat. Hun forklarede, at hun bar Sorg for en Slægtning, men desuagtet vilde hun, som hun udtrykte sig, «ved Gud have Knopper til Ansigtet!» Hermed mente hun, som Modehandlerinden senere fortalte mig, at hun vilde have Rosenknopper paa Hatten. Den døve Frue, der jo ogsaa bærer Sorg, blev da af mig udstyret i Damens Lignelse. Sorgen indskrænkedes til et sort Shavl, og den gule Straahat smykkedes med lyserøde Rosenknopper. Fru Heiberg, som altid morede sig over mine Oplevelser, var overordentlig glad over Knopperne, og da jeg en Aften havde forøget deres Antal, saa hun sit Snit til — ligesom jeg var kommen ind paa Scenen, og endnu forinden jeg havde faaet begyndt min første Replik: «Om Forladelse at spørge, er Hr. Digteren ikke hjemme?» — i en fornøjet Tone at hviske: «Der er nok kommet en Knop til!» Forøvrigt fulgte min døve Frue i Aarenes Løb de skiftende Møder. I Krinolinetiden bar hun Krinoline, hvilken efter et bestemt Forbillede, hentet fra Gaden, var knækket paa tre Steder, og paa en Tid, hvor Damerne udstyrede deres Hatte som Fastelavnsris, pyntede hun

sin med en veritabel af sorte og højrøde Fjer sammensat Støvekost. Kosten tog sig for øvrigt paa ingen Maade paafaldende ud. Med beundringsværdig Hurtighed opfattede Publikum saadanne Træk, som jeg havde hentet fra Livet.

Et Par Aar efter «Den nye Barselstue» fremkom et andet Lystspil af H. C. Andersen, betitlet «Hr. Rasmussen». Dette Arbejde var dog ganske mislykket og blev grundig udpebet ved dets første og eneste Opførelse. Med Undtagelse af en enkelt Replik kan jeg aldeles intet erindre af Indholdet, uagtet jeg selv spillede i Stykket. Naar jeg desuagtet anfører det her, er det kun, fordi jeg i «Hr. Rasmussen» modtog min Ilddaab. Det var med en ganske ejendommelig Følelse, jeg første Gang stod overfor et pibende og hysende Publikum. Ja, man nøjedes for øvrigt ikke med at pibe og hysse, men ved kraftige Tilraab og Haanlatter gav man sin Misbilligelse Luft. Jeg spillede en ældre Frøken og havde bl. a. følgende Replik: «Jeg haaber, at min Vandel har været og er saaledes, at jeg allerede her «maa trykkes»», ved hvilke sidste Ord sigtedes til det bekendte Censurmærke. Næppe havde jeg sagt Repliken, før en voldsom Larm brød løs, man peb og skreg, og det var længe ikke muligt for de spillende at komme til Orde. Jeg erindrer, at Phister gentagne Gange begyndte paa en Replik, der lød omtrent saaledes: «Saa tillader De maaske, at jeg gaar?» uden at det var ham muligt at faa den sagt. Han vilde imidlertid ikke opgive Repliken, men bemærkede højt til mig, uden at det dog formedelst Larmen kunde

høres af Publikum: «De skal s'gu ha'e den!» og fik da ogsaa omsider saa megen Ro, at han kunde aflevere den, hvorpaa Publikum brast ud i en hjertelig Latter og stormende Applaus.

Som oftest virkede Publikum retledende ved sin Dom, men kunde dog ogsaa gøre sig skyldig i adskillig Uretfærdighed. Saaledes da Paul Chievitz' lovende Lystspil «Venskab og Kærlighed» i Marts 1847 opførtes og trods det iøjnefaldende Talent, hvoraf det var præget, ubarmhertigt udpebes. Ogsaa heri spillede jeg og havde paa Prøverne lært Forfatteren at kende som en beskeden og elskværdig, noget svagelig ung Mand. Da jeg ved den første Opførelse efter Tæppets Fald for sidste Akt kom ud i Kulissen, stod Chievitz der med et spændt Udtryk i sit blege Ansigt. I det samme brød en voldsom Pibekonzert løs, og jeg saa ham da falde besvimet om. Demonstrationen mod Chievitz' Lystspil kom os alle i høj Grad uventet. Paa Forfatterens Vegne følte jeg mig yderst fortørnet paa Publikum og maa ikke altid have forstaaet at skjule min Sindsstemning, thi fra en af de senere Opførelser mindes jeg, at en af mine medspillende — saavidt jeg husker Hultmann — midt under Larmen hviskede til mig: «Pas paa Deres Ansigt!»

I det lille, originale Lystspil: «Romeo e Giulietta», hvis Satire var rettet mod Italienerbegejstringen, afløste jeg i Septbr. 1846 Jfr. Jørgensen i Tantens Rolle. Medens jeg indstuderede denne, sendte Fader mig følgende Bemærkninger, skrevne med Blyant paa en Lap Papir:

«Om Din Rolle i «Romeo og Juliette.»

Naar Du forestiller Dig: en Rappenskralde af en Silke- og Klædekræmmer Enke, som vil være *med*, som vil tale fiint og bruge fremmede Ord for at gjælde for dannet Dame — hvor det er Skade, at Du ikke kjender en vis Grosserer Frue, som boer i Enden af Skovshoved — saa har Du hende. Simpel, plat i Væsen og rask, dertil en dum Kvind, fuld af Udtryk hun ikke selv forstaaer. Det er Rollen. I Eftermiddag — Imorgen NB. Kl. 5—6 saa tænker jeg, at jeg kan høre Dig sige den. Vær saa hjemme. Alle hilse Dig kierligst.»

Slutningen af Lappen, der ikke er dateret, tyder paa, at Fader har sendt mig den ude fra sit Landophold i Gentofte. Paa Grund af Prøverne ved Teatret maatte jeg nemlig i Eftersommeren 1846 forblive om Natten i Byen, hvor jeg fandt et gæstfrit Hjem hos mine kære Venner, Kunstnerparret Larcher.

Naar den ordinære Sæson var sluttet, gav Skuespillerne som bekendt i de Tider nogle Sommerforestillinger for egen Regning. Jeg blev opfordret til at medvirke ved disse og gav mit Samtykke dertil. Jeg kom ikke til at fortryde dette, bl. a. fordi jeg ved disse Sommerforestillinger vandt en af mine kærester Roller: Mad. Smidt i Hostrups «Gjenboerne». I al sin Jævnhed og Tarvelighed, sin Enfoldighed og Beskedenhed, blev denne Figur, hvis Komik er saa stilfærdig, mig inderlig kær.

«Gjenboerne» opførtes første Gang den 27de Juni 1846 og optoges 1848 i Teatrets faste Repertoire. Med en enkelt Undtagelse — Michael Wiehe som Klint afløstes af Holst, denne igen af Hultmann, der blev

Rollens mest populære Fremstiller; Fader som Kobber-smeden afløstes af min Broder Adolph — var det de samme Skuespillere, som i en Række af Aar førte «Gjenboerne» frem, og vi opnaaede efterhaanden et ganske sjældent Sammenspil i dette Lystspil, hvor hver af Kunstnerne i mærkelig Grad syntes at være paa sin Plads, først og fremmest dog Phister som Jøden og Mantzius, hvis Løjtnant v. Buddinge var en klassisk Præstation, lige udmærket i Henseende til komisk Virkning og kunstnerisk Moderation.

Nogle og tyve Aar efter at jeg første Gang havde spillet Madam Smidt, hændte der mig følgende. En Dag var jeg gaaet i Byen for at gøre Indkøb. Idet jeg gaar langs Fortovet paa Nytorv ligeoverfor Raadhuset, faar jeg Øje paa en Spækhøkerkælder, i hvis Vindu nogle ualmindelig velskabte Ænder fængslede min Opmærksomhed. Jeg gik da derned. Bag Disken stod en midaldrende, proper Kone med et sjælden rart Ansigt. «Hvad koster —» begyndte jeg med Tanken paa Ænderne, men kom ikke videre, thi i samme Nu slog Konen Hænderne sammen og udbrød: «Nej, Fru Sødring, at dette skulde ske, at De skulde komme til mig i Dag!» Hun bad mig endelig træde ind i Værelset ved Siden af, saa vilde hun fortælle mig, hvad der var Grund til hendes Udraab. Jeg gik da derind, og vi satte os ned. «Ser De,» begyndte hun, «det er nu mange Aar siden, mens vi endnu var unge Folk, og før vi var komne her til Byen, at Fatter en Dag siger til mig: «Hør Mutter, hvad mener Du, om vi i Aften gik hen og fornøjede os med at se de reisende Skuespillere. De har et Stykke, som hedder «Gjenboerne». Det skal

være saadan en morsom Komædie, og det er Folk som vi og vores lige, det handler om!» Naa, det havde jeg jo nok Lyst til, og vi gik da derhen. Fatter sad og lo hele Aftenen, men jeg kunde ikke. «Du ler ikke, Mutter,» sagde han. «Nej,» sagde jeg, «jeg kan ikke. Herregud, er det Folk som os, saa simple; bær vi os saadanne ad.» Jeg blev helt i daarligt Humør. Saa i Gaar siger Fatter: «Skal vi ikke hen i Aften og se «Gjenboerne» paa det kgl. Teater? Jeg synes Du kunde trænge til en Opmuntring for al det Slid og Slæb, Du gaar i her.» «Nej ellers Tak,» siger jeg. «Det Stykke fik jeg nok af sidst, kan Du huske?» «Du er nu altid saa sær,» siger Fatter. «Ta' nu og gaa med.» Naa, saa gav jeg efter og — nej dog, hvor jeg morede mig, og jeg græd og jeg lo. Se det er da en Kone, vi kan være bekendt, for det at hun er saa morsom, at man ikke kan la'e være med at le af hende, det er da ingen Fejl, naar hun forresten er skikkelig. Og Tak skal De ha'e, ja rigtig hjertelig Tak skal De ha'e.» Hun greb begge mine Hænder og rystede dem trohjertig. Aldrig har jeg følt stærkere end i det Øjeblik, hvor 'stor en Mission den sceniske Kunst har her i Verden.

En anden Opgave som Sommerskuespillene bragte mig var Grethe i Wessels «Kærlighed uden Strømper». Den muntre Parodi opførtes i Juni 1847 med Phister, Mad. Phister, Fader og mig i Hovedrollerne. Jeg følte dog straks, at jeg ikke magtede det parodiske, og medens de øvrige slog sig løs af Hjertens Lyst, agerede jeg koldt og uden komisk Verve. Ved den første Opførelse hændte følgende. Da Tæppet efter sidste Akt,

hvor vi alle ligge døde, langsomt falder, opdages det, at vi ere komne for langt ud mod Rampen, og at Tæppet vil falde paa vore Ben. Publikum, der ogsaa har bemærket dette, sidder i Spænding, for hvad der vil ske, men i samme Øjeblik som Tæppet hænger umiddelbart over Benene, trække vi dem alle som En til os. Publikum brast ud i Latter, og Sørgespillet havde faaet en værdig Afslutning.

Ligesom jeg efterhaanden opdagede Grænserne for mit Talent, saaledes naaede jeg ogsaa paa anden Maade til mere Ro i min kunstneriske Udvikling. Min kære Ven, August Bournonville, der gennem hele min Virksomhed fulgte mig med sin store Interesse, kom ogsaa til mig en Dag og sagde: «Nu begynder det at ordne sig!»

Publikum forkælede mig. Det hændte mig ofte, at man brød ud i Bifald paa Steder, hvor jeg ikke havde ventet sligt. Saadant uvilkaarligt Udbrud gentog sig dog sjældent. Næste Gang jeg spillede, kunde vedkommende Replik gaa ubemærket hen.

Naar jeg stod paa Scenen, glemte jeg ganske, at jeg udøvede en Kunst. Jeg gjorde mig aldrig Regnskab for, hvad jeg foretog mig, og Publikum eksisterede ikke for mig, undtagen naar Larmen dernedefra for et Øjeblik rev mig ud af Illusionen.

VIII.

Det er betegnende for Faders Personlighed, at overalt, hvor han slog sit Telt op, kom Ungdommen til ham. Grunden hertil var dog ikke den, at de unge i

ham traf en Mand, der i tykt og tyndt fulgte dem. Tværtimod! Fader disputerede paa Livet løs med dem om deres Ideer og Anskuelser. Men de mærkede, at «den Gamle» hørte til dem, der aldrig blive gamle, men altid holde sig friske i Tanke og Følelse. De saa, at — trods Uenighed om mangt og meget — havde de i ham en Stalbroder, der *sympatiserede med deres Ungdom*; i Virkeligheden den eneste Maade, hvorpaa Ungdom kan vindes.

De unge, der i denne Periode kom til os, følte paa mange Maader som Forløbere for en ny Tid. I Tankesæt, Livssyn og kunstnerisk Opfattelse var de ikke lidt forskellige fra hele vor ældre Kreds. Fader satte stor Pris paa at samtale med dem om litterære og kunstneriske Problemer. Navnlig disputerede man om Kunstens Maal og Midler. Fader fandt, at de unge var for tilbøjelige til at fremdrage *det karakteristiske* paa Bekostning af *det skønne*, ligesom at de lagde for megen Vægt paa *det forstandsmæssige*, for liden paa *Følelsen* og *Inspirationen*.

Forskelligheden i æsthetisk Anskuelse viste sig paa en karakteristisk Maade efter Opførelsen af Jacobsens «Trolddom», hvilket Skuespil Fader ikke var ret begejstret for, medens flere af de unge ansaa det for et Mesterværk, der tilførte Kunsten nyt Blod og brød den nye Baner. Saaledes udgav Høedt en meget rosende og meget philosophisk Afhandling: «Aphoristiske Bemærkninger om Trolddom», hvori han drog stærkt til Felts mod Publikum for den lunkne Modtagelse, man havde givet Stykket. Sproget i denne Afhandling, der ikke er frit for at være affekteret, ud-

fordrede Faders Satire, og i et Eksemplar af Pjecen, som jeg har bevaret, gav han sig efter sin Skik Luft i Blyantsbemærkninger i Marginen. Af disse fremgaar, at han, der forlangte, at Kunsten saavel i Gengivelsen af det alvorsfulde som af det komiske, skulde virke befriende og løftende, følte sig tilbagestødt ved det tunge og pinlige, der baade i Æmne og i Behandling hviler over «Trolddom». Her var efter hans Mening intet frisk og umiddelbart. Denne Kunst syntes ham for jordbunden. Og Fader blev let mindre retfærdig i sin Bedømmelse, naar han i et Kunstværk savnede, hvad han ansaa for Kunstens Livsnerve: det sprudlende og geniale. Sine Bemærkninger slutter han med følgende Notits paa Afhandlingens sidste Blad:

«Det ægte Skønne i Kunst, det store sande, er og «skal være let fatteligt og hurtigt paavirkende. Trænger «dets Tilværelse til at bevises ved æsthetisk Afhandling, saa er det der ikke. Læs de tre Akter af «Correggio», de tre Akter af «Gøtz v. Berlichingen» for «Skomagere og Skrædere — de ville ikke misforstaa «eller være ufølsomme for Skønhederne i dem, første «Akt af Kleist's «Das Kätchen von Heilbronn» ikke at «forglemme.»

Siden Fader skrev disse Ord, er der forløbet henimod et halvt hundrede Aar, og Kunstbetragtningen og Smagen har utvivlsomt ikke fulgt hans Fane. Man vil sikkert nu finde, at Fader saa for ensidigt paa Jacobsens interessante Skuespil, men de, der kendte ham, vil forstaa, at han efter sit hele Naturel ikke kunde dømme anderledes, end han gjorde. Og trænger ikke vor Tids

Mennesker til noget af dette lykkelige Sind, der stedse føler sig hendraget mod det lyse og det harmoniske i Kunsten som i Livet.

Divergenserne mellem Fader og de unge blev dog aldrig saa store, at de forstyrrede det gode Forhold, og forivrede Fader sig i Debatterne og kom med stærke Udtryk — hvad der altid afnødte Moder et bekymret: «Bare Du kan taale det!» — morede man sig over hans Hidsighed, og ingen følte sig fornærmet. Fader selv erklærede ved slige Lejligheder, at det var en Livsbetingelse for ham at «faa Luft».

Af vore unge literære Venner fra hine Aar er det foruden P. L. Møller og Høedt navnlig Goldschmidt jeg mindes. Fader, hvis Blik var aabent for, hvor meget der boede i denne unge Mand, interesserede sig levende for ham.

Goldschmidt optraadte altid med en vis Elegance, var vittig, satirisk og interessant. Som Redaktør af «Korsaren», hvilket Blads Betydning de fleste ganske miskendte, var han mangfoldige Steder ilde set og ofte uretfærdig bedømt. I Følelsen heraf var han stedse kampberedt, snarere udfordrende end afventende, gaaende ud fra, at et Angreb som oftest er det bedste Forsvar. I Debatten fremsatte han sine Anskuelser med stor Overlegenhed og Skarphed. Lige overfor Damer udtrykte han sig med en vis stilfuld Sirlighed.

Imellem mine Papirer har jeg fundet et Brev fra ham, som han sendte mig i Aaret 1845 tilligemed nogle Billeder, han en Dag ved et Besøg i vort Hjem havde lovet mig. Baade ved sin Form og sit Indhold minder dette Brev mig levende om Goldschmidt, saa-

ledes som jeg kendte ham i hans første Ungdom, og jeg tror, at det bedre end mine Ord er i Stand til at give et Indtryk af ham. Brevet er saalydende:

«Da det altid er en betænkelig Sag at skrive til en Dame, idet det er en Dristighed, der let kunde vække Mishag, har jeg til Brevet udsøgt dette smukke Stykke Papir. Jeg haaber, De vil indrømme, at det er «smukt uden at være pralende», og at det vil undskylde mig hos Dem.

Indholdet af mit Brev er forresten dette:

Herved har jeg den Fornøjelse at sende Dem de to omtalte Staalstik. Dersom de havde Liv og Bevidsthed vilde det ogsaa være dem (o: Staalstikkene) en Fornøjelse; thi hos mig blive de ilde behandlede, medens De har lovet at ville anse dem med gunstige Øjne — ikke at tale om den Fornøjelse, det — for at sige Dem en smuk Compliment — maa være, altid at befinde sig i Deres Nærhed.

Men hvad jeg egenlig vilde meddele Dem i dette Brev, det er de forklarende Oplysninger, som fulgte med Tegningerne, og som jeg ikke kan sende in originali uden at skære en hel Bog i Stykker, hvilket jeg anseer for Synd.

Det ene (St. Johannes) er af Murillo, der blev født 1618 og døde 1681 paa samme Maade som de to Murersvende i Farvergade, nemlig ved at falde ned af et Stillads, hvor han stod og arbejdede. Originalmaleriet er malet i Sevilla, kom senere til Madrid og blev der stjaalet af Engelskmændene og bragt til London. Hans Værker blive i Spanien skattede saa højt,

at der endog paa dem, som ere privat Ejendom, er sat kongeligt Stempel, og Ejerne maa til visse Tider documentere for Politiet, at de ikke have skilt sig ved dem.

Det andet er af Domenichino, der er født 1581 og døde 1641. Hans Skæbne lignede meget en Begynders eller Begynderindes i Skuespilkunsten. Hans Medbeilere forfulgte og chicanerede ham hele hans Liv, og i levende Live havde han næppe Brødet, medens hans Værker nu næppe kunne faas for Penge. Hans Misunderes Forfølgelse gik saa vidt, at han tilsidst maatte indelukke sig i en Kirke og arbejde, og hans Spise blev hemmeligt bragt ham, for at han ikke skulde blive forgiftet. Desuagtet blev han dog forgiftet I vore civiliserede Dage begriber man, det er en Skam at forgifte Folks Spise, og derfor forgifter man dem kun med Thevand o. desl.

Hvis jeg nu ikke ved denne lange Ramse har fordærvet det smukke Papir, tør jeg haabe, at De velvillig vil modtage disse to Billeder, samt at De vil have den Uleilighed at overbringe en venlig Hilsen til Deres Familie

fra

Deres ærbødigste

M. Goldschmidt.

D. 8de Januar 1845.

S. T.

Kongelig Skuespillerinde, Jfr. Rosenkilde.

Senere i Livet traf jeg jævnlig sammen med Goldschmidt, dels i private Kredse, dels paa Teatret, hvor

jeg har spillet i hans Lystspil: «Fra den anden Verden». Der er faa Forfattere, jeg sætter saa højt som ham, og det er undertiden forekommet mig, at der i hans Interesse for de saakaldte «smaa Ting» her i Verden har været et Berøringspunkt mellem hans Kunst og min.

Ogsaa fra P. L. Møller, hvem jeg i det foregaaende udførligere har omtalt, modtog jeg en Gave. Han udgav som bekendt en æstetisk Aarbog, kaldet «Gæa», blandt hvis Bidragydere ogsaa Fader var. De udkomne Bind af denne sendte han mig og skrev foran paa Titelbladet: «Til Julie Rosenkilde som Faderens Datter».

Høedt var i Besiddelse af mere Jævnhed og Godmodighed end baade Goldschmidt og Møller. Han sluttede sig nært til Moder og morede sig over hendes rolige Humor. Naar han fandt, at jeg svarede hende iltert, generede han sig ikke for at irettesætte mig. Moder paa sin Side holdt meget af Høedt. Han vandt hendes Hjerter ved sin Hyggelighed og sit gode Gemyt. Dog kunde hun ikke lade være med at satirisere over hans Forfængelighed. Hun erklærede, at hun blev svimmel, naar hun sad i vor Dagligstue og talte med ham, fordi han stadig saa over hendes Hoved ind i et stort Spejl, der hang paa Væggen bag hende. Høedt var allerede den Gang en feteret Selskabsmand og Husven hos utallige Familjer, hvis Damer forgudede ham. Han oplivede de kedelige Selskaber ved sit Underholdningstalent, og Gæsterne jublede, naar han satte sig til Klaveret og foredrog Sangene af Heibergs Vaudeviller, kopierende Skuespillerne. Særlig var «Nei» hans Specialitet. Man plagede ham om «at synge efter Fru Heiberg», og naar saa Folk ret til Gavns havde nydt

Løjerne, gik de hjem, dydigt forargede over, at en ung Student, der var aldeles uden nogen Position, turde tillade sig at gøre Kommers med den kgl. Scenes første Kunstnere. Velvillige Sjæle — i Reglen de, der havde været de ivrigste til at opfordre Høedt til at kopiere Skuespillerne — bragte saa Beretningen om hans Frækhed til rette vedkommende. For Høedt blev dette Selskabsliv til stor Skade i Tidens Løb. Hans Forfængelighed sugede rig Næring af Damernes For-gudelse, og han mistede Evnen til at glemme sin Person for sin Sag, en Evne, der vilde have været uvurderlig for ham i hans senere Virksomhed som Skuespiller.

Til Kredsen af unge Literater sluttede sig nogle Malere, Skuespillere og Musikere. Blandt disse maa jeg nævne Anton Melbye, Vilhelm Gertner, Michael Wiehe, Carl Helsted og Mantzius. Førstnævnte spillede saa dejligt Guitar, at vi alle flød hen i Sværmeri, naar han greb i Strengene. Om Aftenen, naar han sad hos os, havde han altid Papir, Pen og Blæk foran sig paa Bordet, og mange vare de Billeder af Livet til Søs, han fremmanede for os. Gertner tegnede os alle, og der foreligger en hel Samling Billeder af Rosenkilder fra hans Haand. Hyppige Gæster var Michael Wiehe og hans unge elskværdige Hustru. Wiehe sagde ikke meget, men fulgte Samtalen med sit indtagende Smil. I sit Hjem og paa Teatret var han den samme stilfærdige Mand. Carl Helsted tog sig med stor Godhed af min musikalske Uddannelse og Kr. Mantzius af min poetiske. Sidstnævnte gik paa den Tid ganske

op i Schack Staffeldts Digte, og næppe saa han mig, før han udbrod: «Læs Schack Staffeldt!»

Ved Siden af sin Teatervirksomhed fik Fader stedse Tid til at fortsætte sine Studier, ikke blot af sine kære latinske Skribenters men ogsaa af nyere Forfatteres Værker, særlig af historisk og philosophisk Indhold. Paa den Tid, jeg her omtaler, var det navnlig Søren Kierkegaard, han følte sig tiltrukket af. Som tidligere berørt kendte han Kierkegaard personlig, og ofte foretog de lange Spadsereture i hinandens Selskab. Naar man mødte disse to ejendommelige Skikkelser, Fader i sin store Kawai, som han var saa glad over, «fordi», som han sagde, «naar jeg trækker den op over Ørene, saa er der ikke et Menneske, som kender mig» — det indbildte han sig virkelig — og Kierkegaard humpende afsted med sit korte Bukseben og svingende den lille Stok, var det ikke muligt at lade være med at vende sig om og se efter dem. Berøringspunktet mellem Fader og Kierkegaard var begges Lyst til at eksperimentere. Utallige ere de smaa kuriøse Hændelser, som de i Fællig oplevede. Herhen hører saaledes Fortællingen om, da Fader gik hen til den fattige Kone, gav hende en Femdalersseddel, hvorpaa han og Kierkegaard nød hendes Overraskelse, ligesom da de fandt en Specie, og Fader gav den til en Sjøver, idet han høfligt sagde: «Er De ikke saa god at aflevere denne, hvis De *tilfældig* skulde komme forbi en Politistation.»

Hvor stor en Pris Fader end satte paa Kierkegaard, kunde han dog blive helt rasende paa ham, naar der var en eller anden særlig indviklet philosophisk Periode i hans Skrifter, som han ikke kunde hitte ud af. Fader

kom da i største Fortvivelse med Slobrokken flagrende om sig og Brillerne skudte helt op paa Panden farende fra sit Studereværelse ind til os andre i Dagligstuen, og idet han smed Bogen hen ad Gulvet, raabte han: «Det affekterte Asen! Kan han da ikke udtrykke sig naturligt. Jeg kan min Sæl ikke forstaa et Muk, af hvad han skriver. Vil Du nu høre, Maren,» henvendte han sig saa til Moder, der sad fredelig og strikkede. «Kan Du forstaa et Ord af dette her?» Han læste det vanskelige Sted op. «Aa Gud nej,» svarede Moder, «det render helt rundt for mit stakkels Hoved!» Naar saa Fader var gaaet, sagde Moder bekymret til os: «Jeg er saa bange for, at han ikke kan taale at blive saa rasende!»

Det skruede, affekterte, det sygelige og overdrevne i Kunst som i Religion var Faders klare Natur en Pestilens. Hans Blod kom i Kog, naar han blev stillet overfor saadanne Phænomener, og hans Uvilje gav sig da Udslag i Satire. Jeg mindes saaledes, at han engang i et Selskab traf en ældre, meget pietistisk anlagt Frøken, med hvem han kom i en Samtale om Daaben. Frøkenen ytrede da, at naar den Præst, som døbte Barnet, ikke var troende, havde Daabshandlingen ingen Virkning. Ved disse Ord blev Faders Ansigt meget bekymret. «Det er en slem Historie for mig,» sagde han, «for den Præst, som døbte mig, havde Bælgvanter paa. Det var nemlig om Vinteren, og han frøs saadan om Fingrene.» Ja, Frøkenen fandt jo ogsaa, at det var en betænkelig Sag. «Jeg kommer vist til at lade mig døbe om,» vedblev Fader. «Vil

De bære mig?» Ved denne Tanke brast Frøkenen i Latter, og Luften var for et Øjeblik klaret.

Saa gammel Fader end blev, rystede han aldrig helt Drengen Christen Niemann af Ærmet. Man misforstaa ikke dette. Fader var i sin Tanke dybt alvorlig. Men han blev sin Barndoms Friskhed tro indtil sin Død, og det var netop dette, der gjorde ham til den ejendommelig betagende Kunstner, han var. Hans kaade Indfald kom i Livet som i Kunsten med samme Pludselighed, overraskende for alle hans medspillende. Jeg erindrer følgende. En gammel Veninde af Familien, Fru Janzen, havde inviteret os alle ud til sig i Taarbæk, hvor hun laa paa Landet. Hun boede i et lille Fiskerhus, der laa lige ved Søen. Efter Middagsbordet sad Selskabet ved Stranden og nød det skønne Syn af det blaa Sund med de mange hvide Sejlere. Fader stod helt nede ved Vandet, da det pludselig stikker ham at gaa nogle Skridt ud i Søen for at se, hvad vi vilde sige hertil. Selvfølgelig opløftede vi alle et stort Skrig, og navnlig tog Moder paa Vej. Den Gamle lo da hjerteligt og gik i Land igen. Som en anden Dreng maatte han op i Huset og have tørt paa. Den Slags Ting gjorde Fader dog kun, naar han var i sin allerbedste Stemning og i Reglen kun, naar han var sikker paa, at alle de tilstedeværende kendte og forstod ham. Var der Folk tilstede, som sad paa Lur efter alt, hvad han gjorde, «Globister» kaldte han dem, blev han tavs og tilbagetrukket. Pedanter og Filistre kunde det dog nok falde ham ind at overraske paa lignende Maade,

og han gottede sig saa, naar de forbløffet og halvforværmet spurgte hinanden: «Er han altid saadan?»

IX.

Hvad der naturligvis frembød en overordentlig Interesse for mig var at lære Fader at kende i hans Forhold til Kunstfællerne og i Udøvelsen af hans Kunst. Jeg kan med Sandhed sige, at jeg sjældent har set et Menneske saa absolut fri for al smaalig Misundelse og Jalousi. For ham kom det stedse an paa *Sagen*. Det personlige svandt bort. Han følte sig glad og oplivet ved at være sammen med sine Kammerater, og jeg kan ikke mindes, at jeg har hørt ham tale nedsettende om nogen af dem.

Paa Faders Kunst skal jeg ikke gaa nærmere ind. Emnet er behandlet saa ofte, og man kender de Midler, hvorved han virkede. Man ved, at han, naar han optraadte, gav sig sin Inspiration ganske i Vold og ikke sjældent improviserede. Dette kunde undertiden foraarsage hans medspillende store — ikke altid behagelige — Overraskelser. Det galdt da om at være paa sin Post, ikke at tabe Hovedet. Særlig i de Heibergske Vaudeviller tumlede han sig frit. Hummer, Retsbetjenten i «De Uadskillige» og Trop i «Recensenten og Dyret» blev i hans Haand Beviser for, at Skuespilkunsten ikke i saa høj en Grad, som man stundom tror, er Andenhaandskunst.

Som Trop gik Fader ganske op i Illusionen. Det hele Teater forvandlede for ham til Dyrehavsbakken

med det muntre Folkeliv og de viftende Træer. Sommerdagens Friskhed og varme Solskin var bredt over alle de mange glade Ansigter. Det var ikke Rosenkilde, der *spillede* Trop. Nej, han gik selv deroppe som den gamle Student med det store Fond af Poesi i sit Hjerte. En elskværdig og intelligent Dame, Frk. B., forhenværende Hofdame hos Dronning Caroline Amalie har fortalt mig følgende, der viser, hvor illuderende Fader kunde virke. Da hun som ung Pige første Gang var i Hofdamelogen og naturligvis var meget optaget af sin ny Værdighed, opførtes «Recensenten og Dyret». Da Trop i en af sine Scener kommer ind, hilser han — som Faders Skik var — til højre og venstre paa Bekendte paa Bakken. Pludselig ser han ud over Lamperækken op mod den unge Hofdame og tager sin Hat af. Frøken B. blev herover saa altereret, at hun gav sig til at nikke — men i samme Øjeblik gik det op for hende, at dette var ikke Meningen, og fløv blev hun.

I «De Uadskillelige» havde Fader skabt en ganske ejendommelig Figur ud af Retsbetjenten Hummer. At Heiberg var mindre fornøjet med hans Fremstilling her, har jeg først for ganske nylig erfaret gennem Hostrups «Erindringer fra min Barndom og Ungdom». I dette Værk findes nemlig Pag. 209 følgende Udtalelse: «Han (∴ Heiberg) sagde, at netop saadanne Stykker, hvori Forfatteren havde haft Raad til at lægge stor Lystighed, i særlig Grad trængte til Fremstillere, der altid kunde holde Styr paa deres Lune og aldrig tabte af Sigte, hvad Helheden krævede. Som Exempel paa, hvorledes selv en udmærket Kunstner

med et glimrende Lune havde skadet Virkningen af en af hans egne Vaudeviller, nævnede han gamle Rosenkildes Fremstilling af Hummer i «De Uadskillelige». Underfogdens Betjent havde Skuespilleren her, efter Heibergs Mening, fremstillet som en Politibetjent af den simpleste Sort, en brutal Stokkemand, og derved gjort det aldeles utroligt, at han af den Burmannske Familje kunde blive antaget for Præst.»

Jeg skal indrømme, at Fader ganske vist kunde give sig for stærkt hen i sin Stemning paa Korrekthedens Bekostning, men det synes mig urimeligt — om end maaske forklarligt fra Heibergs *Forfatter*standpunkt — netop at nævne *en Vaudeville*. Thi Vaudevillerne er jo dog i deres Væsen lyriske *Farcer*, hvor Urimelighederne og det barokke ligesom hele Kunststartens lette Form give Skuespillerne frie Tøjler, selvfølgelig indenfor Smagens Grænser; men disse, tør jeg med Rolighed sige, har Fader aldrig overskredet. At Faders Fremstilling af Hummer skulde have skadet Virkningen af Vaudevillen, som Hostrup fortæller, at Heiberg har sagt, tror jeg ikke. Langt snarere tror jeg, at Grunden til, at denne Vaudeville slog saa stærkt an, for en ikke ringe Del maa søges i den originale Figur, Fader havde skabt paa Grundlag af Heibergs Tekst. Faders Kunst var ham ganske ejendommelig. De tusinder af Indfald, der gjorde, at man aldrig var sikker paa, hvad der *nu* skulde komme, fornyede hans Fremstilling fra Aften til Aften, lagde en særegen Ynde over hans Spil og virkede elektriserende paa Publikum og paa hans medspillende, om end disse sidste — som før nævnt — til Tider kunde komme i slem Forlegenhed derved.

At Fader fremstillede Hummer med et Anstrøg af Brutalitet laa i Rollens Karakter. Enhver, der læset Heibergs Tekst igennem, vil faa det Indtryk, at Underfogdens Betjent er en brutal Person. Den Slags Folk plejer unægtelig heller ikke i det virkelige Liv at være synderlig fintfølende. Heiberg lader ham jo endog være tilgængelig for Bestikkelse og lader ham end yderligere snyde sine tvende Kolleger ved Fordelingen af denne. At det herefter bliver usandsynligt, at den Burmannske Familie kan lade sig indbilde, at Hummer er Præst, er meget rigtigt og staar i Forbindelse med Handlingens hele usandsynlige Karakter. Men dette er ikke Skuespillerens Fejl. For ham er der kun et at gøre: at sprede et saadant Væld af Komik udover Replikkerne og Figuren, at Publikum glemmer Farcens Urimelighed. Og det var netop det, Fader gjorde. Paa mange Steder omformede han de Heibergske stilrette Repliker, saa de fik Liv og Glans. Jeg skal anføre et Par Eksempler. Da saaledes Klister i 11te Scene tilbyder Hummer Kaution, spørger denne, om hvem Kautionisten er, og da Klister svarer: «En Lieutenant, som --», siger Hummer: «Naa saaledes! — Ja, jeg er ganske til Deres Tjeneste, men jeg kommer dog til at ulejlige Dem med at gaae til Hestemøllestræde.» Fader omformede Repliken saaledes: «En Løjtnant!!! (Pause, hvorunder Hummer stryger sig under Næsen) Ja, vil De *saa* straks følge med til Hestemøllestræde!» Et Par Repliker senere siger Klister: «For Alting! gør ingen Støj! Min stakkels Kæreste ligger der og søver og veed af ingen Ting.» Hertil svarer Hummer: «See, see! er det Deres Kjæ-

reste? Det er et vakkert Pigebarn!» I Faders Mund lød Repliken: «Næ—æ! er det hende, der sidder derhenne paa Mis— paa Bænken, vilde jeg sige. Hun er net!» I 19de Scene har Hummer en Replik, saalydende: «Jeg er ganske til Deres Tjeneste, men jeg tror ikke, det er værdt at spadsere. Det ser ud til Regn, der er bestemt Torden i Luften.» Fader tilføjede, idet han med sin Stok pegede op imod Tilskuerpladsens Loft: «Der staar en Ka'l dèr oppe! Naar *han* knalder a'!!»

Skønt Hummer saaledes i Faders Fremstilling virkede brutalt, hvilket var uundgaaeligt, blev Figuren dog ikke raa. Dette laa i Faders fine Naturel. Jo raaere en komisk Karakter er, desto finere en Natur udkræves der hos den Skuespiller, der skal fremstille den. En Skuespiller med en inderst inde raa Natur kan fortræffelig spille Tragedie og kan ogsaa fremstille ædle Personer i Skuespillet, men kommer han til at udføre en komisk Rolle, hvis Væsen falder sammen med hans eget Naturel, drukner Komiken i Raaheden. Fader kunde fremstille det raat og burlesk komiske, uden at Indtrykket blev frastødende.

Forinden jeg slutter mine Bemærkninger om Faders Spil i «De Uadskillelige», skal jeg meddele en Iagttagelse, som jeg gjorde, medens vi prøvede denne Vaudeville. Prøverne var ansatte tidlig paa Formiddagen, og vi mødte alle, undtagen Fader, mere eller mindre uoplagte. Undtagen Fader! Han kendte nemlig ikke til Morgengnavenhed, og han var straks, fra han stod op, i Besiddelse af sit fulde Lune. Selv paa de forberedende Prøver, hvor vi andre nøjedes med at

antyde, spillede han helt ud. Derved kom det til følgende pudsige Optrin. I Scenen, hvor Hummer slæber af med Klister, gik Fader straks voldsomt til Værks. Phister, der som Klister havde en af sine mesterligste Roller, var imidlertid ikke ret oplagt saa tidlig paa Dagen. Men Fader mærkede slet ikke sin Medspillendes Misstemning, tog ham resolut under Armen og sagde Repliken: «Men nu, Hr. Klister, maa De tillade, at jeg tager Dem under Armen og ikke viger en Haarsbrede fra Dem!» Hertil svarer Klister meget gnaven: «Det er en Skæbne, jeg faar finde mig i.» Phister fandt sig dog kun daarligt i den, men den Gamle, der ganske gik op i den Karakter, han fremstillede, troede, at Phisters Gnavenhed var Kunst, og naar han kom ud i Kulissen, klappede han ham paa Skulderen og sagde, fuld af Glæde: «Den Scene gik skam brilliant!» — Phister satte forøvrigt stor Pris paa Fader og sagde engang til mig: «Naar Deres Fader havde min Korrekthed og jeg hans Lune, vilde vi være de to første Skuespillere i Verden.»

Det var dog kun i stærkt komiske Roller, at Fader gav sit straalende Lune saa frie Tøjler. I Roller af anden Art, saaledes Byrge i «Svend Dyrings Hus», den gamle Tjener i «Kong Renés Datter», Bjørn i «Elverhøj» og Michel Perrin i Skuespillet af samme Navn, virkede han ganske vist ogsaa først og fremmest gennem sin Inspiration, men tillod sig her aldrig nogen Overdrivelse. Dette gælder selvfølgelig ogsaa om hans Udførelse af Holbergske Roller, der alene ved Stilen og det gammeldags Sprog lægger Tøjler paa Skuespillerens Uafhængighedslyster.

X.

En ikke ringe Tilfredsstillelse for mig var det, at jeg nu selv kunde fortjene noget og bidrage lidt til Hjemmets Fornødenheder. Jeg husker godt, hvor stolt jeg var, da jeg første Gang havde hævet Feu paa Teaterkontoret. Det var ganske vist ikke noget betydeligt Beløb, men blandt andet fik jeg dog herved Midler i Hænde til at gøre Moder en Glæde. Vi trængte nemlig stærkt til Brænde derhjemme, men Fader var ikke pr. Kasse i Øjeblikket, saa det havde lange Udsigter. Moder følte stærkere end Fader det trykkende i Situationen og var i trangt Humør. Saa en Dag, som hun sidder og strikker i Sofaen, hører hun, at der bliver savet Brænde nede i Gaarden.

«Aa Herregud,» sukker Moder ganske vemodigt. «Hvem mon det dog er, der skal have Brænde?»

«Ja, lad os høre ad,» siger jeg overgivent og raaber ud af Vinduet: «Hvem er det Brænde til?»

«Det er til Madam Rosenkilde,» lyder det nede fra Dybet.

Naa, saa fik Moder jo at vide, at det var mig, som havde en Finger med i Spillet, og lykkelig blev hun.

I min Egenskab af Finansmand maatte jeg ogsaa have et Sted, hvor jeg kunde opbevare mine mange Penge. Ved et Besøg hos en Snedker i Borgergade havde jeg faaet Øje paa en Chiffonière, som tiltalte mig i høj Grad. Den købte jeg efter lang Tids Betænkning for 66 Rdlr. paa Afbetaling med 5 Rdlr. maanedlig og paa det Vilkaar, at naar jeg udeblev

C. N. ROSENKILDES HSTRU.

Efter Tegning af GERTNER.

med et Beløb, havde Snedkeren Ret til at tage Møblet tilbage uden at erstatte mig noget af, hvad jeg alt havde betalt. Det var ikke nogen videre gunstig Kontrakt for mig. Den første i hver Maaned vandrede jeg fra Teaterkontoret ud i Borgergade til Snedkeren og betalte ham mine 5 Rdlr. Efterhaanden lykkedes det mig ogsaa at betale hele Summen, og saaledes blev jeg langt om længe Ejer af den dyrebare Chiffonière. En af sammes Skuffer var saaledes indrettet, at den kunde slaas ud og omdannes til Skrivepult med mange hemmelige Rum. I disse gemte jeg i Tidens Løb de Forretningsbreve, som jeg modtog vedrørende Teateranliggender, tilligemed de Breve fra Venner og bekendte, som syntes mig at have mere end almindelig Interesse.

Familjen var imidlertid bleven forøget, idet begge mine Brødre havde giftet sig. Hver Sommer kom min Broder Adolph herved fra Norge tilligemed sin unge Hustru, den indtagende Skuespillerinde Anna født Paasche, der senere paa Kasino blev Københavnernes Yndling. Adolph var os til stor Oplivelse med sit friske Humør. Han nød sin Ferie som en løssluppen Skoledreng og gav sit gode Lune Luft i mange Kaadheder. Da saaledes en Omnibus, der bar det berømte Navn «Napoleon», blev sat i Gang her i København, indviede Adolph den ved at køre med, og da Vognen kom forbi Nyhavn Nr. 6, hvorfra vi alle med spændt Interesse fulgte den historiske Begivenhed, stak han til vor usigelige Forbauselse sit Hoved op gennem Ventilen, et stort rundt Hul i Loftet, og nikkede fornøjet til os. Fra en af disse Sommere mindes jeg ogsaa en Frede-

riksbergtur, hvor Adolph og Hagen*, iførte gule Frakker med Levkøjer i Knaphullet, hvide Permissioner med store grønne Græspletter paa Knæene og uhyre Panama-hatte, modtog Familjen og Vennerne ved de runde Bænke.

Forøvrigt ved jeg slet ikke, hvor mine Ungdomsaar blev af. Dagene fløj bogstavelig for mig. Ved Siden af min Teatervirksomhed havde jeg Timer i Sprog og Historie. Mine Skolekundskaber var desværre ikke overdrevent store, og jeg syntes, jeg skyldte min Stilling at lære noget ordentligt. Til at bestride Udgifterne her ved fik jeg et lille Tilskud fra Teatret, skønt Collin rigtignok paa sin godmodig spøgende Maade mente, at jeg «vist kunde nok!»

Jeg kom tillige ikke saa lidt ud i Selskabslivet. Allerede forinden min Debut var jeg en jævnlig Gæst hos de gamle Wiehes paa Kristianshavn og hos Michaels Svigerforældre, Klædehandler Thorsens. Jeg mindes den gamle Thorsen som en sjælden retsindig Mand og hans Hustru som en Kone med ikke ringe Smag. Datteren, Emilie, var en sund og køn ung Pige, der blev Michael en udmærket Hustru. Efter deres Bryllup besøgte jeg ofte det unge Par i deres lille hyggelige Lejlighed i Skindergade. Jeg har derfra bevaret et Indtryk af Michaels Værelse. Det var ganske lille, og Møblementet bestod i det væsentlige af en Sopha og en Etagère, hvorpaa laa en Mængde Roller.

Fader havde dernæst indført mig hos flere Familjer. Saaledes havde jeg stiftet Bekendtskab med Overlærer ved Metropolitanskolen Carl Petersen og hans elsk-

* Bekendt Skuespiller ved Kristiania Teater og senere ved Kasino.

værdige Hustru Thora Petersen, født Lythans, der begge hørte til den intime Kreds af Venner, hvor Fader befandt sig saa vel, fordi han vidste, han der kunde sige, hvad det skulde være, og udtrykke sig frit paa den ham egne Maade uden nogensinde at blive misforstaaet. Carl Petersen var et ualmindelig lyst Hoved, dertil et sjælden fortræffeligt Gemyt. Han og hans varmhjertede Hustru omfattede mig i en Aarrække med stor Kærlighed, og mange ere de glade Erindringer, som jeg har fra deres gæstfri Hjem. I den første Tid, jeg kom hos dem, laa dette Hjem i Sværtegade, senere flyttede de ud paa Vesterbro. Jeg traf her atter sammen med Christian Winther — der senere blev gift med en Søster til Husets Frue — og gjorde Bekendtskab med Digteren Aarestrup. Dette sidste gik saaledes til. En Eftermiddag, da jeg sad og talte med Thora Petersen i hendes Dagligstue, ringede det paa Døren, og en svær Mand med fyldigt Ansigt traadte ind. Thora præsenterede mig for Doktor Aarestrup, der tog mig skarpt i Øjesyn med sine klare, graablaa Øjne. Han vandt straks mit Hjerte ved sit udmærkede Humør og sin sprudlende Livslyst. Mellem de mange livlige Mennesker, hvoraf Overlærer Petersens Omgang bestod, var Aarestrup i Sandhed ogsaa det mest levende. Jeg vil i det følgende oftere komme tilbage til mine Minder fra det Carl Petersenske Hus.

Ogsaa hos Michael Drewsens paa Strandmøllen indførte Fader mig, og jeg tog ofte med ham derud. Drewsen var som bekendt en stor Ven af Teatret og stod i et fortroligt Forhold til flere af Skuespillerne. Jeg blev overordentlig gæstfrit modtaget i det rige

Hjem, hvor jeg mødtes med mine Kammerater og hvor Vært og Værtinde gjorde alt, for at vi ret kunde føle os tilpas. Fra et af mine Besøg derude har jeg en ganske morsom Erindring. Det var en Formiddag ud paa Efteraaret. Der var en Del Gæster forsamlede, hvoriblandt fra Teatret, foruden mig, Sangerinden Madam Stage. Michael Drewsen og jeg stod ude ved Vejen, da vi i det fjerne se en Støvsky og høre stærk Hestetrampen. «Tak Skæbne!» udbryder Drewsen, «der har vi Kronprinsen! Saa maa der straks dækkes op.» Og ind foer han for at give sine Ordre. Lidt efter kom Kronprins Frederik ridende ind i Gaarden med sine Kavallerer. De havde været paa Jagt. Kronprinsen var iført en høj-romantisk grøn Jagtdragt og bar Horn ved Siden. Medens nu Jagtselskabet be- værtedes paa det bedste, samledes Damerne i Daglig- stuen. Efter en Timestids Forløb kom Kronprinsen og Herrerne ind. Hs. kgl. Højhed opfordrede Fru Stage til at synge og satte sig ned ved Siden af mig, med hvem han saa førte en lang Samtale eller rettere sagt Enetale, thi jeg sagde ikke meget. Kronprinsen havde tydeligt nok drukket megen Vin og udtalte sig med stor Uforbeholdenhed. Han kom med forskellige Udfald mod sine Omgivelser, over hvem han bl. a. beklagede sig, fordi de vilde have ham til at gaa i Kirke. Derefter kom han ind paa sit mislykkede Ægteskab med Prinsesse Mariane: «Det fik de da ogsaa forpurret,» ytrede han, og idet han trak en svær Guldring af sin Finger og gav mig den i Haanden, føjede han til: «Skønt Ringen er tung, som De kan mærke!» Lidt efter brød Jagtselskabet atter op,

og jeg havde talt med den senere Kong Frederik VII for første og sidste Gang i mit Liv.

Kort Tid efter sendte Kronprins Frederik mig igennem min ældste Broder en pragtfuld hvid Fjerblomst i Form af en Kamelia.

Ogsaa flere andre elskværdige Familjer optog mig i deres Kreds, men det vilde føre for vidt at komme nærmere ind herpaa. Skulde jeg nævne alle de Mennesker, der kom mig imøde med Godhed, vilde jeg aldrig blive færdig. Selskabslivet morede mig, fordi det indeholdt saa meget nyt for mig, der fra mit Hjem var yderst tarveligt vant. Jeg var en voksen Pige, da jeg ved et Selskab første Gang blev Vidne til den Overdaadighed, at der for hver af de tilstedeværende var beregnet en *hel* Appelsin. Hjemme var vi altid flere om en saadan.

XI.

Aaret efter min Debut skrev Adolph en Dag til os, at to af hans unge, norske Venner, Brødrene Sødring, vilde ankomme til København og bosætte sig der. De var Sønner af daværende svensk-norsk Generalkonsul i Aalborg, Agent Sødring, og begge havde de haft sørgelige Skæbner. Den ældste, Cand. jur. Hans Sødring, havde i en Alder af 28 Aar mistet Synet paa begge Øjne, den yngste, Christopher, der skulde have været norsk Officer, var bleven afbrudt i sin Karriere ved kort forinden sin Udnævnelse til Løjtnant at brække Benet under en Gymnastikøvelse. Han fik vel Brugen af Benet igen, men paa Grund af mangelfuld kirurgisk Behand-

ling blev det aldrig nogensinde fuldstændig stærkt, og hans Invaliditet nødte ham til at opgive Militærvejen. Begge Brødrene søgte nu blidere Kaar i Danmark, og Adolph anbefalede dem paa det bedste til Faders og Moders Gæstfrihed. En Dag, som vi sad i vor Dagligstue, blev de to Brødre meldt. Jeg husker endnu, hvorledes de kom ind. Begge var de udmærket smukke Mennesker. Christopher gik bagved Broderen og ledede ham frem med Hænderne om hans Skuldre.

Naar man ikke vidste det, skulde man for øvrigt ikke se, at Hans Sødring var blind. Han bar sin store Ulykke med en beundringsværdig Taalmodighed. Hans ypperlige Forstand og mange aandelige Interesser bidrog vel ikke lidet til at mildne det haarde Slag, der havde ramt ham, men først og fremmest var det dog hans sjældne Evne til gennem sin Følsomhed og Fantasi at finde sig til Rette, der blev ham en mægtig Hjælper. Denne Evne, som man straks maatte blive opmærksom paa, idet han med forbausende Lethed og Sikkerhed bevægede sig i det daglige Liv, udvikledes i Tidens Løb saa stærkt, at jeg fra hans ældre Aar bl. a. erindrer, at han under et Besøg hos mig en Sommer paa Landet viste andre af mine Gæster om i Haven, som han fra tidligere Besøg kendte, fremhævede Udsigtspunkterne for dem, gjorde dem opmærksom paa, naar de skulde standse for at se sig om og gentagende udbrød: «Er her ikke dejligt?» Hans Sødring var overordentlig interessant at samtale med. For Kunst og Literatur besad han stor Kærlighed, og det glædede mig ofte at høre hans træffende Domme om scenisk Kunst. Netop fordi Synets Gave

var ham berøvet, kunde han rette hele sin Opmærksomhed paa det væsentligste i Skuespillerens Kunst: *Betoningen*. Om den var ægte, om den kom fra Hjertet eller fra Hovedet, derom behøvede man blot at spørge Hans Sødring. Han vidste Besked. — Hans Sødring giftede sig senere med en dansk Dame, og i hans Hjem samledes i en Række af Aar hans norske Venner, naar de besøgte København. Her stiftede jeg bl. a. Bekendtskab med Bjørnstjerne Bjørnson.

Christopher Sødring var, da jeg lærte ham at kende, nogle og tyve Aar gammel. Med stor Modtagelighed for alt smukt og godt forbandt han megen Klarhed og Forstandighed og en Retsindighed, der maatte indtage alle for ham. Han var derhos i sjælden Grad et Pligtmenneske og overordentlig nøjsom. Egenskaber, som han bevarede gennem hele sit Liv. En Barndomsven af ham har fortalt mig, at han som Dreng plejede at sige: «Vi skulle være fornøjede, med hvad vi have!» — en Grundsætning, som han fik rigelig Brug for under sine Studeringer her i København. Thi han var yderst tarveligt stillet og maatte se at klare sig, som han kunde det bedst. Han studerede Matematik og Polyteknik, og da det galdt for ham at faa sin Eksamen saa hurtig som muligt, læste han fra Morgen til Aften. Trods Studeringerne fik han dog jævnlig Lejlighed til at besøge os, og naar min kærlige Moder saa hans blege, forlæste og magre Ansigt, rystede hun bekymret paa Hovedet.

Om det friske Liv oppe i Norge, som Christopher Sødring, der var født i Bergen, i sine Dreng- og Kadetaar havde ført, fortalte han os mangt og meget.

Han gav os saaledes en levende Beskrivelse af Julegilderne, naar han og hans Brødre og Venner i klingende Frost kørte om i Slæde fra Gaard til Gaard, ofte flere Dage og Nætter i Træk, og han fortalte om, hvorledes der blev danset, saa Skosaalerne bogstavelig blev slidt op paa en enkelt Aften. For Kristiania var han dog ikke videre begejstret. Han følte sig tilbagestødt ved den megen Raahed, som herskede der, og som jævnlig gav sig Udslag i de vildeste Slagsmaal. Om Bøndernes Kampe med Bybeboerne, hvor det gik løs paa Kniven, ofte med sørgeligt Udfald, berettede han, og han mindedes, hvorledes han en Dag paa Akershus Vold efter en saadan Kamp havde set Ligene af flere Bønder henligge i Græsset. Her paa denne Vold havde han gaaet en Aften i stærk Kulde, og da han frøs, begav han sig ind i Gymnastikhuset for at varme sig ved Legemsøvelser. Under et Spring over Hesten var det da, han faldt og brød sit Ben. Det nye og fremmede for os i alle disse Fortællinger vakte vor Opmærksomhed for vor norske Ven. Og han paa sin Side følte med Behag, at han var kommet til sydligere, mildere Himmelegne. Dog var han ofte tung i i Sind. Den megen Modgang, han havde haft i sin Ungdoms første Aar, havde bragt ham til at se mørkt paa Livet. Jeg var lys og let. I disse vore Modsætninger mødtes vi.

En Dag i Foraaret 1845 gjorde Familjen Rosenkilde en Skovtur, hvori Brødrene Sødring deltog. Da jeg om Aftenen kom hjem, havde jeg en udsprungne Anemone i Brystet, men — havde tabt min Frihed. Jeg var bleven forlovet med Christopher Sødring. Samme

Aften sendte jeg ham i al Hemmelighed min første Gave, en Buket af Bøgeløv og Skovblomster. Vore Udsigter var dog kun smaa, og vi var derfor enige om foreløbig at holde vor Forbindelse hemmelig. Min Interesse for vor unge norske Gæst forblev dog ikke ganske skjult, og selv Fader begyndte at faa Mistanke om, at der var noget paa Færde, om det end ikke et Øjeblik faldt ham ind, at jeg var forlovet. Da det nu ikke ganske stemmede med den Gamles Planer, at jeg skulde forlove mig med Christopher Sødring, besluttede han i Tide at advare mig. Paa en ganske overordentlig fin Maade førte han derfor paa en Spadseretur med mig Talen hen paa min forlovede og sagde, at han kunde «saa gu' egentlig ikke se, hvad rart, der var ved saadan en Springfyr med stort Overskæg.» Jeg lod naturligvis, som jeg intet mærkede og svarede, at jeg syntes den unge Sødring var et elskværdigt og dygtigt Menneske. Ja, Gudbevares, det indrømmede Fader jo, men der var dog saa mange andre elskværdige unge Mennesker som nu f. Eks. den og den. Han nævnede her flere af de unge Æsthetikere, der kom hos os. Ja, jeg indrømmede naturligvis ogsaa, at disse var elskværdige Mennesker, og saaledes blev Resultatet, at Fader og jeg var ganske enige, hvad dog ikke udelukkede, at den Gamle kom hjem i et alt andet end godt Humør. Mit Humør var derimod glimrende. Jeg syntes, at jeg havde Lykken med mig i alt. Ovre paa Teatret smittede jeg alle ved mit gode Lune, og Madam Nielsen sagde de smukke Ord om mig: «Hun maa være god, for hun er altid saa glad!» Den rette Grund til al min Glæde var der ingen, som vidste.

Faders Mistanke om, at der var noget i Gære, bestyrkedes i den følgende Tid ved, at han ofte saa mig optaget af at skrive Breve ved min Pult i Chiffonieren. Han bemærkede gentagne Gange: «Jeg ved Pokker ikke, hvad alt det Skriveri er, som Du har for!» Nej, det skulde den Gamle jo heller ikke vide endnu, thi de Breve, jeg skrev, var til min forlovede, og den, der besørgede dem til deres Bestemmelsessted, var min Søster Roses forlovede, Premierlieutenant Olufsen, som var indviet i Hemmeligheden. En Aften, husker jeg, saa det længe ud til, at det ikke vilde lykkes mig at komme af med mit Brev til Olufsen. Da vi imidlertid sad omkring Thebordet, tabte jeg med Vilje min Serviet paa Gulvet og krøb ned under Bordet for at lede efter den. Samtidig benyttede jeg Lejligheden til at stikke Olufsen Brevet i Haanden. Denne Månevar var imidlertid nær gaaet galt, thi da jeg atter kom op, saa jeg, at Olufsen var mørkerød i Hovedet og saa befippet, at han svarede i Øst, naar man spurgte ham i Vest. De andre kunde ikke begribe, hvad der gik af ham.

Ved streng Flid lykkedes det min forlovede i kort Tid at tage sin Eksamen, og nu maatte jeg ud med Hemmeligheden til Fader. Jeg gik altsaa en Dag ind til ham paa hans Værelse, da jeg vidste han var alene. Han var just beskæftiget med sit kæreste Arbejde, hvortil der efter hans Paastand udkrævedes ikke almindelige Evner, nemlig at lægge i Kakkelovnen. Han vendte Ryggen til mig og havde Ildtangen i den højre Haand.

«Fader,» sagde jeg, «jeg kommer for at fortælle Dig, at jeg er bleven forlovet.»

Mage til Fart, hvormed Fader svingede rundt, har jeg aldrig set.

«Forlovet! Med hvem?»

Jeg sagde ham det. Han saa yderst misfornøjet paa mig: «Men Barn, det gaar min Sæl ikke an. Du har ligefrem ikke Lov til det. Du maa huske, Du er Statens Ejendom, og — hvad vil Fru Heiberg sige?»

Hvad Fru Heiberg vilde sige, fik jeg snart at vide. Jeg gik nemlig straks ud til hende paa Søkvæsthuset og var saa heldig at træffe hende ene hjemme. Da hun hørte Aarsagen til mit Komme, udtalte hun sin Glæde paa mine Vegne og lykønskede mig særlig til, at min forlovede paa Grund af sin Livsstilling tilhørte en hel anden Sfære end jeg. «De kan tro,» ytrede hun, «det er ikke altid nogen Lykke for en Skuespillerinde, at hendes Mand ogsaa hører Teatret til. Man er jo saa aldrig fri for det. Nej, naar man kommer hver fra sin Kreds og sine Interesser, bliver Samlivet ganske anderledes frisk.» Hun rejste sig og gik hen til Klaveret. «Nu skal jeg synge en lille Sang for Dem.» Saa sang hun:

«Min kære, lille Søster!
Hvorfor er Kinden Din ej rød?
Saa tankefuld Du vandrer,
Du ligner fast en Død.»

«Ak jeg har lært en sælsom Ting,
Derfor jeg gaar saa taus omkring:
Jeg skænket har mit Hjerte
Til en Ungersvend.»

Da saa «En Søndag paa Amager» senere kom frem, havde jeg jo nok en Anelse om, hvem Forfatteren var.

Skønt Fader saaledes i Begyndelsen paa Grund af sin store Kærlighed og Interesse for mig kun ugerne saa mig glide ud af sine Hænder, varede det dog ikke ret længe, inden han forsonede sig ganske med Tanken om, at jeg agtede at ombytte Navnet Rosenkilde med Navnet Sødring. Hertil bidrog først og fremmest den, der bar dette sidste Navn, og som af min hele Familie omfattedes med varm Sympathi. Fader, der altid ønskede at udvide sine Kundskaber, gav sig endog til at læse Mathematik med min Forlovede. Da det imidlertid ikke stod i Sødrings Magt at popularisere denne Videnskab i saa høj en Grad, som den Gamle ønskede det, opgaves disse Timer dog snart.

Som kongelig Embedsmand og forlovet Pige burde jeg nu være bleven sat og fornuftig. Desværre maa jeg bekende, at jeg langt fra var det. Til Tider kunde den gamle Kaadhed og Lyst til Skelmsstykker skyde op i mig, og det var ikke altid de mest passende Lejligheder, ved hvilke Naturen gik over Optugtelsen. Jeg mindes saaledes følgende.

Den 1ste April Aar — ja, Aarstallet husker jeg ikke, men det var paa en Tid, da Folk havde adskillig travlt med at tale om det Forhold, der bestod mellem Kronprins Frederik og Luise Rasmussen — var jeg inviteret til en stor Frokost hos en Familie, der boede ved Vestervold. Der var en Del ældre kvindelige og mandlige Slægtninge til Stede, og alle havde taget Plads om det velbesatte Frokostbord. Man tog godt for sig af Retterne, og Passiaren gik.

Inde i Sofaen var Familjens fornemste Medlem, en gammel, podagristisk Herre, anbragt. Han havde beklaget sig-for mig over sine daarlige Ben, men syntes nu, omgivet af Puder og Trøstere og nedsunken i Velvære, at have glemt sine Skrøbeligheder. Frokosten trak ud, og jeg, der forlængst var færdig med at spise, trængte til at rette mine Ben. Jeg rejste mig derfor og gik hen ved Vinduet, der vendte lige ud mod Volden. Som jeg staar der og hører efter Frokostselskabets evindelige Snakken og Pludren, farer den Tanke som et Lyn igennem mig: «Nu skal Du narre dem allesammen April!» og inden jeg faar Tid til at besinde mig, raaber jeg: «Der rider Kronprins Frederik og Jomfru Rasmussen.» Virkningen af disse Ord var frygtelig. Alle stormede op fra deres Pladser, Stole væltedes, Tallerkener, Gaffler og Knive faldt paa Gulvet. Enhver vilde være først. En af Damerne, der paa sit Skød havde en lille Pige, som hun trakterede med Mælk, satte Barnet i en saadan Fart ned paa Gulvet, at Stakkelen højlydt gav sig til at skrike. Selv den gamle i Sofaen havde glemt sine daarlige Ben, var sprunget op og stod nu ved min Side med Servietten i Haanden, ivrigt spejdende ud af Vinduet. Jeg selv var ulykkelig over min Ubesindighed, og da jeg til Selskabets Indignation sagte udtalte Ordet: «Aprilsnar», var min Stemning ikke meget forskellig fra den, hvormed jeg en Aften for mange Aar tilbage havde betragtet en Fiskebolle paa en lyserød Væg.

I Januar Maaned 1847 opførte vi paa Teatret: «Romeo og Julie». Jeg spillede Ammens Rolle og prøvede mine Scener med Fru Heiberg i hendes Hjem

paa Søkvæsthuset. En Dag, da jeg som sædvanlig var derude, var Tiden løbet fra os, og det var blevet henimod det Klokkeslet, da Heibergs plejede at spise til Middag. Som Fru Heiberg og jeg sidder og samtaler i hendes Dagligstue, stikker Heiberg Hovedet ind af Døren.

«Naa, De er her,» siger han, «det var da morsomt. De bliver vel til Middag. Hanne, hvad har Du til os?»

«Jeg kan byde paa Fiskefilet med Østers.»

Saa hentede Heiberg Champagne frem, og vi gik til Bords. Selskabet bestod kun af Johan Ludvig, Johanne Luise, Fru Gyllembourg og jeg. Jeg erindrer, at jeg, der haabede inden altfor lang Tid at kunne sætte Foden under eget Bord, fortalte om, hvorledes jeg samlede til Udstyr. Jeg havde netop den foregaaende Dag været inde hos en Kræmmer og købt 24 Servietter. Saa glad var jeg over disse Servietter, at jeg i Spøg havde anmodet Kræmmeren, om jeg maatte bære en hjem ad Gangen. Man morede sig meget over den Ide. Om Aftenen fulgte Heiberg og Johanne Luise mig hjem. Han tog en af os under hver Arm, og saa gik vi til Nyhavn. Det var dejligt Maaneskin. Udenfor vor Port sad den gamle Vægter og sov, og da vi vækkede ham, idet vi bad meget undskyldte vor Dristighed, sagde han: «Aa det gør saamænd ikke det mindste. Jeg falder straks i Søvn igen!»

Jeg har tidligere berørt, at vor Familje i de Aar, vi boede i Nyhavn, flere Sommere laa paa Landet i Gentofte. I et lille hyggeligt Hus med en smuk Have og dejlig landlig Udsigt indrettede vi os i al Tarvelig-

hed. Den friske, styrkende Landluft var til stor Nydelse for os alle, ikke mindst for Moder, der aldrig ret havde kunnet forvinde Tabet af sit kære Østerbro. Vort Landophold løb dog ikke af uden at medføre betydelig Anstrengelse for hende som Husmoder, thi Gæster var velkomne, og følgelig var der mange af dem. Jeg mindes iblandt disse Faders Ven fra Ungdomsaarene, Professor Dorph, den senere Teaterdirektør. Han og Fader gjorde lange Vandringer sammen og kom ofte ganske udasede hjem. Fader, der i de varme Dage følte sig generet af sit Fodtøj og derfor uden videre havde skaaret Klapper paa Siderne af Støvlerne, hvilke Klapper, naar han satte Foden til Jorden, gabede ligesom Gæller paa Fiskene, havde formaaet Dorph til at følge sit Eksempel. Yderst pudsigt tog det sig ud, naar de to gamle kom vandrende med dette deres ventilerede Fodtøj. Opfindelsen viste sig dog ikke altid praktisk. Da Dorph og Fader saaledes en Dag havde kørt et Stykke Vej ovenpaa et Tørvelæs, kunde de næppe gaa, da de atter kom ned paa Jorden, idet Tørvesmuldet var trængt ind gennem Klapperne, og da de ikke turde tage Støvlerne af og ryste dem af Frygt for ikke at kunne faa dem paa igen, kom de humpende hjem i en ynkværdig Tilstand.

Dorph yndede i høj Grad at høre Fader og mig spille sammen. Han tog da Plads bagved os i sin lange Overfrakke, og naar vi holdt op, sagde han paa sin tørre Maade: «Mer!»

Til Naboer havde vi to gamle ugifte Søstre Lerche. De var begge meget blide og sagtmodige, naar de traf sammen med os, og brugte stadig Udtrykket «min søde

Ven», naar de talte til hinanden, saa vi ansaa dem for Mønstre paa Fromhed, ligesom deres daglige Samliv forekom os at maatte være en hel Idyl. Vi blev imidlertid revne brat ud af vore Illusioner, thi en stille Sommerdag, da Marie og jeg sad og døsede over vort Haandarbejde i et Lysthus, der laa umiddelbart op til Søstrenes Have, hørte vi den ene Lerche sige til den anden i en yderst ubehagelig Tone: «Tal højere, Laurence, jeg kan Fanden ta'e mig inte høre, hvad Du si'er!» Naar senere nogen indenfor Familjekredsen gav et mindre venligt Svar, glemte den, over hvem det gik ud, aldrig at citere: «Tal højere, Laurence, etc.!» Sætningen blev et Slags Mundheld for os.

Adolph boede hos os, naar han kom fra Christiania, og deltog i vore landlige Adspredelser. Han var en ivrig Fisker, men havde sjældent Held med sig, saa Suderne i Gentofte Sø tog sig hans Ankomst med nogenlunde Ro. Jeg interesserede mig aldeles ikke for denne Idræt og kunde ikke fatte det underholdende ved i Timevis at ligge og stirre paa en Prop. Det var derfor et ganske ufortjent Held, der timedes mig, da jeg en Dag i Løbet af faa Minutter gjorde en Fangst, der saavel ved sin Størrelse som paa Grund af de mærkelige Omstændigheder, hvorunder den skete, vakte berettiget Opsigt i Gentofte. Begivenheden bør derfor antegnes i Erindringerne.

En smuk Sommermorgen kom jeg paa min Vandring ned til Søen og traf der Adolph siddende mismodig ude ved Enden af en lang Træbro, omgivet af sine fire Snører. «Hør,» siger han, «jeg skulde gerne ind og grave Orme. Kunde Du ikke passe Snørerne

saalænge?» Det vilde jeg grumme nødigt, thi dels var jeg, der samme Dag ventede min forlovede i Besøg, iført en af mine smukkeste Kjoler, en hel hvid, broderet, og dels forstod jeg mig ikke det mindste paa at fiske. Men Adolph vilde ikke lade mine Undskyldninger gælde:

«For det første behøver Du ikke at være bange for, at der skal komme Bid, for nu har jeg siddet her i to Timer, uden at der har været saa meget som en Hundestejl. Skulde Ulykken imidlertid ske, saa er det blot, at Du trækker Snøren op og lægger Dyret paa Broen, saa kommer jeg straks.» «Naa, ja, ja da,» sagde jeg, «saa gaa Du kun.» Og Adolph gik.

Næppe er han kommen mig ude af Syne, før jeg til min Skræk ser Floddet paa den ene Snøre vippe op og ned og sluttelig forsvinde. Jeg haler af al min Kraft i Snøren, og i samme Nu spræller en stor Suder paa Broen. Med begge mine Hænder maa jeg holde paa Fisken, som er af et ganske ualmindelig livligt Naturel. I det samme begynder Floddet paa den anden Snøre at vippe, og — ikke vil jeg tro mine egne Øjne — det samme gør Floddet paa de to andre Snører. Jeg slipper Suderen, griber Snørerne og haler til min usigelige Forbauselse tre andre Sudere af ganske samme Livlighed som den første op af Vandet. Hvad i Alverden skulde jeg gribe til for at forhindre min kostbare Fangst fra atter at forsvinde i Dybet. Der var kun ét at gøre. Resolut kastede jeg mig, ikke ændsende min hvide Kjole, saa lang jeg var paa Broen med de to Sudere under mig og en Haand paa hver af de to andre.

Man forestille sig Adolphs uhyre Forbauselse, da han ved sin Tilbagekomst traf mig saaledes.

I Sommeren 1847 rejste min forlovede og jeg over til Aalborg for at jeg kunde blive præsenteret for mine tilkommende Svigerforældre. Jeg blev modtaget paa det kærligste af de to elskelige, gamle Mennesker. De vidste sandelig ikke, hvor godt de vilde gøre det for mig. Jeg var for øvrigt helt forbavset over at erfare, hvor mange gode Venner jeg havde i Aalborg, og alle spurgte de mig, om jeg kunde huske den Gang, jeg som lille Pige var paa Besøg i deres gamle By. Jo, det kunde jeg da rigtignok. Saadanne Barndomsindtryk glemmer man ikke saa let.

Iblandt mine Papirer har jeg fundet et Minde fra dette mit Besøg hos mine Svigerforældre. Det er et versificeret Brev fra Fader, affattet paa hans humoristiske Maade, men tydeligt bærende Præget af, hvor meget han og Moder savnede mig, og hvor ængstelig han var for mig. Brevet, der har følgende Udskrift:

pr. Iris.

Velædle Jomfru Julie Rosenkilde,

Kongelig Skuespillerinde.

Adr.: Hr. Konsul Sødring

i

Aalborg,

og hvis Poststempel bærer Datoen: 27. Juli 1847, lyder saaledes:

Graat er Papiret, men Blækket er sort, og mit Hjerte,
det vide Du,

Sødeste Julie *Maria* Weber af Rosenkildernes Æt! —
Dog notabene! at ikke Du læser *Maria*, saa Tonen
den falder
Paa I'et; thi Tonen skal hvile paa *Ma*, saa Du faar nok,
Kan jeg begribe, læse fra først af igen:

Graat er Papiret, men Blækket er sort, og mit Hjerte,
det vide Du,

Sødeste Julie *Maria* Weber af Rosenkildernes Æt!
Bankede mangengang stærkt i de Dage fra Tyrs Dag
til Freyas,

Thi Smeden og Snedkerens Kone og Rasmus, ja selve
Barberer

Havde forbandet *mig* paa, at der stod et forfærdeligt
Veyr

Ud over Frideriks Sund, saa mueligt kunde det være,
Brølede faderlig Angst mig i Nyre og Lever og Hjerte,
At over Kattedgats Vover det strakte sig ud, og at det
kunde sig tømme

Ud over Iris og Dig, om den Udtømmelse — det var
jo mueligt —

Skeete paa selvsamme Tid, da Du var paa Iris
Og Iris i Kattedgat. Men da med dirrende Næve jeg
brød

Brevet, der lod Os det vide, som Smeden og Rasmus
Og selve Barberer med varslende Pande og Rynkbryn
Forbød Os at haabe, nemlig at slet ingen Torden,
Storm eller Lyn havde havt enten med Dig eller Iris,
Ey heller med Kattedgat at gjøre; da skulde Du staaet
Ved mig og seet; thi det veed jeg og troer paa,
At ihvorvel de Jyder i Aalborger-Byen

Giør, hvad de kan, for at faa ud af Din Siele
Drevet al Længsel og Lyst efter Fædrenehjemmet:
Havde Du seet mine dirrende Næver og seet mig
Slængende hen saa lang, som jeg slænge mig kunde,
Knusende fem af de Kirsebær, otte à ti paa Tallerknen,
Som Jomfrue Lerche saa god og saa blid som jomfruelig,
Ene til mig havde sat paa det Plankeværks-Grønsvær;
Havde Du seet mig der, henslængt og læsende Brevet,
Der saa kort, som det var, Os dog tydeligt nok for-
talte

Og saa aldeles troeværdigt til Overbevisning
Bød os at vide og fryde Os over, at hvad end Smeden
Og Snedkerens Kone og Rasmus, ja selve Barberen
Havde Os truende varslet om Uvejrg og Torden og
Storm,

Du, Du sødeste Barn, Du havde det dejligt;
Havde Du seet mig at bide i Græsset af Glæde,
Over at Smeden og Snedkerens Kone og Rasmus,
Ja selve Barberen løj, da de foer med den Sladder om
Stormlyn

Henimod Frideriks Sund Klokken syv eller Otte,
Da, min sødeste Ven, da vidste Du: (førstens:
At i Græs man i Glæde kan bide ligsom i Død)
Vidste, Du sødeste Barn, hvad Du da veed, kan jeg
troe,

Snart nu i femtyve Aar. — Hils nu Dem alle,
Alle, som elske og nysle og pusle og hege min sødeste
Julle,

Hils Dem, at hvis det var Selve Os, der nysledes,
hegedes, pusledes

Giestfrit i Jydernes venlige Aalborgerbye,

Ikke med varmere Takken slog vore Hjerter.
Dog, min sødste Julie, vel vore Hjerter er varme,
Varme og fulde af Tak, det er de, men troe mig, de
blive

Snarligen kolde og tomme, see Vi Dig ikke igien,
Inden den Sommersolstraale, som varmer min Skulder
Den høre saavel som min graalige Bakkenbart,
Niende Gang sig bryder Vej giennem Birk-Toppens Løv
Herind i Kamret. God Morgen!

Alle Dig hilse, alle — hvem er saa flere at nævne?
Jo dog, Dit datterlig bankende Hjerter det spørger om
Moder:

Moder er vel, og Moder er glad og stolt af sin Datter,
Alle Dig hilse! Og alle Vi hilse
(*Du nejer om til alle Sider*)

Dem alle! —

Mandagens Morgen den sex og tyvende Juli.
Naar det er Mandag igen, tør Vi at vente begynde?

Efter Verset paa Brevets sidste Side har Fader tilføjet:

«Dersom Du skulde ville læse for nogen dette mit Smule Skriverie for Din Moerskab, saa maa Du læse det flere Gange igennem for Dig selv, ellers gaar let Meningen fløiten. Altsaa sees: at Du i hvert Fald maae læse det flere Gange. I den Form skriver Fædre saa grumme sjeldent til deres Børn, skal jeg sige os.»

Der var imidlertid sket en stor Forandring i vort Hjem. Min Søster Rose havde indgaaet Ægteskab med Prmlt. Olufsen. Jeg husker endnu saa tydeligt hendes Bryllup. Det foregik i al Tarvelighed, og af fremmede var kun Høedt til Stede. Rose blev viet i Garnisons Kirke, og da vi forlod Kirken var Høedt min Kavaller. En stor Overraskelse ventede os ved vor Hjemkomst, idet Huset var illumineret fra Tag til Kælder. Den Opmærksomhed skyldte vi vor elskværdige Vært, Gros-serer Bondrop. Moder trakterede med fin The, Vin, Brunsvigerbrød og Kage. Det var hele Anretningen. Kun Høedt fik en Tallerken Smørrebrød, som efter foregaaende Aftale med Moder var stillet bag et Gardin i Spisestuen. Høedt havde nemlig, da han et Par Dage i Forvejen var bleven underrettet om, at der paa Bryllupsaftenen kun vilde vanke lette Forfriskninger, erklæret, at han «sandelig maatte have noget solidt at spise», og Moder, der ikke var fri for at forkæle ham, indlod sig da paa den lille Sømmensværgelse for hans Skyld.

Da Rose var bleven gift, savnede vi hende alle hver Dag, der gik, mest dog maaske Moder, hvis Yndling hun var. De lignede ogsaa i mange Henseender hinanden. Moders fine Kvindelighed havde Rose taget i Arv. Hvad der bidrog til at mildne Savnet var dog det, at Roses Mand sluttede sig nær til os, og vi syntes, at hun hørte os til endnu.

Saa ramtes vi af det haarde Slag. Efter et Aars Ægteskab døde Rose, og hendes Plads stod for stedse tom. Fader var ikke til Stede ved Begravelsen. Jeg kan i det Hele taget ikke mindes, at Fader har over-

STRUNK. C. SØDRING. OLUFSEN.

JULIE,

ROSE

OG

MARIE ROSENKILDE.

Efter Tegning af GÆRTNER.

været en Begravelse. Han var — tror jeg — bange for, at det sædvansmæssige Præg, som Ceremoniellet ved slige Lejligheder let antager, skulde forstyrre hans højtidsfulde Stemning. Men da Sørgetoget kom forbi vort Hjem, hvor saa kort i Forvejen den glade Brudeskare var dragen ind, stod han ved Vinduet, og Sorgen greb ham da med en saadan Magt, at den inspirerede ham til at skrive et Digt, som han sendte til Adolph i Christiania. Dette Digt er desværre gaaet tabt.

XII.

Fyrrernes Friheds-skandinaviske og nationale Bevægelse greb mig stærkt. Man maatte i Sandhed ogsaa være et ganske følelsesløst Menneske for at staa kold og udeltagende i den almindelige Begejstring. Dertil kom for mit vedkommende, at Faders hele humane Syn fra tidlig Barndom havde paavirket mig og gjort mig forstaaende overfor det nye, der rørte sig i Tiden. De Personer, der traadte frem og talte Frihedens Sag, fulgte jeg med ungdommelig Begejstring. Den Dag, da Orla Lehmann blev løsladt af Fængslet, var jeg i Besøg hos Overlærer Petersens, og jeg kan endnu mindes det Indtryk, som Meddelelserne om Folkemasernes Sammenstimlen og Ovationerne gjorde paa mig. I vort Hjem diskuterede Fader og vore litterære Venner de vekslende Begivenheder, og disse Debatter havde altid en opmærksom og ivrig Tilhører i mig. Der laa i de Aar en ganske ejendommelig Foraarsstemning og Jubel i Luften. Alle vare grebne af en

fælles stor Sag, og man følte i Sandhed, at man *levede*.

Mine skandinaviske Sympatier blev nærere ved de mange elskværdige Normænd, der besøgte os med Adolphs Anbefaling. Blandt disse mindes jeg navnlig en ung Videnskabsmand, H. J. Thue, der blev os alle overordentlig kær. Han var et sjælden begavet Menneske, hvis fine Naturel ikke lidt mindede om Michael Wiehes. Thue sluttede sig nær til os og deltog i vore Adspredelser og Udflugter. Det var os derfor et helt Savn, da han atter rejste. Faa Aar efter erholdt vi til vor store Sorg Meddelelse om, at han i en Alder af kun nogle og tredive Aar var afgaaet ved Døden.

I Juni 1845 sattes Hovedstaden paa den anden Ende i Anledning af Kongen af Preussen, Friedrich Wilhelm IV's Besøg hos Kong Chr. VIII. Den danske Konge fejrede sin høje Gæst, hvis Nærværelse for øvrigt ikke var synderlig velset af Befolkningen, med adskillige Festligheder. Blandt andet blev der til hans Ære paa det kgl. Teater givet tvende Forestillinger — den ene bestaaende af Balletten «Napoli», den anden af Holbergs «Politiske Kandestøber» og Balletten «Toreadoren» — ligesom der i Christiansborg Slots Riddersal fandt et større Taffel Sted. Dette sidste var sat i Scene med stor Pragt, og da der var aabnet Publikum Adgang til fra Galleriet at være Tilskuere ved de høje Herskabers Spisen og Drikken, strømmede der en saadan Mængde nysgerrige til, at Folkemængdens Bevægelse opad Trapperne over Galleriet og ned den anden Vej antog Karakteren af et fuldstændigt Myrderi.

Ved denne Lejlighed gik det en gammel Pige af vort Bekendtskab paa følgende Maade. I Anledning af at hun skulde til Hove, havde hun iført sig sine fineste Klæder og var i god Tid mødt paa Pladsen. Her varede det imidlertid Timer, før hun og den hende nærmest omgivende Mængde kom saa vidt, at de var naaet hen til Trappeopgangen. Idet nu Strømmen sætter sig i Bevægelse, løfter den hende op, saaledes at hun ikke kan naa Jorden med Fødderne, bærer hende op ad Trapperne og drejer hende samtidig om. I denne Stilling føres hun over Galleriet med Ryggen til Taffelet, fortvivlet stridende for at faa sig vendt, ud gennem den modsatte Dør, atter ned ad Trapperne og havner sluttelig i Slotsgaarden, begrædende Tabet af sin Mantille og sin Hat og uden at have faaet noget-somhelst at se.

Den 20de Januar 1848 døde Kong Christian den ottende. Nogen Tid efter blev det mig meddelt, at Enkedronning Caroline Amalie ønskede, at der skulde afholdes en saakaldt Kabinets-Gudstjeneste paa Amalienborg, og at det var blevet bestemt, at seks unge Piger fra Teatret skulde synge Psalmerne. Blandt dem, der var udsete hertil, var jeg. Af de øvrige erindrer jeg Vilhelmine Østerberg og Caroline Lehmann. For at vi kunde præsentere os i Sørgedragt, blev der ved Teaterkassen udbetalt hver af os 30 Rigsdaler.

Den fastsatte Dag mødte vi paa Amalienborg i sorte Dragter og med lange Crêpe-Flor. Vi blev ført ind i en stor Sal og stillede os op i dens Baggrund. Lidt efter kom Enkedronningen med sine Damer og tog Plads i Fløjels Lænestole, der var opstillede foran

en aaben Fløjdør med Ryggene til os. Vi sang da vor første Psalme, hvorefter Grundtvig traadte frem i Døraabningen og holdt en meget lang Tale. Efter at denne var endt, sang vi endnu en Psalme, og dermed sluttede den lille Højtidelighed, der efterlod et ejendommeligt stemningsfuldt Indtryk hos mig.

Til Frihedsrøret og den skandinaviske Bevægelse sluttede sig det nationale Gennembrud i Krigsaarene 1848—50. Naar jeg tænker tilbage herpaa, gribes jeg endnu af den ejendommelige Følelse, der betog os alle under Indtrykket af de store Begivenheder — en Følelse saa rig og varm, at jeg aldrig senere har kendt noget, der kan lignedes ved den. Jeg ser atter for mig Kong Frederik den syvende, da han hin Dag red over Kongens Nytorv til Eksercerpladsen, omgivet af Tusinder af Mennesker, der ideligt raabte Hurra, og jeg mindes hans Ord, da Politiet vilde anholde den fattige Mand, der presset af Mængden havde grebet fat om Kongens Fod for at undgaa at komme ind under hans Hest: «Lad ham i Fred. Hvem skulde Folket vel bedre kunne støtte sig til end til sin Konge!» Saaledes fortalte man, at Kong Frederik havde sagt, og Mængden havde jublet og raabte med endnu større Begejstring.

Paa Teatret afsang vi fædrelandske Sange i Mellemakterne, og flere af Kunstnerne meldte sig frivillig ved Armeen, saaledes Vilhelm Holst, Nielsen, der jo oprindelig var Artilleriofficer, og efter Sigende Bournonville. Man gjorde i den Anledning Spøg med, at sidstnævnte, da han første Gang havde staaet i Geled, og der var blevet kommanderet: «Omkring», havde misforstaaet Situationen og afleveret en Pirouet, hvorved

han havde taget Fodfæstet fra sine to Sidekammerater. Da denne Kunstnernes Offervillighed en Dag kom paa Tale hjemme, medens vi sad ved Frokostbordet, sagde jeg i Kaadhed til Fader: «Jeg synes egentlig, at Du ogsaa burde melde Dig!» Jeg fortrød imidlertid straks min Ytring, thi den gamle lagde Kniv og Gaffel fra sig, saa alvorlig paa mig og svarede: «Ja, jeg har saagu' tænkt paa det!»

Vi Damer strikkede Uldtøj til de brave Jenser. Det blev efterhaanden saaledes, at man ikke turde møde i et Selskab uden at have Strikketøj med. Sad man med Hænderne i Skødet, blev man ugleset.

Den nationale Følelse gav sig Udslag paa mange Maader. Tydsk Sprog og tydsk Literatur, som tidligere enhver dannet havde været fortrolig med, blev nu Kontrabande. Dette kunde undertiden give Anledning til ret morsomme Scener. Jeg mindes saaledes følgende. Ved et Middagsselskab hos vor Husvært, Grosserer Bondrop, blev det vedtaget, at den som sagde et tydsk Ord, skulde bøde en Rigsbankdaler derfor. Som Følge heraf vogtede alle nøje deres Mund. Blandt Gæsterne var en ældre Ven af Huset, der gjorde et yderst tilbageholdende og beskedent Indtryk. Ved Bordet tog han godt for sig af Rætterne og lod de andre snakke. Han sad ligeoverfor mig, og det morede mig at bemærke, at vi vare naaede til Stegen, uden at han havde sagt et eneste Ord. Han rettede sig en solid Portion an og var endnu ikke færdig med den, da Fadet anden Gang blev budt rundt. Med et dvælende Blik betragtede han det lækre Dyr og gjorde en Bevægelse, som om han vilde forsyne sig paany,

men i det samme lagde han resolut Kniv og Gaffel fra sig og udbød med høj Røst: «Allzu viel ist ungesund!» Selskabet sad et Øjeblik maalløs af Forbauselse. Derpaa lød en almindelig Latter, og Synderen maatte af med fire Rdl.

Jeg foregriber Tiden og mindes Troppernes Hjemkomst. Aldrig vil jeg glemme den Dag. Gennem de flagsmykkede og dekorerede Gader drog Regimenterne med Bøgegrene i Geværerne, syngende og jublende. Christian Winthers Hustru, Julie Winther, og jeg var ude hos Overlærer Petersens, der da boede paa Vesterbro. Vi havde bundet Kranse og kastede dem ned til Soldaterne. Jeg husker en af Officererne, Lieutenant Jessen. Han selv og hans Hest var saa overhængte med Blomster, at der næsten intet var synligt af dem. Ak ja, det var lykkelige Dage. Denne fælles Følelse af Lys og Glæde beruser som intet andet i Verden.

Midt under al denne offentlige Bevægelse forberedte min forlovede og jeg i al Stilhed vort Bryllup. Sødring havde vundet sig en mægtig Ven i den ædle Hans Christian Ørsted, og det var lykkedes ham at blive en søgt Informator i Fysik, ligesom han ogsaa holdt Foredrag og paa anden Måde gjorde sig sin Videnskab frugtbringende. Ogsaa J. G. Forchammer interesserede sig for ham og anbefalede ham bl. a. til Pladsen som Docent ved den landøkonomiske Lærestalt paa Hofmangsgave, hvilken Stilling han indtog et Aarstid, og hvorigennem han knyttede et varmt Venskabsforhold til den fintdannede og i sjælden Grad elskværdige

Hofman-Bangske Familie, et Venskabsforhold, der i Tidens Løb kom til at omfatte ogsaa mig og vor hele Familie.

Mine Forældre var ikke i Stand til at give mig noget Udstyr. Hvad jeg vilde have, maatte jeg anskaffe mig selv.

Ved mine Kammeraters Godhed blev der den 8de Marts 1849 paa Hofteatret givet en Aftenunderholdning til Fordel for mig. Blandt andet opførtes: «De uadskillelige». Vi morede os udmærket, og Udbyttet var ikke daarligt — hele 300 Rdlr., saavidt jeg husker. I Sandhed en god Hjælp til mit Udstyr. Skønt jeg herefter næsten følte mig som en Krøsus, var jeg dog ved mine Indkøb meget omhyggelig for at finde de billige Steder. En Dag saa jeg i et Blad, at en Isenkræmmer i Frederiksborggade solgte ud til betydelig nedsatte Priser. Jeg gik straks derhen. Bag Disken stod et ungt Menneske, der saasart jeg traadte ind i Butiken, fløj hen for at ekspedere mig. Jeg fik da en Mængde Sager til saa utrolig godt Køb, at jeg ikke begriber Isenkræmmeren kunde staa sig ved den Forretning. Jeg stod mig derimod saa godt ved den, at jeg nogle Dage senere atter indfandt mig og købte en ny Forsyning. Flere Aar senere erfarede jeg, at det unge Menneske, der havde ekspederet mig saa elskværdigt, var gaaet til Teatret. Det var Stigaard. Mellem de indkøbte Sager var ogsaa et Par tarvelige Salatskeer. Kort forinden mit Bryllup besøgte Heiberg os, og jeg viste ham da med Stolthed mit Udstyr. Da han saa Salatskeerne, sagde han: «Husk nu paa, naar

De laver Salat: spar paa Eddiken, men vær flot med Oljen.»

Den 25de Maj 1849 stod mit Bryllup. Paa Grund af min Søster Roses saa kort i Forvejen indtrufne Død, foregik det i al Stilhed. Et gammelt jydsk Ægtepar, Slægtninge af min forlovede, som kaldte dem Onkel og Tante, havde tilbudt at være til Stede ved Vielsen og gøre «Festmiddagen» for os. Mine Forældre var et halvt Aar i Forvejen flyttede. De boede nu i Filosofgangen paa Hjørnet af Ny Kongensgade. Huset ligger der, saavidt jeg ved, den Dag i Dag. Den gamle Lejlighed i Nyhavn havde min forlovede og jeg lejet. Her skulde vort nye Liv begynde.

Paa Bryllupsdagen kørte jeg da i den gamle Teaterkarosse med min gamle Kusk paa Bukken hen til vor jydsk Onkel og Tante, der boede i Kronprinsessegade ligeoverfor Kongens Have. Ved Afskeden fra mit Hjem var Moder meget bevæget. De sidste Ord hun sagde til Sødring var: «Vær god imod hende!» Saa klædte jeg mig om i Kronprinsessegade og blev derefter viet af Slotspræst Paulli i hans Hjem paa Nørregade. I al Jævnhed spiste vi derpaa til Middag hos Onkel og Tante. Foruden os fire var kun til Stede en til Huset hørende ung Pige og saa Tantes Poppedreng, der var ude af sig selv af Glæde og hele Tiden snakkede med. Medens Tante stegte Kyllingerne ude i Køkkenet, gik jeg i min Brudedragt frem og tilbage inde i Stuen. Ude paa Gaden foregik imidlertid følgende. Fader var gaaet hjemmefra for at lykønske mig. Paa Vejen møder han Søren Kierkegaard, der kommer i Snak

med ham. Udenfor Onkels Hus i Kronprinsessegade standse de. Fader peger da op mod Vinduerne: «Kan De se deroppe — noget som bevægede sig?» «Ja,» svarer Kierkegaard og betragter Vinduerne opmærksomt. «Men det er jo en Brud?» «Det er min Datter!» siger Fader, og et Øjeblik efter stak den gamle Hovedet ind af Døren og nikkede til mig.

Onkel var hele Tiden fuld af Skælmeri, Tante hyggede om mig, og Poppe sladrede. Om Aftenen kørte vi saa til vort Hjem i Nyhavn. Tante, der fulgte os, vilde absolut have, at jeg skulde tage et stort Fad Rødgrød med. Der hjalp ingen kære Moder: Rødgrøden blev sat ind i Vognen og anbragt paa mit Skød.

Jeg var den første, der traadte ind i de hyggelige Stuer, hvor jeg havde oplevet saa meget smukt og godt. Aldrig vil jeg glemme det Udtryk af Glæde og Ærbødighed, hvormed min Mand tog sin Hat af, forinden han overskred Tærskelen til hans og mit Hjem, og vi begyndte det Samliv, der først mange lykkelige Aar efter afbrødes ved hans Død.

Den første Gang vi spiste til Middag i vort nye Hjem, fik vi et ejendommeligt Besøg. Ligesom vi havde sat os til Bords, kradsede det paa Døren, og da jeg lukkede op, stod der en stor Hund udenfor. Den løb ind, og vi gav den noget at spise. Saa lagde den sig under min Stol og derpaa under Sørdrings. Lidt efter løb den atter til Døren, kradsede mod den, og vi lukkede den ud. Den viste sig aldrig siden, og vi to overtroiske Mennesker tog naturligvis den mærkelige Begivenhed for et godt Varsel.

Vi giftede os paa en forholdsvis ringe Indtægt. Min Mand, der var bleven ansat ved Rosenborg Brøndanstalt, havde kun en yderst beskedene Lønning. Den Smule Tid, han kunde ofre fra sin Virksomhed ved Anstalten, anvendte han til at give Informationer. Vort Budget i de første Aar af vort Ægteskab oversteg ikke 1000 Rdlr. Lejligheden i Nyhavn var os for stor, og vi lejede da et Par Værelser ud til en god Bekendt, Adolf Strunk, hvem jeg tidligere har omtalt.

Blandt de mange Gratulanter, der indfandt sig i den første Tid efter vort Bryllup, var ogsaa Heiberg. Han kom paa sin hjertelige Maade og medbragte som Gave et Par uhyre Salatskeer med Sølvhåndtag, der stak ud af hans Baglomme. En anden Bryllupsgave til mig var et Par Støvler og et Par Sko. De var ledsagede af følgende Vers:

God Fornøjelse med Støvler og Sko!
De kommer fra os begge To!

Pätges og Knudsen.

København d. 25. Mai 1849.

Til
Velædle
Fru Sødring.

Mine to Kammerater, som sendte mig det velkomne Fodtøj, var foruden Skuespillere dygtige Skomagere, og de havde selv forfærdiget deres Gave.

En af de første Aftener, jeg spillede efter mit Bryllup, optraadte jeg i to Stykker. Jeg stod da i «Flyveposten» opført som «Jfr. Rosenkilde» i det første og som «Madam Sødring» i det andet Stykke. Dette gav Anledning til at «Korsaren» bemærkede, at jeg ifølge «Lyveposten» maatte have haft Bryllup i Mellemakten.

Den 25de Maj 1849 var der saaledes begyndt et nyt Afsnit af mit Liv, der gennem store Følelser — Glæder saavel som Sorger — skulde blive af største Betydning for min Udvikling som Menneske og som Kunstnerinde. Men ogsaa for den Institution, som jeg tilhørte, skulde Aaret 1849 blive et Vendepunkt. Den 25de Juni henlagdes det kgl. Teater som Statsanstalt under Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, og den 23de Juli afskedigedes den gamle Bestyrelse, d'Hrr. Levetzau, Adler og Collin, hvorefter Johan Ludvig Heiberg udnævntes til Ene-direktør. I de Stridigheder mellem Personalet, der var gaede forud for dette Systemskifte, og som førte til de tvende Adresser til Levetzau og Collin, tog jeg ingen Del. Jeg var i Virkeligheden for ung og for lidet udviklet til at have nogen afgørende Mening om disse Forhold. Dog underskrev jeg Adressen til Levetzau, skønt det var mig en virkelig Sorg at skulle bedrøve Collin, hvem jeg personlig satte saa højt. Men jeg mente paa dette Punkt ikke at burde skille min Sag fra Faders. For øvrigt paa-virkede dette mit Skridt ikke i mindste Maade mit gode Forhold til Collin. Ogsaa efter at han var op-hørt at være Direktør, mødtes vi stedse i Venlighed. Fader modtog Heibergs Udnævnelse til Teaterchef med

Glæde. Han begav sig, straks Nyheden var bleven bekendt, ud til Søkvæsthuset for at lykønske Heibergs. Staaende i Haven neden for Trappen holdt den Gamle en begejstret Tale op til Heiberg, i hvem han hilste Genføderen af den nationale Scene.

TILLÆG

Til Side 57.

Naar Julie Sødring omtalte Poul Møllers Ansigtstræk, sagde hun stedse, at han havde «lige» Næse. Dette stemmer dog ikke med Tegningerne efter Dødsmasken, hvor Næsen er fint buet. Og i Vilh. Andersens nysudkomne Skrift om Digteren siges der, Side 2, at han efter samtidiges Vidnesbyrd om ham som ung havde «Næsen kraftig krummet». Det er da muligt, at den Harmoni og Ro, der var over Poul Møller, uvilkaarlig har meddelt *Barnet* Julie Rosenkilde et Indtryk af Trækkenes Retlinethed, som har bevaret sig i hendes senere Liv, men som ikke var overensstemmende med Virkeligheden.

Til Side 58.

Anekdoten om, hvorledes Poul Møller tabte sine Skilinger, er berørt i Vilh. Andersens fornævnte Skrift, Side 319.

Til Side 204.

Vaudevillen «En Søndag paa Amager» opførtes første Gang den 6te Marts 1848. Medens den indstuderedes, tilskrev Rosenkilde den anonyme Forfatter følgende Brev:

«Der er i Vaudevillen «En Søndag paa Amager» tildelt mig en Rolle, hvori er anbragt en Vise, hvis Texts Sammenhæng og gode Forstaaelse med Rollens Karakter,

det er mig umuligt at fatte. Da jeg nu forresten interesserer mig for Stykket og for min Rolle deri, saa troer jeg at skyldte Dem, min Herre, at forelægge Dem mine Indvendinger til nøjere Overvejelse i det Haab, at de optages i lige saa god Mening, som de fremsættes. Hvortil skal det: at *Jepsen* raillerer med Bonde-Liberalismen? Han roser selv(e?)* det, at Bonden holder ved sin gamle Dragt, og i det han forsvarer dette, begynder han at raillere over Bondens Bestræbelse for liberale Anliggender. Er det godt for Stykkets Gunst i Publikum *nu* at gøre Nar ad Bonde-Standens eller nogen Stands frie Opadstræben?

Endelig maa jeg være paa at erklære mig imod den Vise, fordi — jeg synes det — den mangler aldeles Point. Den skulde gaae ud, om jeg maatte raade.

Tilgiv min ligefremme Formenings Ytring! Uagtet jeg for det meste kommer galt fra lignende Forsøg, har jeg dog ikke kunnet undlade det.

D'Hrr. Lose og Delbanco ønske at forlægge Sangene til Stykket, og haabe, at De i sin Tid vil henvende Dem til bemeldte Herrer derom.

Med megen Agtelse

3die Febr.

Rosenkilde.»

Til Side 225.

Med Hensyn til den Andel, som Personalet havde i den samlede Direktions Afgang, skal bemærkes følgende:

Det fremgaar af Overskous Teaterhistorie V ligesom af Fru Heibergs Erindringer I og II, at den daværende Ledelse af Nationalscenen efterhaanden var bleven en fuldstændig Parodi og stærkt truede Teatret med Ødelæggelse. Rivninger mellem de forskellige Medlemmer af Direktionen hørte til Dagens Orden og ødelagde enhver Mulighed for

* Slutningen af Ordet utydelig paa Grund af et Hul i Papiret.

planlagt Arbejde. Dertil kom Mangelen paa kunstnerisk Ansvarsfølelse og Smag hos Direktionens Medlemmer. Fru Heiberg udtaler saaledes om Collin, Erindringerne I, Pag. 443: «Collin var egentlig ikke nogen *æsthetisk* dannet Mand, og han gjorde heller ikke Fordring herpaa; men han havde — især i yngre Aar — et ligefrem Instinct til at gribe det Rette,» og Pag. 444 fortsætter hun: «Og da han (Collin) nu atter (∩: Sæsonen 1840—41), som for 8 Aar siden, tilod en tydsk omreisende Gøgler, en Hr. Kirchner, at give Gæsteforestillinger i Sæsonen paa Tydsk, Forestillinger at den plumpeste og laveste Art, rene Fjællebods Narrestreger, men som rigtignok fyldte Huset, da maatte jeg vel sørge over vort Teaters Skæbne. Man tænke sig et stort, tykt, halvgammelt Mandfolk i korte Skjorter, dansende og svingende sig paa den anstødeligste Maade, hvinende med en høj, skærende Fistelstemme, og alt dette paa Tydsk!! Ja, Collin gav sandelig sit Samtykke til, at en omrejsende Taskespiller, Hr. Døbler, gjorde sine Tryllekunster og sine Hokus-pokus paa det kgl. Teater. Saa vidt kan det gaa, naar en Teaterbestyrelse vil føje et Publikum i sine raalyster, saa vidt naar Publikum bliver Herre over Smagen og Bestyrelsen dets lydige Tjener. Over alt dette kølnedes mere og mere Heibergs Lyst til at virke i Teatrets Tjeneste. Han sørgede over dets Tilstand. Han skammede sig over disse Indrømmelser og syntes, at alle Principer bleve stillede paa Hovedet. Han kunde ikke længer være taus Tilskuer til alt dette Uvæsen. Han skrev altsaa en Række Teater-Artikler i Bladet «Fædrelandet» for om muligt atter at orientere Publikum og Teaterbestyrelsen, om hvilke Pligter der paahvilede dem begge, naar det kgl. Teater med Rette skulde kunne gøre Krav paa Agtelse og Interesse, men alt forgæves.» Skønt Fru Heiberg nu ganske vist mener at finde nogen Undskyldning for Collin i «Skuespillernes utro- lige Dovenskab, for ikke at sige Frækhed i Forsømmelsen

af deres Pligter»* — en ved sin Almindelighed sikkert mindre retfærdig Dom om hendes Kunstfæller — fremgaar det dog klart af hendes Udtalelser, at saavel Heiberg som hun allerede i Sæsonen 1840—41 fandt Tilstanden i Teatrets Administration under al Kritik.

Om Heibergs Artikler i «Fædrelandet» skriver Overskou, Teaterhistorien V, Pag. 437: «Direktionen, der havde taget særdeles ilde op, at dens Embedsmand fordristede sig til offentlig at paavise, hvorledes den ved sin Organisation var uduelig til som indsigtfuld Styrer at hævde Skuepladsens Værdighed, syntes i denne Sæson ret at ville lægge for Dagen, at den kunstkyndige og i Teatrets Velgaaende stærkt interesserede Skribent havde i højeste Maade været baade foranlediget og beføjet dertil, thi dens hele Virksomhed lod til fornemmelig at gaa ud paa at vitterliggøre dens Dvaskhed, Smagløshed og totale Mangel paa forstandig Opfattelse af sit Hverv.»

I 1842 kom Misfornøjelsen med Direktionen atter til Udbrud i «Fædrelandet», idet Bladet i en tendentøs Artikel først gjorde opmærksom paa de Egenskaber, som Chefen for et Nationalteater nødvendiggen maatte besidde, og dernæst udtalte sig om Levetzau paa følgende Maade: «Vi ville ingensinde frakende denne Herre alle de Egenskaber, vi ovenfor have opstillet som nødvendige for en Theaterdirektør; men hvad der er factisk, det er: at om Hr. v. Levetzaus Dannelse er aldrig saa alsidig og fuldendt, saa er den *tydsk* og ikke dansk; at han er saa ukyndig i det danske Sprog, at han neppe er istand til at tale det og følgelig vistnok ogsaa kun er lidet kyndig i den danske Litteratur; at han, før han blev Chef for det danske Theater neppe nogensinde har haft Lejlighed til at erhverve sig Indsigt i Theatervæsenet; at han i sin toaarige Virksomhed hverken har viist nogen saadan Ind-

* Erindringerne I, Pag. 444—45.

sigt eller administrativ Dygtighed eller særegen Interesse for dette sit Kald; at Theatret endelig under hans Bestyrelse er sunket dybere og dybere, og at der, uagtet idelige Angreb paa dets Bestyrelse fra alle Sider, Lidet eller Intet skete for at afhjælpe de mange Klager.» «Fædrelandet» foreslog dernæst, at Levetzau fjernedes til­ligemed Geheimeraad Adler, og at Collin ansattes som Enedirektør med Heiberg som Censor.

Denne Løsning ansaa imidlertid en Del af Personalet — og det ikke den mindst betydningsfulde — for absolut uheldig. Hvor afholdt end Collin personlig var af Skue­spillerne, og hvor meget man end anerkendte hans Energi og Virkelyst, kunde man dog ikke være blind for hans æstetiske Mangler, og det kunde forudses, at han, der stod yderst fast paa sine Meninger, vilde blive saare vanskelig at paavirke i kunstnerisk Henseende, hvis han blev Enedirektør*. Under disse Omstændigheder kunde man ikke ønske, at Levetzau, der, hvilke Mangler han end havde — «Fædrelandet»s Karakteristik af ham som «Tydsker» bør dog optages med nogen Varsomhed — i hvert Tilfælde besad Verdensmandens Bøjelighed, ligesom selv hans ivrigste Modstandere maatte indrømme, at han var en fintdannet Mand, blev fjernet fra Teatrets Styrelse. En anden Sag var, at man vilde have foretrukket, at *hele* den gamle Direktion trak sig tilbage. Herom var der imid­lertid ikke endnu Tale.

* Overskou, som just ikke kan beskyldes for at forvanske Sand­heden i Skuespillernes Favør, udtaler sig i Teaterhistorien gentagne Gange om de uheldige Følger af Collins Selvraadighed, se f. Eks. følgende Bemærkning, anførte Værk V, Pag. 703: «Havde Collin kun altid fulgt hans (∴ Regissør Liebes) Raad og Forslag i Stedet for at lade sig bestemme af det, han selv helst vilde og Ukyndighed derfor holdt med ham i som baade muligt og fordelagtigst, da havde der været ordentligere Gang i Tjenesten og større Fasthed i Reper­toiret.»

I Teaterhistorien, femte Bind, Pag. 590—93, fortæller Overskou, hvorledes de af Kunstnerne, hvorimellem Nielsen, Bournonville og Rosenkilde, der ikke ønskede Collin som *Enedirektør*, forenede sig om at modvirke «Fædrelandet»s Artikel ved paa Personalets Vegne at indgive en Adresse til Kongen, hvori udtaltes «levende Uvilje over Dagspressens Ytringer imod Levetzau, Erkendelse af hans i alle Henseender gode Færd og Personalets fuldkomne Tilfredshed med at staa under hans Førelse.» Da man imidlertid for enhver Pris ønskede at undgaa, at Adressen skulde blive opfattet som et Mistillidsvotum til Collin, udtalte man sig i dens Slutning om den Tillid, Personalet havde til denne, og hvorledes man ikke kunde andet end rose hans Dygtighed og Humanitet. Overskous nærmere Beretning om hele denne Adresseaffære er som saameget andet i Teaterhistorien stærkt farvet af hans Uvilje mod Skuespillerne. I Virkeligheden vilde det dog have været ganske unaturligt, om Kunstnerne ikke havde søgt at værne den Scene, der for dem var hellig, mod et Direktorat, som efter deres Erfaring maatte blive endnu uheldigere i kunstnerisk Henseende end det, som alt bestod.

Af Overskous Fremstilling synes imidlertid at fremgaa, at Lederne af Bevægelsen til Fordel for Levetzau eller rettere for, at alt blev ved det gamle, har begaaet en Uforsigtighed ved at udtale sig paa *hele* Personalets Vegne uden at være strengt berettigede dertil. Overskou omtaler, at enkelte af Damerne var imod Adressen, men nævner kun Fru Heiberg, «som navnlig havde erklæret sig villig til at underskrive et Brev til Chefen, men baade mundtligt og skriftligt protesteret imod en i Personalets Navn affattet Adresse til Kongen.» Rosenkilde skal imidlertid have forsikret, «at han indestod for Følgerne, da han nok skulde tilrettetale Fru Heiberg.» Senere skal Heiberg være fremkommet med en meget fyndig Anke over, «at de (o: Lederne) ved i en Adresse til Kongen at have talt i

Personalets Navn havde ogsaa talt i hans Kones uagtet hendes udtrykkelige Protest derimod.» Hvorledes hele denne Sag i Virkeligheden har hængt sammen, derom kan man nu formentlig ingen Oplysning faa. Da Overskou fremkom med sine Angreb paa Rosenkilde her og flere andre Steder i Teaterhistorien, havde denne Skuespiller allerede været død i flere Aar, og de døde er som bekendt et taalmodigt Folkefærd; de skrige ikke.

Adressen gav det Resultat, at Levetzau forblev paa sin Plads som Teatrets Chef, Adler ligeledes paa sin som Direktør, medens Collin, der i nogen Tid havde været uden Udnævnelse, men desuagtet var vedblevet at deltage i Direktionens Møder og Virksomhed, udnævntes formeligt til Direktør, og Molbech* afskedigedes.

I de følgende Aar viste det sig imidlertid mere og mere, at Levetzau og Collin ikke var i Stand til at arbejde sammen, og at der maatte træffes et Valg. Da saa i Aaret 1849 de gennemgribende Forandringer med Hensyn til det kgl. Teaters hele Stilling i Staten stod for Døren, laa det nær at antage, at en af disse tvende Mænd vilde blive Teatrets eneste Chef, og en Del af Skuespillerne — hvorimellem de samme, som havde staaet i Spidsen for den tidligere Adresse til Kongen — udtalte sig da atter, ledede af de samme Betragtninger som sidst, til Gunst for Levetzau, denne Gang i en Adresse rettet til ham selv. Det er denne Adressehistorie, som Fru Heiberg omtaler i Slutningen af Erindringernes andet Bind, idet hun uden at omtale de Grunde, som kunde gøre det afgørende nødvendigt for Skuespillerne at sætte deres personlige Hengivenhed for Collin til Side, i stærke Udtryk bebrejder dem og da særlig Rosenkilde deres Mangel paa Taknemmelighed overfor Collin. Fru Heiberg fortæller bl. a., hvorledes hun har læst Rosenkilde Teksten

* Direktør siden 13de Juli 1830.

i den Anledning, hvortil han skal have svaret: «Ja, vi er nogle Asner!» Naar Forfatterinden hertil føjer, at han samtidig saa paa hende med «et bedrøvet, halvt skamfuldt Udtryk», da er det jo muligt, at de paagældende Ord virkelig var et Udtryk for den Sorg, som Rosenkilde upaatvivlelig har følt ved tvende Gange at skulle være nødsaget til at gøre den Mand imod, hvem han skyldte saa meget og personlig satte saa højt*, og ikke et Udtryk for den Ironi, som den Gamle sikkert ogsaa har følt overfor en Moralprædiken af den Kunstnerinde, som han vidste i enhver Henseende delte hans Mening om Collins æsthetiske Mangler, og som tidligere havde erklæret sig villig til at underskrive «et Brev» til Levetzau. Skamfuld har Rosenkilde ikke været. Han vidste nok, hvad han indlod sig paa.

Af Fru Heibergs Fremstilling, det anførte Bind, Pag. 332—35, sammenlignet med Overskous Teaterhistorie V, Pag. 587—93 og Pag. 848—50, synes forøvrigt at fremgaa, at Forfatterinden har sammenblandet de i det foregaaende omtalte tvende Adressehistorier. Adressen til Levetzau i 1849 var underskrevet med 18 Navne og har da formentlig kun kunnet fremtræde som et Udtryk for disses Anskuelser. — Sluttelig skal blot bemærkes, at den hele Sag *aldrig nogensinde* har været paa Tale mellem Fruerne Heiberg og Sødring.

Den 14de November 1894.

M. F. Sødring.

* Saavel Fru Heiberg som Overskou synes dog, idet de Gang efter Gang fremdrage den Taknemmelighedsgæld, hvori Rosenkilde stod til Collin, som i vanskelige Tider, hvor en bornert Teaterchef, nemlig Holstein, havde gjort sit til at holde denne Skuespiller nede, kom ham til Undsætning, ganske at overse, at Collin ved sine Retfærdighedshandlinger overfor Rosenkilde først og fremmest gjorde sig *den danske Nationalscene*, hvis Velfærd han var sat til at vogte, forbunden.
